

Worldwide Travel, Inc.

Call for special fares

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

APPROVED MORTGAGE
THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia
Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd. Indianapolis, IN 46222
Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142
www.approvedonline.com

Lunch Buffet

\$6.99
*Weekday Only

ਅਸੀਂ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਹਰ ਭਰਾ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੌਕੇ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

853 S. Roselle Rd, (Behind Littman Bro.)
Schaumburg, IL 60193, Tel: 847-895-0100

Twelfth Year in Publication **ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ** **Price 50¢** **Email: punjabtimes1@sbcglobal.net**
www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 2, January 8, 2011 **20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074** **Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388**

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਮੁੜ ਟਕਰਾਅ

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ, 750 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦੀ 4 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਹ 66 ਸਾਲਾ ਗਵਰਨਰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ

ਬਠਿੰਡਾ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਭੀਖੀ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ, ਉਥੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਕੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 750 ਜਣਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਸਣੇ 57 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਨ ਦੇ ਡਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਟਾਂ ਖਾਤਰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 14 ਦਿਨ ਲਈ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਦਖ਼ਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤ

ਵਿਗੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 4 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਧਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ), ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ), ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਮਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਕਸਬਾ ਭੀਖੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ 31 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ 3 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠਲੇ ਕਿਸੇ ਅਹਿਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੋ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੁਛਾੜਾਂ ਸੁੱਟਣ ਪਿਛੋਂ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਪਥਰਾਉ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਟੱਕਰ

ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ

ਪੋਸ਼ ਇਲਾਕੇ ਸੈਕਟਰ ਐਫ 6/3 'ਚ ਕੋਹਸਾਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠਣ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਲੀਟ ਫੋਰਸ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਸ ਜਵਾਨ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਲਏ। ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ

ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੋਫ਼ੋਰਜ਼ ਦੇ ਭੂਤ ਨੇ ਮੁੜ ਘੇਰਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਘਿਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ 'ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਬੋਫ਼ੋਰਜ਼ ਦੇ ਦੋਬੇ ਜਿਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਿਊਂਦਾ ਕਰ ਧਰਿਆ।

ਆਮਦਨ ਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਵਿੰਜ਼ਰ ਤੋਪਾਂ

ਕੁਆਰਚੋਰੀ

ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਵਿਨ ਚੱਢਾ ਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਓਟਾਵੀਓ ਕੁਆਰਚੋਰੀ ਨੂੰ 41 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰੂਪੀ 'ਰਿਸ਼ਵਤ' ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੀ ਇਹ ਰਕਮ ਉਗਰਾਹਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਵਿਨ ਚੱਢਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੱਢਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਸਾਲ 1987-88 ਤੋਂ 1988-89 ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ 'ਤੇ ਕੀਤੇ 52 ਕਰੋੜ ਤੋਂ 85 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਤੋਪਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਵੀਡਨ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਏ.ਬੀ. ਬੋਫ਼ੋਰਜ਼ ਦੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਵੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 7 'ਤੇ)

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਨਾਰਥ ਪੁਆਇੰਟ ਫੈਮਿਲੀ ਡੈਂਟਿਸਟਰੀ

ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ:

*ਇਨਵਿਜ਼ਲਾਈਨ *ਕਰਾਊਨ *ਰੂਟ ਕੈਨਲ
*ਦੰਦ ਚਿੱਟੇ ਕਰਨਾ *ਡੈਂਚਰ ਅਤੇ ਇੰਪਲਾਂਟ
ਤੁਸੀਂ ਦੰਦਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Services:

- Invisalign • Crowns • Root canals
- Whitening • Full and partial dentures

With mini-implants

Rupinder Kaur
Northpointe Family Dentistry
8597 Columbus Pike
Lewis Ceneter, Ohio 43035
Phone#740-548-5700

Dhillon Truck Stop / Dhillon Road Service

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ **Gill Manj Gurdaspur Wale**

ਡੀਜਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ
New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM
Ph : 575-576-4111, 317-918-6776

ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ
ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ ਅਤੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ
ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
ਅਮਨਟੈਲ

AMANTEL.COM

\$100 'ਚ 126 ਘੰਟੇ

Talk One Minute, (7560 ਮਿੰਟ)
Pay For One Minute

Customer Service 24/7
ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268
732-983-4332/4333

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਧਰਮ ਦੀ ਚਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਲਾਰੇ, ਨਿਥਾਵਿਆਂ, ਨਿਮਾਣਿਆਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 'ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

Sikh Religious Society of Wisconsin

3675 N Calhoun Rd Brookfield WI 53207 Ph: 414-262-1600

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਸਰਬੰਸ
ਦਾਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਦਾਤੇ, ਸਾਹਿਬੇ-ਕਮਾਲ ਸਾਹਿਬ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ ਜੀ

ਗੁਰਪੁਰਬ ਉਪਰ ਅਖੰਡ
ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ
ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 7 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ
ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ
ਅਤੇ ਭੋਗ ਐਤਵਾਰ 9
ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪਵੇਗਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ
ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਸ਼ਬਦ
ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ
ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ
ਜੋੜੇਗਾ ਅਤੇ ਭਾਈ
ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਚੰਦਨ
ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾਉਣਗੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2011
ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ

Sikh Temple Of Wisconsin

7512 South Howell Ave. Oak Creek, WI 53154

Web Site: sikhtemplewi.org

Ph. 414-764-7454

Fax: 414-764-7512

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰੀਨ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ

ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚਮਦਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ 199, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ 218, ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 197 ਅਤੇ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ 193 ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧੜੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਡਾ. ਇਨਕਾਬੀ ਥਾਂਦੀ 163, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ 160, ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 152 ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 149 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬੜੇ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ। ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਮੰਡ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਲੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਣਵੈਤ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਰੀਨ ਗੁਰੂਪ ਦੀ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚੋਂ 4 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਕ ਸਾਲ ਅਤੇ 3 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੂਸਰੇ ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਡਾ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ, ਸੁਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀਵਾਲੇ, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੋਸਨ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣਨ ਲਈ ਸਖਤ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੁਪ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦੋ ਬੰਦੇ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਫੈਸਲਾ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰੀਨ, ਹਿਊਸਟਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਹੋਠਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਸਰਦ ਰੁਤ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਦੀ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਟੀਮ ਜੇਤੂ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ: ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਦ ਰੁਤ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਅਤੇ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ ਅਤੇ ਕੈਂਟਕੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਲ 6 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਆਈ ਟੋਨੀ

ਸੰਘੇੜਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਰਹੀ। ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ 6 ਟੀਮਾਂ ਭਿੜੀਆਂ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਤੋਂ ਆਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਦੀ ਟੀਮ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ। ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਈ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੂਰ (ਤੂਰ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ) ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 1000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੁਖ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਨ। ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਵਿਚ

‘ਹਸਰ ਤਕ ਨਾ ਮੁੜਾਂਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਪ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਬਾਪ ਆ ਜਾਵੇ’: ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਅਤਿੱਕੇ ਡਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋਇਆ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਹਸਰ ਤਕ ਨਾ ਮੁੜਾਂਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਪ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਬਾਪ ਆ ਜਾਵੇ'। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਤੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ 'ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਅ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਨਗੇ।

ਰੈਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ

ਕਿ 24 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਇਸ ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਖਟਕਤ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਦੁਆਬੇ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨਗੇ।

ਹੁਣ ਤਕ 30 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਫਰਵਰੀ 2012 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਾਸਤਾਂ ਰਚਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਗੇ ਆਗੂ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ

ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸੇ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ 3500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਬਰਾਬਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ 30 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 63 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ 95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੜੱਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਖੇਤਰ ਚ ਮੋਹਰੀ ਸੂਬਾ ਸੀ ਅੱਜ ਗੁਜਰਾਤ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਪੱਛਤ ਕੇ 26ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਮੁਸਕਾਹਟ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਖੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਆਈਲੈਂਡ ਲੇਕ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਰਹਿਰਾਸ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਨੋਹਰ

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ

ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਉਪਰੰਤ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਅਮਨ ਭਰਿਆ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਸਟਾਕਟਨ
ਫੋਨ: 209-992-7185

***ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਮੰਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਲ 2010**

-ਜੈਸੀ ਕਰਨੀ, ਵੈਸੀ ਭਰਨੀ।

***ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਭਾਜਪਾ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ-ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ**

-ਲਗਦੈ ਮੈਡਮ ਦੀ ਡੀਲ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ।

***ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ 'ਸ਼੍ਰੀ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-ਬਾਦਲ**

-ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰੀ ਜਾਇਓ, ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਿਓ।

***ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਅਰੰਭੀਆਂ-ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ**

-ਪਰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ!

***ਚੱਪੜਚੜੀ ਵਿਖੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਬੁਰਜ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ-ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ**

-ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਅਗਲੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਰ ਲੈਣ?

***ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਲੋੜ-ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ**

-ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਕਰਵਾ ਲਓ...ਜਨਾਬ!!

***ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਬਣਨਗੇ 4 ਸੁੰਦਰ ਗੇਟ-ਖਬਰ**

-ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੇਟਾਂ ਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮਾਣ ਸਕਣ।

www.punjabtimesusa.com

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿੱਥੇ 'ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਤੇ 'ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ' ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਘੇਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੱਸ ਲਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਕੰਮੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਦੋ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਅਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਏਨਾ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਚੋਣ ਮੁੱਦੇ ਵਜੋਂ ਲਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਜੁੱਟ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ ਬਹੁਤ ਫੰਡ ਭੇਜੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਲੋੜਵੰਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ

ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ

ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਰੀਫਾਈਨਰੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਵਾਇਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੀਆਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟੁੱਟ ਕੇ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਗ਼ਰੀਬ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰੇਤਾ-ਬਜ਼ਰੀ, ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ 'ਗ਼ਰੀਬ ਬਾਦਲ' ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਪਿਮਸ ਹਸਪਤਾਲ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕੀ ਉਹ ਗ਼ਰੀਬ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

Ramgarhia Sikh parents seek professionally, qualified boy under 35 (issueless, if divorced) from US/Canada for their dentist daughter, 31 yrs, 5'-6", divorced/issueless, living in Canada. Please respond with bio data and recent picture to: match2k@gmail.com

Professional Sikh match for Parjapat Sikh girl, 30, 5'-6", working with US University on H1 visa, PhD (Molecular biology) from US. Caste no bar. Contact at 91-98784-59056 or email piscean100@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

Good looking, well educated USA settled family girl for Ramgharia Sikh cleanshave boy, 28, 5' 10", M.S from USA, Settled in Michigan, permanent job. Caste no bar. Contact: 425-773-9030, 425-307-1050 or email psingh03850@gmail.com.

Alliance for handsome, clean shaven, sincere, God fearing, 43, 5'-7" Sikh boy. Masters in Edu., Bachelor in Computer math from US, teaching professional, divorcees considered, cast no bar, Ph: 323-573-9315, e-mail: Singhb1@yahoo.com

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration Lawyers Association

Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277

email: navjhaj@me.com

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

□ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼

□ ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼

□ ਬੇਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼

□ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼

□ 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼

□ ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000

JACKSON HEIGHTS, NY 11370

• ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000

39300 CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538

FREMONT, CA 94538

The
Karn Gill
Radio Show
TUESDAY(S)
8:00 PM til 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
-Bollywood Movie Songs
-Discussions / Debates
-Community Events
-Every Day Issues
-Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

Punjab Times

Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:
Mann Mandeep
Bureau Chief
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Director Community & Business Relations:
Sunita Chopra
Ph:773-370-7106

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਮੁੜ ਟਕਰਾਅ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵੀ ਭੰਨੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਸਬੰਧੀ ਭੀਖੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਵੀਂ ਵਿਖੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਗੜਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ

ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੇ ਕਸਬੇ ਕੋਟ ਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਦਾਲੀਸਰ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁਸਲਾ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਧਰ ਜਦੋਂ ਭੀਖੀ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਨ ਆਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ

ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਮਾਨਸਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੁੱਖ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਣਾਅ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਾ ਆਈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਫੋਰਸ ਮੰਗਵਾ ਲਈ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਜੁੜੀ ਭੀੜ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਓ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਤ ਪੈ ਗਈ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗਲੀਆਂ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੁਕ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਪਥਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹਤਿਆਜ਼ ਵਜੋਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਕੋਟਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੰਡਾਲੀਸਰ ਵਿਖੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਕਸਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਖੋਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਆਪਣੀ ਸੁਰ ਢਿੱਲੀ ਵੀ ਰੱਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਰਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਥਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਈ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਸਖ਼ਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੀਖੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੇਟਾਂ ਖਾਤਰ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਲੱਗਣਗੇ ਛੇ ਗ੍ਰਹਿਣ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੂਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਾਲ 2011 'ਚ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਛੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੇਖੇਗਾ ਜਿਸ 'ਚ ਚਾਰ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਤੇ ਦੋ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ ਕੰਡਾਘਾਟ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜੀਵ ਸ਼ਰਮਾ ਸੂਰੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2011 'ਚ ਇਹ ਛੇ ਗ੍ਰਹਿਣ 204 ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰਹਿਣ 4 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ 12:10 ਤੋਂ 4:31 ਵਜੇ ਤਕ ਲੱਗੇਗਾ ਜਦਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ), ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਭੀਖੀ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਾਨਸਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗ ਪੁਲਿਸ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਜਵਾਹਰਕੇ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਸਮੇਤ ਇਕ ਘੰਟਾ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭੀਖੀ ਵਿਖੇ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੇ ਲੱਗੇ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਨ ਆਈ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਹੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਸਮੇਤ 750 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹਣ

ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ), ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ

ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਦੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀਖੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਧਿਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸੇ ਥਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਨੂੰ

ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪੰਥਕ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ

ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਾ ਲੈਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੱਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ।

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਮਿਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਸੀਰ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 9 ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਤੇ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ 6 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਤਾਸੀਰ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੇੜਲਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਆਲੋਚਕ ਸੀ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਰਾਚੀ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਵਰਨਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਾਰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਮਲਿਕ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਕਾਦਰੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਹੈ। ਗਵਰਨਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਗਾਰਡ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਸੀਰ ਨੂੰ 'ਕੁਫ਼ਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ' ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਹਿਣ ਕਰਕੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਪਰ

ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਤਾਸੀਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਸੀ। ਤਾਸੀਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਏ ਇਲੀਟ ਫੋਰਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕੇਵਲ ਕਾਦਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਇਕਬਾਲ ਕਰਕੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਸ਼ਰੂਆਤ ਕੁਫ਼ਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਰਹੂਮ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ ਉਲ ਹੱਕ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਬਣੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਪੰਜ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ 45 ਸਾਲਾ ਆਸੀਆ ਬੀਬੀ, ਇਕ ਈਸਾਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਇਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਅਖਬਾਰ 'ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼' 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਤਵਲੀਨ ਤੋਂ ਟਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ

ਗਰਭਵਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਵੀ ਉਥੇ ਉਸ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੀ ਵਸਣਗੇ। ਇਸ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ ਆ ਗਈ ਪਰ ਤਾਸੀਰ ਨਾ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਤਵਲੀਨ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ।

1980 'ਚ ਲੰਡਨ 'ਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਵੀ ਤਾਸੀਰ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਬੱਚਾ ਪਾਲਿਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਤਿਸ਼ ਤਾਸੀਰ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਪਲੇ ਆਤਿਸ਼ ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣਾਂ (ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਿਮ) ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦੁਬਿਧਾ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ 'ਸਟਰੋਜ਼ਰ ਟੂ ਹਿਸਟਰੀ- ਏ ਸੰਨਜ਼ ਜਰਨੀ ਬਰੂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਲੈਂਡਜ਼' ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਵਲ 'ਦ ਟੈਪਲ ਗੋਅਰਜ਼' ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)

ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ:ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ 'ਚ ਅਸਫਲ

ਚੇਨਈ/ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ: ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਗੱਲ ਨਿਬੜਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਿਥੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਚੱਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਅਹਿਮ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਪਰੀਮੋ ਦੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਕਰੁਨਾਨਿਧੀ ਨਾਲ ਚੇਨਈ ਪੁੱਜ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਕਰੁਨਾਨਿਧੀ ਨੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ-ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ 'ਮਜ਼ਬੂਤ' ਹੈ ਪਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੀ।

ਮਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਦਰਾੜ ਬਾਰੇ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੁਨਾਨਿਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਲੈਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਰੌਲੇ ਕਾਰਨ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਦੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਮਗਰੋਂ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ।

ਉਧਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਣੇ ਅੜਿੱਕੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ

ਇਕੋ ਇਕ ਰਾਹ ਸਾਂਝੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਪੱਖਾਂ ਦੀ 2001 ਤੋਂ ਘੋਖ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ (ਪੀ.ਈ.) ਦਰਜ ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਪੀ.ਈ. 'ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਪਹਿਲਾਂ ਆਉ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਉ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਜਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਰੁਣ ਸ਼ੇਰੀ ਤੇ ਦਿਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਉ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਲਾਭ ਪਾਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ (ਏਅਰਟੈਲ), ਵੋਡਾਫੋਨ ਤੇ ਆਈਡੀਆ ਆਦਿ ਨਿੱਜੀ ਦੂਰ ਸੰਚਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੀਤੀ 16 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘਪਲੇ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ 2001 ਤੋਂ 2007 ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 10 ਫਰਵਰੀ ਤਕ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 122 ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਗੰਭੀਰ ਬੇਨੇਮੀਆਂ' ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਣੇ ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਏ। ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਗੂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਵੇਂ, ਦੋਸਤਾਨਾ ਤੇ ਗੈਰਰਸਮੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਤੇ ਅਗਲਾ ਸੈਸ਼ਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਘਨ ਤੋਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦ 'ਚ ਮਹਿਜ਼ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ

ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਫ਼ੋਰਜ਼ ਦੇ ਭੂਤ ਨੇ ਮੁੜ ਘੇਰਿਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 1986 ਵਿਚ ਹੋਏ 1,437 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੌਦੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੁਆਰਫਰਡੈਕ ਨਾਮੀ ਇਕ ਫਰਮ ਵੱਲੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਲਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਫ਼ੋਰਜ਼ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿਚੋਂ ਘਟਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤੋਪ ਸੌਦੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 41 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਧੀਕ ਖਰਚਣੇ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਇਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਢਾ ਤੇ ਕੁਆਰਫੋਰਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੁਆਰਫੋਰਸੀ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨੇਤਲਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੇੜੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾੜਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਆਰਫੋਰਸੀ ਨੂੰ 1993 ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੌਦੇ 'ਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਚੱਲਣ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਫਸਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 41 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਉਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ।

ਲੱਗੇਗਾ ਤੇ ਉਹੀ ਕੁਝ ਹੋਏਗਾ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੇ ਸਬੰਧੀ ਬਹਿਸ ਮਗਰੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਦੀ ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ 2-ਜੀ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਗਰਮੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਣੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਠੰਢ ਦਾ ਕਹਿਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਣੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਠੰਢ ਦੀ ਜਕੜ ਹੋਰ ਪੁਖਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਪਈ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਨੇ ਆਮ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਠੰਢ ਕਾਰਨ 13 ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ 5 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਨਾਰਨੌਲ ਕਸਬਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢਾ ਰਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਸਿਫ਼ਰ ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 3 ਡਿਗਰੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਹਿਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਪਮਾਨ 2.7 ਡਿਗਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਿਵਾਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਇਹੋ ਰਹੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਤ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 2.8 ਡਿਗਰੀ (ਆਮ ਨਾਲੋਂ 4 ਡਿਗਰੀ ਘੱਟ) ਰਿਹਾ। ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਗੁੜਗਾਓਂ ਵਿਚ ਦਰਜਾ ਹਰਾਰਤ ਤਰਤੀਬਵਾਰ 3 ਤੇ 5.2 ਡਿਗਰੀ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂਕਿ ਅੰਬਾਲਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 6.0 ਡਿਗਰੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਥਾਈਂ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਕਾਰਨ ਆਮ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 7.4 ਡਿਗਰੀ ਰਿਹਾ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 7 ਤੇ 5.2 ਡਿਗਰੀ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 8 ਡਿਗਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਐਨ. ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਰੁਨ ਜੇਤਲੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Easy Travel Inc.

Consolidator of Major Airlines

ਸਸਤੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ

Detroit-Delhi \$1110
Chicago-Delhi \$1050

Tel: 734-451-9526, Toll Free 866-51-INDIA

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

RK

Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales

Ravinder Singh Ravi

Ph:773-761-6888

Fax:773-761-6865

Dr. Rajiv Kumar

Ayurvedic Practitioner (Regd. NAMA)

AYURVEDA/NUTRITION/ACUPRESSURE

ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ

ਨਵਾਂ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਐਕਿਊਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਸੈਂਟਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹੁਤ ਕਰੀਬ

INDIA HEALTH TODAY INC.

325 - East Grand River Ave., Brighton - MI 48116

ਡਾ. ਰਾਜੀਵ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖ ਜੜੀਆਂ-ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬਰਾਈਟ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਡਾ. ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ, ਸੈਲ:231-360-1435 ਕਲੀਨਿਕ:989-272-5524

ਡਾ. ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ/ਐਕਿਊਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਸਿਹਤ ਕੈਂਪ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੈਂਪ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਲਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ।

Visit for more detail:www.IndiaHealthToday.com/www.brightonwellness.org

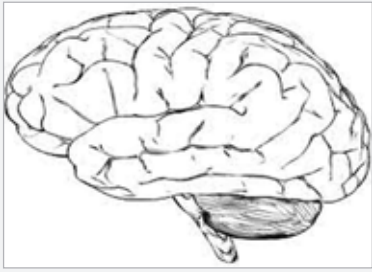
ਦਿਮਾਗ਼ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਸਬੰਧ !

ਲੰਡਨ: ਕਿਸੇ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵੱਲ ਹੈ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਲੰਡਨ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਡੇਲੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' 'ਚ ਛਪੀ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ 'ਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਫਰਕ ਸਨ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 90 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਲੇਬਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਟੀਫਨ ਪਾਊਡ 'ਤੇ ਟੋਰੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਲਾਨ ਡੰਕਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ

ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਗਰੇਅ ਮੈਟਰ ਬਹੁਤ ਮੋਟਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਜਾਂ

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਪਤਲੇ ਗਰੇਅ ਮੈਟਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਹ ਸਨ ਜੋ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਨ। ਐਲਨ ਡੰਕਨ ਤੇ ਸਟੀਫਨ ਪਾਊਡ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਸਿੱਟੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਪਾਊਡ ਦਾ ਗਰੇਅ ਮੈਟਰ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਮੋਟਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਡੰਕਨ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਪਤਲਾ ਸੀ।

ਖੋਜੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਜਿਰੈਂਟ ਰੀਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਜਾਂ ਝੁਕਾਅ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਟੀਫਨ ਪਾਊਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜੀਅ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਵੀ ਦਿਮਾਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਇਸ ਵੱਡਾ ਮਘੋਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ 'ਚ ਸਾਰੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਸੁੰਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ
ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਬੀਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁੰਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਉਤੇ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਕਰੀਬ 20 ਲੱਖ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁੰਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

‘ਡਿਸਕਵਰ’ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਨਾਮਾ ‘ਡੇਲੀ ਮੇਲ’ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਬੀਤੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਔਸਤ ਆਕਾਰ ਕਰੀਬ 1500 ਕਿਊਬਿਕ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੋਂ 1350 ਕਿਊਬਿਕ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਰੀਬ ਇਕ ਟੈਨਿਸ ਬਾਲ ਜਿੰਨਾ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਇਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਸੁੰਗੜਿਆ ਹੈ।”

ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਲੇਖਕਾ ਕੈਥਰੀਨ ਮੈਕਾਲਿਫ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਜੌਹਨ ਹਾਕਸ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਨਸਿਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਆਕਾਰ

ਘਟਣ ਨਾਲ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਕਲ ਵੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਆਕਾਰ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਘਟਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵੀ ਘਟੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੂਰਖ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸੁੰਗੜਨ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਕਈ ਸਿਧਾਂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਸਰਦੀ-ਗਰਮੀ ਵਰਗੇ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵੱਧ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਭੁੰਨ ਜਾਂ ਪਕਾ ਕੇ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਚਬਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਵਧਣਾ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਗੋਨਿਆਣਾ ਮੰਡੀ: ਥਾਣਾ ਨੇਹੀਆਂ ਵਾਲਾ ਅਧੀਨ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਮਾ ਭਗਵਾਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਵਾਸੀ ਬੀੜ, ਤਲਾਬ ਰੋਡ, ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਮਾ ਭਗਵਾਨਾ ਵਿਖੇ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਘਰੇਲੂ ਕਲੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਬਠਿੰਡਾ ਚਲੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨੇੜਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਸ ਵਿਆਹੁਤਾ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਕਬਿਤ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਏ। ਲੰਘੀ 20 ਅਤੇ 21 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹ ਉਕਤ ਔਰਤ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਡੀ.ਐਲ 4 ਸੀ.ਡੀ 1900 'ਤੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ।

ਪੁਲੀਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਵਸੇ ਪਿੰਡ ਮਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਮਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਆਹੁਤਾ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਤਕਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਕਤ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਡਰੋਂ ਲਾਸ਼ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫੀਡਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਪਿੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਉਕਤ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਣੇ ਵਿਖੇ ਲਿਖਵਾਉਣ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਥਾਣਾ ਨੇਹੀਆਂ ਵਾਲਾ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਪਣ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਘੁੰਮ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਬੱਦਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਚਾਈ ਜਾਨਣ ਲਈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੰਦੂਕ ਅਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸਾਫਾ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਤੀ ਸੱਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੱਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਬਠਿੰਡਾ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 364, 302, 201 ਤਹਿਤ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਪਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਭਗੌੜਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਜਗਰਾਉ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਟੈਂਡੀ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੋਂ ਪਰਤਿਆ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਉਥੋਂ ਦੀ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਭੱਜ ਆਇਆ ਸੀ। ਇੰਟਰਪੋਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੈਡ ਅਲਰਟ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। 14 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬ੍ਰਿਸਬੇਨ 'ਚ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਮਾਨ ਲਾਹੁਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਲੜਕੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਘਰ 'ਚ ਸਾਮਾਨ ਛੱਡਣ ਆਏ ਸਤਵਿੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਸਤਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਹੀ 16 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਰੈਡ ਕਾਰਨਰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਸਤਵਿੰਦਰਪਾਲ ਭਾਰਤ ਭੱਜ ਆਇਆ।

ਸਾਬਕਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸਦਰ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ

ਜੇਰੂਸ਼ਲਮ: ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੋਸ਼ੇ ਕਾਤਸਾਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਤਸਾਵ 7 ਸਾਲ ਤਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੱਜ ਜਾਰਜ ਕਾਰਾ ਨੇ ਕਾਤਸਾਵ ਉਪਰ ਇਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੇਨਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਲਈ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮੂਹ ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਚੌੜਾਈ 7 ਮੀਟਰ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮਾਪਦੰਡ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10 ਮੀਟਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਕਮਲ ਨਾਥ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੜਕੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮੂਹ ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 171 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਬਾਰੇ

ਫਰਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ 11 ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਜੌਹਨਸਬਰਗ: ਇਥੇ ਫੋਰਡਜ਼ਬਰਗ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਘਰ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਛਾਪੇ ਦੌਰਾਨ 11 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਫਰਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਲਈ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰੋਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਾਸਲ ਕਿੱਥੋਂ ਕੀਤੇ?

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਛੁਪਣਗਾਹ ਸੀ।

ਇਥੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਪਛਾਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਹ ਛਾਪਾ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਪਛਾਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਬੰਧੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਟਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਉਪਰੰਤ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 29 ਰੇਲਵੇ ਓਵਰ ਜਾਂ ਐਂਡਰਬ੍ਰਿਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਿੰਦੜਬਾਹਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ-ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰੇਲ ਲਿੰਕ, ਮੋਰਿੰਡਾ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਬਠਿੰਡਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ, ਬਰਨਾਲਾ, ਸਮਰਾਲਾ-ਚਾਵਾ ਸੜਕ ਤੇ ਬਿਆਸ ਵਿਖੇ 10 ਰੇਲਵੇ ਓਵਰਬ੍ਰਿਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਜਲਦੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਰੇਲਵੇ ਓਵਰਬ੍ਰਿਜ਼ ਜੂਨ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। 22 ਹੋਰ ਰੇਲਵੇ ਓਵਰਬ੍ਰਿਜ਼ਾਂ/ਐਂਡਰਬ੍ਰਿਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ

ਕਾਰਜ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਤਰਨਤਾਰਨ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ-ਫਰੀਦਕੋਟ, ਗੋਨਿਆਣਾ-ਬਠਿੰਡਾ, ਮੱਥੂ-ਜੀਰਾ-ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ ਚੌਂਕ ਤੱਕ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਚਹੁੰ ਮਾਰਗੀਕਰਨ ਤੇ ਡੱਬਵਾਲੀ-ਮਲੋਟ-ਅਬੋਹਰ-ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸੜਕ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਚੌੜਾਈ 7 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10 ਮੀਟਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ 170 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2011 ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਵਧਾਈਆਂ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ
ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਵਲੋਂ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ
(ਸੈਲ: 269-420-8135)
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

**Asian International Foods
Indian Grocery Store**

1950 West Columbia Ave., Battle Creek (MI)
Phone#269-288-0574

Open January 9, 2011

ਸਾਜ਼ਿਸੀ ਕੌਣ:ਡਾ. ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਜਾਂ ਸਟੇਟ?

ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ

ਰਾਏਪੁਰ (ਫਤੀਸਗੜ੍ਹ) ਦੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ (ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ.) ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ, ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਣਾਈ ਸੀ। ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ. ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਟੇਟ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਨੱਪ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਬੀ ਪੀ ਵਰਮਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਏ ਡਾ. ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ-2005 (ਸੀ ਐੱਸ ਪੀ ਐੱਸ ਏ-2005) ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ 8(1), 8(2), 8(3), 8(4) ਅਤੇ 8(5) ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਚੋਕ ਕਾਨੂੰਨ-1967 ਦੀ ਧਾਰਾ 39(2) ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਨੂੰ ਯੂ ਏ ਪੀ ਏ ਕਾਨੂੰਨ-1967 ਦੀ ਧਾਰਾ-20 ਤਹਿਤ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ 124-ਏ ਅਤੇ 120-ਬੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ-2005 ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ, ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ, ਵਿਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਯੂ ਏ ਪੀ ਏ-1967 ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਗ੍ਰੋਹ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਪਰ, ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਤੇ

ਦਿਖਾਏ ਹਨ। ਜੱਜ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੀਤੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਅਨਿਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਇਆ ਸੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਡਾ. ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿਯੂਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗਵਾਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਗੁਹਾ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੀ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਗੁਹਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਗਵਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨ-1872 ਤਹਿਤ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜੱਜ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਅਨਿਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੁਹਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਹਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ 2007 ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਛੇ ਦਿਨ ਅੱਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ 6 ਮਈ 2007 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਹਾ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਲਟਾ ਜੱਜ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਹਾ ਆਪਣੀ ਸਫ਼ਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਲ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਜੱਜ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਦਿੱਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਜੇ ਚਲਾਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਹਾ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਗੁਹਾ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ) ਪਰ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰੋਡ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਾਹਗੀਰ ਅਨਿਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਉਪਰੋਕਤ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕੱਢਘਰਤ ਸਫ਼ਾਈ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਦਲੀਲ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਪਰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ। ਜੇ ਗੁਹਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਜੱਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਹਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਤਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟ ਸਬੂਤ ਸੀ, ਨਾ ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਸਾਨਿਆਲ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸੀ।

ਬੰਗਾਲ) 'ਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 6 ਮਈ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੂਲੀਆ ਕੇਸ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਰੂਲੀਆ ਕੇਸ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਆਪਸੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਨੇ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਦੇ ਇਸ ਠੋਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਉਹ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ 'ਚ ਤੇਂਦੂ ਪੱਤੇ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਇੱਥੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

* ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦਾ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕਾਜ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਸਬੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ :

1. ਦੀਪਕ ਚੌਥੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨਿਆਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੀਪਕ ਚੌਥੇ, ਮਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ

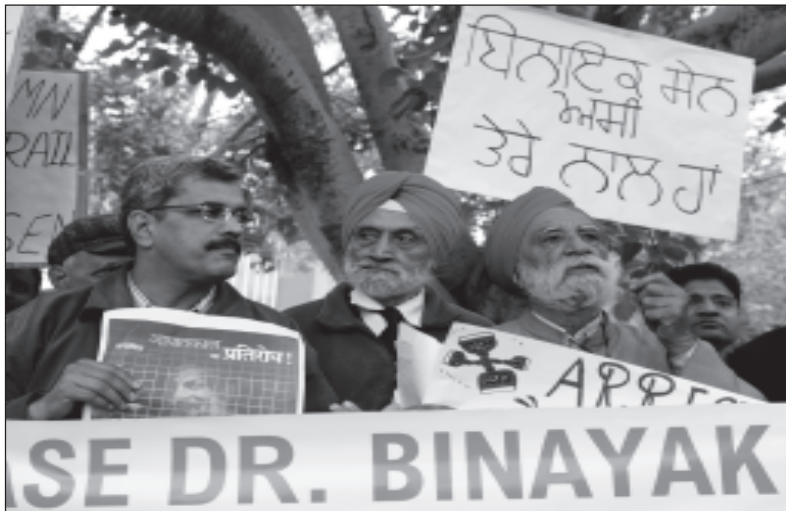
ਸੀ ਕਿ ਚੌਥੇ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਆਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵਲੋਂ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ 'ਤੇ ਇੰਝ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਗੌਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਕਿਉਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੌਥੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਧਮਕਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਸ 'ਚ ਉਲਝਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੱਜ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਾਣੀ ਵੱਲ ਵੀ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜਦਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੱਦਰਚਾਲਮ (ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਜੇਲ੍ਹਬੰਦ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਨਾਲ ਡੇਢ ਸਾਲ 'ਚ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦੀਆਂ 33 ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ-

ਜੱਜ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦ ਸਾਨਿਆਲ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ 'ਚ ਇਸ ਬੀਮਾਰ ਕੈਦੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਚ ਹੋਰ ਹੀ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਨਿਆਲ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਬੂਲਾ ਸਾਨਿਆਲ) ਵਲੋਂ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ, ਇਕ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜੋ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਵਲੋਂ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਜਾਂ ਸੁਨੇਹਾ, ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਾਨੀ, ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜੱਜ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ 'ਚ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਪੱਖ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੰਦਰਾਜ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਨਾ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਨੇ ਸਾਨਿਆਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਉਹ ਪੀ ਯੂ ਸੀ ਐੱਲ ਦੇ ਲੈਟਰ ਹੈੱਡ 'ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। (ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਰਵੋਦਿਆ ਆਗੂ ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ)। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੀ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

3. ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦਾ ਗੁੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਲਿਨਾ ਸੇਨ ਅਖੌਤੀ ਕੱਟਤ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਝੁੱਟਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਲਿਨਾ ਵਜੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਐੱਨ ਜੀ ਓ 'ਰੂਪਾਂਤਰ'ਚ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਝੁੱਟਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਲਿਨਾ ਅਮਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੰਨ ਲਈ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਅਮਿਤਾ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਨ।

4. ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਸ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਗੱਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਜੱਜ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ 'ਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁਖਸ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੀ ਐੱਸ ਪੀ ਐੱਸ ਏ ਜਾਂ/ਅਤੇ ਯੂ ਏ ਪੀ ਏ ਤਹਿਤ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਨੇ ਇਹ ਸਬੰਧ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਖੋਖਲੀ ਹੈ।

ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ * ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੇ ਉੱਚਤਮ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਅਦਾਰੇ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜੋ ਸੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਐੱਸ ਏ ਅਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਰਸਾਲਿਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਦਰਜ ਕੁਝ ਮਾਮਲੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਰਸਾਲੇ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਅਨਿਲ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਸੀ ਸਾਨਿਆਲ ਖਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

* ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਰਸਾਲੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਸਾਨਿਆਲ ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਇਹ ਅਗਾਂਹ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਾਨਿਆਲ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਨਿਆਲ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ, ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ; ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਸਾਨਿਆਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਸਾਥੀਆਂ ਤੱਕ ਗੁਹਾ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਨ ਅਤੇ ਗੁਹਾ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਤੀਆਂ ਜੋੜਨ ਲਈ ਜੱਜ ਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਾਨਿਆਲ ਦੀਆਂ

ਸਾਇਰੀ ਦਾ ਸਲਾਮ ਤੁਮ ਅਕੇਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਹਿਮਾਂਸੂ ਕੁਮਾਰ*

ਤੁਮ ਅਕੇਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ
ਜਬ ਤੁਮ ਬੱਚੇਂ ਕੇ ਦਵਾ ਪਿਲਾ ਰਹੇ ਥੇ
ਤਬ ਵੁਹ ਗੁਲਫ਼ਰੇ ਉਡਾ ਰਹੇ ਥੇ
ਜਬ ਤੁਮ ਮਰੀਜ਼ ਕੀ ਨਬਜ਼ ਟਟੋਲ ਰਹੇ ਥੇ
ਵੁਹ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਖੋਲ ਰਹੇ ਥੇ
ਜਬ ਤੁਮ ਗ਼ਰੀਬ ਆਦਮੀ ਕੇ ਢਾਂਢਸ ਬੰਧਾ ਰਹੇ ਥੇ
ਵੁਹ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਕੇ ਉਜਾੜਨੇ ਕੀ ਯੋਜਨਾਏ ਬਨਾ ਰਹੇ ਥੇ
ਜਬ ਤੁਮ ਜੁਲਮ ਕੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਥੇ
ਵੁਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੇਂ ਸੋਧ ਲਗਾ ਰਹੇ ਥੇ
ਵੁਹ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਹੈਂ...
ਕਿਉਂਕਿ ਵੁਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੇ ਹਥਿਆਰੋਂ ਸੇ ਲੈਸ ਹੈਂ
ਔਰ ਤੁਮ, ਦੇਸ਼ਧਰੋਹੀ ਕਰਾਰ ਦੀਏ ਗਏ
ਜਿਨਹੋਂ ਨੇ 1984 ਕੀਆ
ਜਿਨਹੋਂ ਨੇ ਉਸੇ ਗੁਜਰਾਤ ਮੇਂ ਦੋਹਰਾਇਆ
ਜਿਨਹੋਂ ਨੇ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਕੀਆ
ਔਰ ਜੋ ਲਾਖੋਂ ਟਨ ਅਨਾਜ ਗੋਦਾਮੋਂ ਮੇਂ ਸੜਾਤੇ ਰਹੇ
ਉਨਕਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਿਗੜਾ
ਔਰ ਤੁਮ... ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਠਹਿਰਾ ਦੀਏ ਗਏ
ਲੇਕਿਨ ਉਦਾਸ ਮਤ ਹੋ
ਤੁਮ ਅਕੇਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ
ਤੁਮ ਹੋ ਹਮਾਰੇ ਆਂਗ ਸਾਨ ਸੂ ਚੀ
ਤੁਮ ਹੋ ਹਮਾਰੇ ਲੀਏ ਲਿਓ ਸਾਓ ਵੇ
ਤੁਮਹਾਰੀ ਜੈ ਹੋ...

*ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਹਿਮਾਂਸੂ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 17 ਸਾਲ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਸ਼ਰਮ ਚਲਾਇਆ ਪਰ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਆਸ਼ਰਮ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਿਮਾਂਸੂ ਕੁਮਾਰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਿਮਾਂਸੂ ਕੁਮਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਤੇ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. (ਹਿੰਦੀ) ਨੇ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ 'ਇਸ ਵਕਤ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਗ਼ਲਤ ਸਿੱਟਾ ਵੀ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਿ 'ਰੂਪਾਂਤਰ' ਨੇ ਮਾਲਤੀ ਨਾਂ ਦੀ ਜਿਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਇਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀਪ੍ਰਿਯਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਰਾਇਪੁਰ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਇਕ ਕੇਸ 'ਚ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮਾਲਤੀ ਨਾਂ ਵਰਤਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਚ ਸਫ਼ਾਈ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਰੂਪਾਂਤਰ' ਨੇ ਜਿਸ ਮਾਲਤੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਾਲਤੀ ਯਾਦਵ ਸੀ।

5. ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਸਬੂਤ ਮੰਨ ਲਿਆ, ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੀ ਖਾਸ ਚਹੇਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਟਾ ਅਤੇ ਫ਼ੂਰੀਆ ਥਾਣਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਕੁਰ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬਾਂਦੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਆਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਸਬੂਤ ਰਾਹੀਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਕਿ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਲਿਨਾ ਸੇਨ ਅਤੇ ਪੀ ਯੂ ਸੀ ਐਲ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥਾਣਿਆਂ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਉਹ ਚਲਾਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਸਫ਼ਾਈ ਧਿਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। 6. ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਚ ਇਕ ਖਾਸ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਸਬੂਤ ਏ-37 ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਿਨਾ ਦਸਤਖਤਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੇਨ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ, ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਉੱਥੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਬਰਾਮਦ ਸਮਾਨ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਹੀ ਕਾਇਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਉੱਪਰ ਨਾ ਸੇਨ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ ਨਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਮੌਕੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ

ਦੇ। ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਾਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਾਪੀ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਬੂਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੋਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਬੀ ਐੱਸ ਜਾਗਰਿਤ ਅਤੇ ਬੀ ਬੀ ਐੱਸ ਰਾਜਪੂਤ ਦਾ ਇਹ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਸਬੂਤ ਏ-37 ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਗਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਸੇਨ ਜਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਨੇ ਸਫ਼ਾਈ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਮਿਤ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਇਸੇ ਸਬੰਧੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਪਰ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੱਖਪਾਤ ਓਦੋਂ ਨੰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਦਾਤੇਵਾੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਕੇ ਆਰ ਪਿਸਦਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੂਭਵਾਨ ਅਦਾਲਤੀ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਸੇਨ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਆਪਮੁਹਾਰੀ ਲਹਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੁਪਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰਲੋਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ, ਜਾਬਰ, ਵਹਿਸ਼ੀ ਗੁਪਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਧਤ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੱਜ ਵਰਮਾ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਜੋ ਅਸੂਲੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀ ਧਿਰ ਦਾ ਹਿੰਸਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਅਸੂਲ ਦੀਆਂ ਧੱਸੀਆਂ ਉਡਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਦਾਰ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੀ ਮੱਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਸ਼ ਤਦ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਜਨਤਕ ਗਤਬਤ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਤਕਰੀਰ ਜਾਂ

ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਜਨਤਕ ਗਤਬਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਬਿਨਾਇਕ ਨਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਦੀਆਂ ਚਿੰਨੀਆਂ ਪ੍ਰਿਯੂਸ਼ ਗੁਹਾ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਿਯੂਸ਼ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਨੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਨਿਆਲ ਸੀ.ਪੀ.ਐਲ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦਾ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮੂੰਹ-ਸਿਰ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ! 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisalign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ਼
ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ
ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ
ਅੱਜ ਹੀ
ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ
ਬਣਾਓ

Fillings,
Dentures,
Crowns,
Bridge,
Veneers,
Extractions,
Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

LakeStreet Dental

490 W. Lake Street, Suite 107 Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental

115 E. State Rd., Island Lake, IL 60042
847-526-1920

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card
processing with NO collateral or personal guaran-tee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

Call: Madan Khatri
1-847-530-1550
www.PropertyZoo.com

* 6-Apt Building in Arlington
Heights for \$429,000+.
BUY HOME NOW !!!
INTEREST RATES at 4.5%
Home Prices 25% below High!

Don't miss an Opportunity in Your Life time

***Motel available in Central Iowa 34
Rooms & 3-BR apt.
Positive Cash flow, For \$399K.

Houses, Townhomes, Apts & Businesses/Land
Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ

ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਲੋਡ

- *Fuel advance
- *We pay every 15 days (after complete paper work). Every 1st & 15 of month.
- *We pay for toll and help for repair on road
- *No forced dispatch

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ
ਟੈਕਸਸ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਨਾਰਥ-ਈਸਟ, ਨਾਰਥ-ਈਸਟ
ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰੂਟ ਹਨ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ-ਫੋਨ: 317-702-6452

Somal Trucking Company
Novelsville, IN, Ph: 317-702-6452

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 8 ਜਨਵਰੀ 2011

ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਡੇਰੇ

ਭੀਖੀ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਾ-ਅਹਿਲੀਅਤ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ; ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਕਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦਾ ਭੀਖੀ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਕੱਟੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭੀਖੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਦਭਾਵਨਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਕਰਾਰ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਦਾ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਕਦੀ ਇਕ ਅਤੇ ਕਦੀ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਫੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵੋਟਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਕਸਰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਤਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਹ ਸਵਾਂਗ ਸੀ ਜਿਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਮਬੰਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਾਮਬੰਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਡੇਰੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਹਿਤ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦਾ ਜਥਾ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਡੇਰੇ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਸ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਉਣੇ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਹੀ ਹੁਣ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਂਜ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮਤਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਵੱਲ ਹੋਣਾ ਵਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਵਰੋਸਾਈ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਕੋਈ ਪਰਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋ ਕੇ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਤਰੀਕਾਕਾਰ ਗੋਸਟਿ ਭਾਵ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਔਖੇ-ਭਾਰੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਪ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲ-ਝੱਲ ਕੇ ਰਾਹ ਬਣਾਏ। ਪਹਿਲੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਗੋਸਟਿ ਦੀ ਅਮੀਰ ਰੀਤ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਉਤਰ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੋਰਿਆ ਸਗੋਂ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਹਿਸਬ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਏ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਝੰਜੋੜਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜਿਸ ਜ਼ਾਲਮ ਸ਼ਾਸਕ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਪੁਤਰ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਸ਼ਾਸਕ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਵਾਦ; ਇਹ ਵਡਿਆਈ ਸਾਡੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਸਕ ਯਾਨਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੜਫ਼ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮੁਖ਼ਾਲਫ਼ ਨੂੰ ਇਉਂ ਬਲਹੀਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਅਜੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਊਰਜਾ ਇਕ ਸਾਧ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਉਤੇ ਹੀ ਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ?

ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਆਸੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬੜੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਫੈਲਣ ਲੱਗੀ। ਦੂਜੇ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਤਲਵਾਰਾਂ-ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ। ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਸੀ। ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ-ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਫ਼ਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਤਕਰਾਰ ਨਹੀਂ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰੋਸਾਈ ਗੋਸਟਿ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧੇਰੇ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ?

ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕੱਢ ਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ, ਗੁਰੂ ਪੁਰਬਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਦਲਾਈ ਜਾਂਦੇ। ਦਿੱਖ ਰਹੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪੰਥ ਦੀ ਨਾ, ਕਾਂਸੀ ਦੁੱਧ ਦੇ ਚਾਟੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ। ਉਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਏ ਹੁਕਮ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ' ਦਾ, ਮੋਹਰਾਂ 'ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਦਾਸ' ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੇ। ਕੌਮੀ ਅਣਖ ਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ, ਇਕੋ ਟੱਬਰ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਗਾਈ ਜਾਂਦੇ। ਬਿਪਰਵਾਦ ਹੁਣ ਧਾਰ ਕੇ ਰੂਪ ਨੀਲਾ, ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਿਆ ਏ। ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਡੱਬ ਬਦ-ਰੰਗ ਕੀਤਾ, 'ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ' ਹੁਣ ਕਾਸਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਏ?

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਵਡੇ ਹੰਭਲੇ ਦੀ ਲੋੜ

ਕਾਂਗਰਸ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਪੂਰਨ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀ ਹੈ।... ਜਥੇਬੰਦਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਪਲੂਸੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਗੂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਵੱਡੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਬਦਵਾਈ

2009 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ (ਯੂ.ਪੀ.ਏ.) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ 2ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ

ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਮਾਲੇਗਾਉਂ ਮਸਜਿਦ, ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹਿੰਦੂ ਮੂਲਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਰਚੀ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਗਰਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਨਾਗਰਿਕ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਅਤਿਵਾਦ, ਫਰਜ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ (ਉਦਾਹਰਨ ਬਾਟਲਾ ਹਾਊਸ) ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਮਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ

ਲਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮੁੜ-ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਅਤੇ ਵਿਧੀਬਧ ਚਿਰ-ਸਥਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਅਰੰਭੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ, ਜੋ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਤੇ ਗੁਪਤ ਕਾਰਜਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟਾ ਦੇਣ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਲੰਮਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਰਖ ਆਦਰਸ਼ ਸੁਸਾਇਟੀ ਘੁਟਾਲੇ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਘੁਟਾਲੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਚਲਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ

ਉਦੇਸ਼ ਮੁਖੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਵੱਲ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਟਿਮੋਥੀ ਰੋਇਮਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖੁਲਾਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੂਲਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਲੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲਸ਼ਕਰ-ਇ-ਤੋਇਬਾ ਲਈ ਪਨਪ ਰਹੀ ਹਮਦਰਦੀ (ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ), ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਲਸ਼ਕਰ-ਇ-ਤੋਇਬਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜਹਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਾਜਸੀ ਦਲ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਸ਼ਕਰ-ਇ-ਤੋਇਬਾ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਜਹਾਦੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੰਦੂ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਰੋਆਮ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਭਤੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਉਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰਖਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ

ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿਹਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦਿਗਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਕਤ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨਿਝੱਕ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਖੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮਤਾ 'ਭਾਰਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਤਰਜ਼-ਇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ' ਨੂੰ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤੋਤਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।' ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਕਦਮ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰਲੇ 'ਨਰਮ ਹਿੰਦੂਤਵ' ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਾ: ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਮੂਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਜੋ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹਿੰਮਤੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ-ਨੁਕਤੀ ਏਜੰਡਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੋਚਿਆ-ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਬੇਹੱਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਸਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲੀ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੱਦਾ ਵੀ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਬੇੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਵਿਚ 'ਪੂਰੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ' ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਮਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਆਗਾਮੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ 'ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਜਵਿਧੀ' ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਮ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ

ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਐਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਵੱਲੋਂ ਏ. ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਕਾਨੀਮੋੜੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਤੋਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਨਿਕਲੇ।

ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਕਾਰਜ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ. ਆਈ. ਨੇ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਕਾਨੀਮੋੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ 34 ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਦੋ ਸਵਾਲ ਅਣਸੁਲਝੇ ਪਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ। ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਪੂਰਨ, ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਪਲੂਸੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਗੂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਵੱਡੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸੂਬਿਆਂ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹਿੰਮਤੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਗੂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬੇਟੇ-ਬੇਟੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਜਿਸ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ 'ਚੋਂ ਉੱਭਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਉਭਰੀ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਨਵਾਂ ਸਾਲ?

ਨਿਰਮਲ ਸੰਧੂ

ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ 2010 ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿਜਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਮੀਂਹ ਚੋਖਾ ਪਿਆ। ਫਸਲਾਂ ਪਲ ਗਈਆਂ ਪਰ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਪਲਾਟ ਕੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਏ। ਖੇਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਰੱਬ ਆਸਰੇ ਹੀ ਹੈ। ਹੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੌਂਕੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਵਧ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਇਆ। ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਲੈਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਹੌਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਬਿਹਾਰ ਵਾਂਗ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਾਂ ਸਫ਼ਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ,

ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਉਦੋਂ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸਹੀ ਨੇਤਾ ਚੁਣਨਗੇ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗੀ। ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਵਾਈ ਤੇ ਡਾਕਟਰ। ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹੇਗਾ!

ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੌਣ ਠੀਕ ਹੈ?

3. ਕੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ, ਜਾਇਜ਼ ਹੈ? ਇਸ ਨਾਲ ਅਫਸਰ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਗੇ।

4. ਕੀ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਾਈਡ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇ? ਬਾਦਲਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨੇ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਸ਼ ਵੇਲੇ ਮੁੱਖ ਰੂਟਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ

ਘਟਾ ਕੇ 1,100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਨੀ 2. ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣਾ 3. ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਲਾਟ ਕੱਟਣ ਲਈ ਟੈਕਸ 4. ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਤੇ ਪੈਪਸੂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਘਾਟੇ ਘਟਾਉਣਾ 5. ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸੀ.ਏ.ਸੀ. ਕੋਲੋਂ ਜਾਂਚ 6. ਬੋਰਡਾਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਫੰਡ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ 7. ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਉਪਰ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀ.ਐਫ. (ਪ੍ਰਾਈਡੈਂਟ ਫੰਡ) ਵਿਚੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਬੋਰਡ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਵੇਚਣੇ।

ਜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਣ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਹਤਾਂ ਸਨ: (ਉ) 10,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ- ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦ ਵੇਲੇ ਲਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2100 ਕਰੋੜ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਮੋੜ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਵਿਆਜ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਰਕਮ 10,000 ਕਰੋੜ ਬਣਦੀ ਹੈ। (ਅ) 20,000 ਕਰੋੜ- ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। (ੲ) 6,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ- ਇਹ ਰਕਮ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੁਤਾਬਕ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਖਰਚਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਇਹ ਵੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। (ਸ) ਕੇਂਦਰ ਦਾ 3,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ, ਚਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਰਿਆਇਤਾਂ ਲੈ ਲਈਏ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਕਾਂਗਰਸੀਏ ਇਸ ਕਰਕੇ ਔਖੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਮ-ਅਕਲੀ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ:

1. ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ 'ਤੇ ਬਿਲ ਲਾਏ। ਬਿਲਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਬੇਨਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਅੱਧਿਆਂ ਕੁ ਨੇ

ਬਿੱਲ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋਏ ਤੇ ਫੇਰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿਜਲੀ ਮੁਫ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

2. ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਉਤੇ ਲਾਇਆ। ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਰੁਧ ਆਪ ਹੀ ਗੋਲ ਕਰ ਲਿਆ।

3. ਦੋਵੇਂ ਬਾਦਲ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦੇ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕੋਲ ਹੈ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਗੋਤਾ ਲਾ ਆਈਏ। ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦੇਗੀ। ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ।

4. ਜਦੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਵਿਰੁਧ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਝੂਠ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਉਹ ਪ੍ਰਣਭ ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਹੀ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਝੂਠ-ਸੱਚ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਮਗਰੋਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਣਭ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ।

5. ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣ। ਬੜਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮਖੌਲ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਦਾ ਚਰਚਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਕੱਲੇ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਜੁੱਡਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਆਪਣੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 5.1 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ 6.7 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ 12.4 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਘਰ ਤਬਾਹ ਹੋਏ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕੀ ਜਾਏ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ? ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ। 2008 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ 60,000 ਕਰੋੜ ਖਰਚੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਧੋਲਾ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਵਜ੍ਹਾ: ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ!

ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ

ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ-ਜਿਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਘਟਾਉਣੇ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਬਣਾ ਕੇ, ਪੁਲਸੀਆਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾ ਕੇ, ਵਾਧੂ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਭਰ ਕੇ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਪਾਲ ਕੇ, ਜਣੇ-ਖਣੇ ਨੂੰ ਗੰਨਮੈਨ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਲਾਇਕੀ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨਅਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਛੜਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਚੰਗੇ, ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ। ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਸਸਤੇ ਰੋਟ ਲਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ, ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ, ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਫਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਨੂੰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਘਰ ਤਬਾਹ ਹੋਏ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕੀ ਜਾਏ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ? ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਚੁਣਦੇ ਨੇ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਕਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢੇਂ ਲੈ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜੋ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਏਨਾ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਇਹ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਲਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਸੜਕਾਂ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਂ ਆਪਣੇ। ਬੁਨਿੱਛੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਮਿੱਤਲ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਇਹ ਘੁਮਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਚੱਲੇ, ਨਾ ਪੱਧਰੀ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਝਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਡੇਅਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ। ਸਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਉਦੋਂ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸਹੀ ਨੇਤਾ ਚੁਣਨਗੇ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗੀ। ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਵਾਈ ਤੇ ਡਾਕਟਰ। ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹੇਗਾ!

(‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ 'ਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਵਧੇਗਾ ਪਰ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਘਟੇਗੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਨਿਤੀਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੇ ਕੇਸ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਖਬੀਰ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਉਸ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਖਿਡਾਰੀ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੱਤੇ, ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ, ਗੰਨਮੈਨ, ਲਗਜ਼ਰੀ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਕਜੁਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ। ਜੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗਵਾਹ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣੇ ਸੌਖੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ।

ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਮਸਲੇ ਇਸ ਸਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜੋ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:

1. ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਸਪੀਕਰ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਨ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਜੇ ਪੁਲਿਸ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਹੋਣ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਦਲਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਿਉਂ ਕਰੇਗੀ?

2. ਜੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਬੱਸਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਕੋਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਪਰਮਿਟ ਚਲਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ। ਸਪੀਕਰ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਵੀ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਫਸਰ (ਡੀ.ਟੀ.ਓ.) ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੱਦਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਡੀਕ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਿਲਿਆਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ, ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਗੁਨਾਹ: ਉਸ ਨੇ ਕਾਹਲੋਂ ਨਾਲ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਐਕਸਾਈਜ਼ ਅਫਸਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ? ਇਕ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਨੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ੋਅਰੂਮਾਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸਾਂ ਖੜ੍ਹਨ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ। ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਹੈ 71,000 ਕਰੋੜ। ਸਬੂਤ: 2010-11 ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਜਟ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ਾ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਸਿਰ ਹੈ: ਕੇਰਲ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਿਵੇਂ: 1. ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ 3,100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ

ਚਾਪਲੂਸੀਆਂ ਤੇ ਚਮਚਾਗਿਰੀਆਂ!

ਡਾਇਨਿੰਗ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਚਮਕਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਚਮਚੇ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਸਾਖਿਆਤ ਜਿਉਂਦੇ-ਜਾਗਦੇ ਚਮਚੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਬਹਿਣ ਵੇਲੇ ਚਮਚਿਆਂ ਬਗ਼ੈਰ ਔਖੇ-ਸੌਖੇ ਸਾਰਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਰ ਸਕਦਾ। ਘਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਫ਼ਤਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਧੰਦਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਚਮਚਿਆਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੂਲਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਲਓ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਲੋੜਾਂ ਵੱਧ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਉਹ ਨਿਕਟ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਮਹਿੰਗੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਤਰੱਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀਦੇਵ ਦੇ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਫੁੱਲ ਕੇ ਕੁੱਪਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਸਮਝੇ ਕਿ ਕੋਈ 'ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ' ਗਲ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਦੀ ਬੁੰਦਾਬੰਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਤਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਚਮਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਵਰਾਇਟੀ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਢੀਠ ਅਤੇ ਵਾਟਰ-ਪਰੂਫ਼ ਘੜੀਆਂ ਵਾਂਗ 'ਸ਼ਰਮ-ਪਰੂਫ਼' ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਲਾਮ-ਲਸ਼ਕਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਫ਼ੌਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਸੁੰਗਤ ਕੇ ਗਲੋਬਲ ਪਿੰਡ ਬਣ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਚਮਚਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਰਚੇ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚਾਪਲੂਸੀ ਰਾਹੀਂ ਚੌਧਰਾਂ ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਭੂਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਚਮਚੇ' ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਦੇ ਬਾਣ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਗਲਾ ਭਾਵੇਂ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ 'ਚ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀ ਵੱਟੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਚਮਚੇ-ਸ਼੍ਰੀ ਉਸ ਨੂੰ 'ਕੌਮ ਦਾ ਮਸੀਹਾ' ਦੱਸਣਗੇ। ਲੀਡਰ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲ-ਦਲ ਵਿਚ ਗਰਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਲੇਕਿਨ ਚਮਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ' ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਨੇਤਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ 'ਸੁੱਚੇ ਮੂੰਹ' ਹੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਆਵੇ, ਚਮਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਨਿਧੜਕ ਬੁਲਾਰਾ' ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੇਤਾ ਲੋਕ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਪੁੰਨ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਫੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹਿਰਨ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਝੱਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧ ਕੇ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ। ਮੇਰਾ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਤੀਰ, ਹਿਰਨ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਲੱਤ ਦੇ ਖੁਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕੰਨ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਜਿਆ। ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਸਰੋਤੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਲੱਗੇ। ਕਿੱਥੇ ਹਿਰਨ ਦਾ ਖੁਰ, ਕਿੱਥੇ ਕੰਨ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿੰਗ! ਇਕੋ

ਤੀਰ ਤਿੰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘ ਗਿਆ? ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਸ ਆਗੂ ਦੇ ਇਕ ਚਮਚੇ ਨੇ ਬੁੱਝ ਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲੀਡਰ ਨੇ ਗੱਪ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਲੀਡਰ ਦੇ ਬੋਲ ਹਟਣ ਮਗਰੋਂ ਚਮਚਾ ਜੀ ਨੇ ਝਟਪਟ ਮਾਈਕ ਸੰਭਾਲਿਆ, "ਮੇਰੇ ਹਰਦਿਲ ਅਜੀਜ਼ ਨੇਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕੋ, ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਹਿਰਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਨਾਲ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਮੈਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿਰਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼ਿਸਤ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿਰਨ ਆਪਣੇ ਖੁਰ ਨਾਲ ਕੰਨ 'ਤੇ ਖੁਰਕ ਕਰਨ ਡਿਗ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖੁਰ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੀਰ ਕੰਨ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘ ਕੇ ਸਿੰਗਾਂ 'ਚ ਜਾ ਵੱਜਿਆ ਸੀ।"

ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਨੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਗੱਪ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹੀ ਸਰੋਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਹਾਸਾ ਰੋਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਚਮਚੇ ਦੀ ਬਦੇਲਤ ਹੁਣ ਹੁੱਬ-ਹੁੱਬ ਕੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵਾਂ-

ਨਵਾਂ ਕੁੱਦਿਆ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਧੜਾਧੜ ਚੋਣ ਜਲਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਜ਼ਾਰ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਬੰਦਲੇ ਪਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਉਥੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਭਗਤ ਜਨੋ, ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਾਂਗਾ। ਬਸ...ਮੈਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜਿਤਾ ਦਿਓ।"

ਸਿਰ ਉਪਰ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪਰਨਾ ਲਪੇਟੀ ਬੈਠੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਜ਼ਰੇ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਥੇ ਵੀ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ-ਮੰਦਰ ਦਾ ਪੰਗਾ ਨਾ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ। ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਤੋਰੀ-ਫੁਲਕਾ ਜਾਂਦਾ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠਾ-ਬੈਠਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਖੁਰਕਦਾ ਹੋਇਆ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਟੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, "ਏ ਸ਼ਾਂਦਾਰ ਜੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਗੁਲਾਮੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ...!" ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿੱਛਿਓਂ ਉਠੇ ਇਕ ਚਮਚੇ ਨੇ ਮਜ਼ਰੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੈਕਚਰ ਮੁਕਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਦੇ ਪੈਰ ਮਿਧਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਚਮਚਾ ਮਾਈਕ ਨੂੰ ਜਾ ਝਪਟਿਆ, "ਇਸ 'ਮਹਾਨ ਅਸਥਾਨ' ਦੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਰਹੇ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਓ, ਸਾਡੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀ...ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦੇ ਨੇ।"

ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਬਾਂ ਦੇ ਵੰਡ-ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ-ਪੀਰ-ਔਲੀਏ ਇਕੋ ਜੋਤ ਦਾ ਨੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਇਹ (ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ) ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਔਲਾ-ਤਾਅਲਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ-ਮਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਟਾਂ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।"

ਮਗਰੋਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਇਸ ਚਮਚੇ ਨੇ ਨੌਸਿਖੀਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰੇ, ਭਗਵੇਂ ਅਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਅਰਬ ਸਮਝਾਏ ਤੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੀ ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਮੰਨਵਾਇਆ।

ਕੋਈ ਅਮਲੀਨੁਮਾ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਤਾਂ ਵਾਇ-ਬਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ?

"ਹਾਂ ਜਨਾਬ..." ਝੱਟ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅੱਗਿਓ ਪੀ.ਏ. ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, "ਠੰਢੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਫ਼ਸਲ ਪਾਲਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਲੂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਐ। ਉਪਰੋਂ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਬਾਦਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਹਫ਼ਤੇ-ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਲੀਡਰ ਦਾ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਤਰੀ ਖਾਣ

 ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੀਤਾ। ਸਿਆਲ ਦਾ ਮੌਸਮ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ, ਆਲੂ ਤਰ-ਗਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ?

ਚਮਚਾ-ਰੂਪ ਪੀ.ਏ. ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, "ਹਜ਼ੂਰ, ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ। ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਟਾਂ ਵਿਚ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਵੱਟਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰ ਮਿੱਟੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਲੂ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੀ ਹਵਾ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਵੱਟਾਂ 'ਚ ਦੱਬਿਆ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਾਰੀ ਗਰਮੀ ਸੋਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਇਹਦੀ ਤਾਸੀਰ ਵੀ ਗਰਮ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਨੇਤਾ ਜੀ ਬਾਹਰ ਟਹਿਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਰਸੋਈਆਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਬੇੜੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਾਇ-ਬਾਦੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸੀ, ਅੱਜ ਇਹ ਗਰਮ ਤਾਸੀਰ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਏ?" ਨਿੰਮ੍ਹਾ-ਨਿੰਮ੍ਹਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਚਮਚਾ ਬੋਲਿਆ, "ਅਸੀਂ ਤਨਖ਼ਾਹ ਆਲੂਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਲੀਡਰ ਤੋਂ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਾਇ-ਬਾਦੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਵੀ ਵਾਇ-ਬਾਦੀ ਕਹਿ ਦੇਂਦੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗਰਮ ਕਰੇ ਤਾਂ ਗਰਮ।"

ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸੇਠ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਮਚੇ ਨੌਕਰ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਬੜੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੇਠ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਕਰ। ਇਹ ਤਾਂ ਜਮਾਂ ਈ ਬੇਕਾਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਨੌਕਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਬਜਾ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸਾਹਿਬ, ਯੇਹ ਬੈਂਗਣ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਸਸੁਰੇ ਕੋ ਤੋ 'ਬੇ-ਗੁਣ' ਕਹਿਨਾ ਚਾਹੀਏ।" ਬੇੜੇ ਹੀ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸਨ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ

ਦੇ ਲਾਗਿਓ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੇਠ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤਾਜ਼ੇ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਬੈਂਗਣਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਬੈਂਗਣ ਦੇ ਭੜਬੇ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਭੜਬਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤਾਜ਼ੇ ਬੈਂਗਣਾਂ ਦੇ ਜਾਇਕੇਦਾਰ ਭੜਬੇ ਮੋਹਰੇ ਦੁਸਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕੀ ਵਟੀਂਦੀ ਹੈ। ਭੜਬਾ ਬੈਂਗਣ ਦਾ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ! ਅੱਜ ਬੈਂਗਣ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਚਮਚੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, "ਸਾਹਿਬ, ਇਸੀ ਲੀਏ ਬੈਂਗਣ ਕੇ ਸਰ ਪੇ, ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਹਰਾ 'ਮੁਕਟ' ਧਰਾ ਹੈ!" ਕਿਸੇ ਸਾਇਰ ਨੇ ਖੂਬ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਕੁਛ ਬਨਨੇ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੋ ਤੋ
ਬਨ ਜਾਉ ਚਮਚਾ-ਗਿਰ
ਜੀਵਨ ਕੀ ਸਫਲਤਾ ਯਹੀ,
ਨਾਦਾਨ ਯਹੀ ਹੈ।
ਜੇ ਸਾਹਿਬ-ਕੁਰਸੀ ਹੈ,
ਕਰੋ ਉਸ ਕੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ,
ਅਪਨਾ ਤੋ ਜੋਹਰ ਯਹੀ,
ਸੈਦਾਨ ਯਹੀ ਹੈ!

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ‘ਤੇ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ!

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ ਵੀ 2011 ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਵੀ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਹੋਣ! ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੇ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਬਲਕਿ ਟੀਚਾ ਮਿਥਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣਾ ਸਿੰਘਾਸਨ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ

ਟਾਈਮਜ਼’ ਬੋਹੜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਰਖ਼ਤ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਕਰਕੇ ਬੋਹੜ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਲੇਖ ਗਿਆਨ-ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਹਰ ਪੰਨਾ ਹੀਰੋ-ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਲੇਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਸਿਫਤ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਕੁਝ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਾਠਕ ਇਸ ਦੀ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਦਾ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ ਚੌਦ੍ਰਵੀਂ ਦਾ ਚੰਨ ਸਜਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਮਿਹਰ ਕਰੇ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਆਸਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇ! ਇਸ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਦਾ ਜੋ ਮਾਲੀ ਹੈ; ਉਹ ਮਿੱਠ-ਬੋਲਤਾ, ਨਿਧੜਕ, ਜਰਨੈਲ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗਰਜਣਾ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਇਨਸਾਨ ਮੇਰੇ

ਵੀਰ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਪਹਾੜ ਵਰਗੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਲੰਮੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਅਤੇ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਤੌਰਦੁਸਤੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਹੱਥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖੇ। ਮੈਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ

ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ, ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ਼, ਇਸ ਦੇ

ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਮੁਬਾਰਕ।

ਆਓ, ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਇਹ ਕਾਫ਼ਲਾ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸ਼ਿਅਰ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ:

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੈ ਸੋਹਣਾ
ਅਨਮੋਲ ਅਮੁੱਲਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਸੋਹਣਾ
ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ ਸੋਹਣਾ
ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਹੈ ਸੋਹਣਾ

ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ ਝੁਮੇ ਇਸ ਦਾ,
ਝੁਮ ਰਹੀ ਹਰ ਡਾਲੀ
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪੁੱਤ
ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ
ਜੁੱਗ ਜੁੱਗ ਜੀਵੇ ਵੀਰ ਅਮੋਲਕ,
ਜੋ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਮਾਲੀ
‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਕਰੇ ਰਖਵਾਲੀ!
**ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ,
ਫੋਨ:916-687-3536**

ਥਿਰੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿਜਨ ਪਿਆਰੇ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ 5

ਥਿਰੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿਜਨ ਪਿਆਰੇ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮਰੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ॥ ਰਹਾਉ॥

ਦੁਸਟ ਦੂਤ ਪਰਮੇਸਰਿ ਮਾਰੇ ਜਨ ਕੀ ਪੈਜ ਰਖੀ ਕਰਤਾਰੇ॥

ਬਾਦਿਸਾਹ ਸਾਹ ਸਭ ਵਸਿ ਕਰਿ ਦੀਨੇ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਮਹਾ ਰਸ ਪੀਨੇ॥

ਨਿਰਭਉ ਹੋਇ ਭਜਹੁ ਭਗਵਾਨੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲ ਕੀਨੇ ਦਾਨੁ॥

ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨਾਨਕ ਓਟ ਪਕਰੀ ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ॥

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਮਾਲਕ

ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤ ਜਨੋ! ਆਓ ਅਡੋਲ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਬੈਠੋ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਦਰ ਡਿੱਗਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੰਵਾਰਦਾ ਹੈ।

ਦੁਸਟ ਦੂਤ ਪਰਮੇਸਰਿ ਮਾਰੇ ਜਨ ਕੀ ਪੈਜ ਰਖੀ ਕਰਤਾਰੇ॥

ਬਾਦਿਸਾਹ ਸਾਹ ਸਭ ਵਸਿ ਕਰ ਦੀਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਮਹਾ ਰਸ ਪੀਨੇ॥

ਹੇ ਭਾਈ ਭਗਤ ਜਨੋ! ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਹੋਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਆਸਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਸੋਹਣੇ ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ, ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਆਸਰਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਭਾਵ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ, ਭਾਵ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਵੀ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ। ਭਾਵ ਉਹ ਵੀ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਜੀਵ ਹੁਣ ਪ੍ਰਭ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਿਰਭਉ ਹੋਇ ਭਜਹੁ ਭਗਵਾਨੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲ ਕੀਨੇ ਦਾਨੁ॥
ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨਾਨਕ ਓਟ ਪਕਰੀ ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ॥
ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤ ਜਨੋ! ਉਸ ਮਾਲਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ, ਭਾਵ ਬੈਠ ਕੇ ਬੇਖੌਫ਼ ਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ, ਆਪ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਹੋ। ਇਹ ਨਾਨਕ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸੁਆਮੀ! ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਓਟ ਅਤੇ ਆਸਰਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰੱਖੋ ਜੀ।

ਆਓ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਤੱਜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ!

**-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ:916-687-3536**

Sikh Religious Society of North West Indiana

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ!

ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ

ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਐਤਵਾਰ 16 ਜਨਵਰੀ, 2011 ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲੇਗਾ, ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਬਹੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

11 ਜਨਵਰੀ 2011 (ਮੰਗਲਵਾਰ)

ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ
ਕੀਰਤਨ: ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ-6:30 ਤੋਂ 7:00
ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ)-7 ਤੋਂ 8
ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ- 8:00 ਤੋਂ 8:20
ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ, ਸੁਖ ਆਸਨ: 8:30

14 ਜਨਵਰੀ 2011 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ

16 ਜਨਵਰੀ 2011 (ਐਤਵਾਰ)

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ

ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ-11:15 ਤੋਂ 12:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ-12:00 ਤੋਂ 12:25 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਜਥਾ ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ-12:30 ਤੋਂ 1:40 ਤੱਕ
ਅਰਦਾਸ: 1:45 ਵਜੇ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਝਾਤੂਬਰਦਾਰ

Governing Body

S. Gurnam Singh Sidhu (President)	S. Ravinder Singh Pannu (Religious Sect.)
S. Sarwan Singh Tiwana (Executive Sect.)	S. Surjit Singh Giljan (Joint Religious Sect.)
S. Rajinder Singh Bains (Financial Sect.)	S. Jaspal Singh Ghotra (PRO & Ed. Sect.)
S. Kuldeep Singh Tanda (Joint Financial Sect.)	

Board Of Trustees: 1. Dr. Gurbachan Singh Kapoor, M.D. 2. S. Surjit Singh Grewal 3. S. Harjit Singh Sahi. 4. S. Sukhdev Singh Multani. 5. S. Gurnam Singh Sidhu. 6. Dr. Renu Juneja, Ph.D. 7. S. Kuldeep Singh Turke. 8. S. Sarwan Singh. 9. S. Rajbir Singh Boparai. 10. S. Gurinder Singh. 11. S. Shamsher Singh Boparai. 12. S. Rajinder Singh Bains. 13. S. Baldev Singh. 14. S. Balraj Singh. 15. S. Amrik Singh Basra. 16. S. Kuldeep Singh. 17. S. Lakhwinder Singh. Honorary -Members. S. Inderpal Singh.

ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ (ਇੰਡੀਆਨਾ)

10005 Colorado St, Crown Point, IN 46307, Ph: 219-793-9446

ਨੋਟ: > ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।
> ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ: ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਇਲੀਨਾਏ (ਯੂ ਐਸ ਏ)

ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਭੁਲੱਥ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤੀ ਪਾਰਟੀ ਮੌਕੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਤਸਵੀਰਾਂ

ਸਭ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ!

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਹਰਜਿੰਦਰ ਖੰਗੂੜਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਮੀਡੀਆ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲਾ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਬੈਣੀਪਾਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਯਸ਼ਪਾਲ ਮਾਇਰ, ਨੀਲ ਕੰਠ ਸ਼ਰਮਾ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਹਰਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਰਾਵਤ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਥਾਨ: ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ (ਸ਼ਾਮਬਰਗ) - ਤਸਵੀਰਾਂ: ਜਿਨੇਸ਼ ਮੋਦੀ (ਮੋਦੀ ਸਟੂਡੀਓ)

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ: 847-544-1788 ਜਾਂ 847-338-3866

ਨਵਾਂ ਸਾਲ
ਮੁਬਾਰਕ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆਂ ਗਾਂਧੀ

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮਨੀਸ਼ ਡਿਵਾੜੀ

ਕੇਵਲ ਢਿੱਲੋਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਐਚ ਐਸ ਪੁਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਚੇਚਾ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦੇ ਗਠਨ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ

ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਇਕ ਮੰਚ ਉਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹੋ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਫਦ ਇੰਡੀਆ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਉਪਰ ਇਕ ਮੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੁਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਜਾ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਥੇ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਮੰਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਦਿਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ
(ਰਾਜਸਥਾਨ)

ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਆਈ ਐਨ ਓ
ਸੀ, ਯੂ ਐਸ ਏ

ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੁੱਲਤ
ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਸੈਕਟਰੀ
ਆਈ ਐਨ ਓ ਸੀ

ਵੀ ਸੀ ਵਸਿਸ਼ਟ
ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ
(ਰਾਜਸਥਾਨ)

(ਖੱਬੇ-ਸੱਜੇ) ਅੰਜੂ ਕਟਿਆਲ-ਮੀਡੀਆ ਸੈਕਟਰੀ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ-ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ, ਹਰਦੇਵ ਸਾਹੂ-ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ, ਦਿਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ-ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ), ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ-ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਯੂ ਪੀ), ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੁੱਲਤ-ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਸੈਕਟਰੀ, ਏ ਕੇ ਸਿੰਘ-ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ, ਵੀ ਸੀ ਵਸਿਸ਼ਟ-ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਰਾਜਸਥਾਨ), ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ-ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਬੀਸਲਾ-ਬੋਰਡ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ।

ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਈ ਸਹੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਚੁਣਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਦਿੱਕਤਾਂ ਆਈਆਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਬਾਅਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਉਹ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੀਂਹ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਾਂਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕੋ ਇਕ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦਾ ਗਠਨ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ
ਮੁਬਾਰਕ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਫਦ ਇੰਡੀਆ ਪਹੁੰਚਿਆ

(ਖੱਬੇ-ਸੱਜੇ) ਦਲਜੀਤ ਸਹੋਤਾ-ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ (ਇੰਗਲੈਂਡ), ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ-ਐਮ ਐਲ ਏ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਐਮ ਐਲ ਏ (ਖੜ੍ਹੇ) ਅਤੇ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਫਦ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਹਲਕਾ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ ਵਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡਿਨਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਏ।

ਹੋਟਲ ਮੈਜਸਟਿਕ ਵਿਚ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਡਿਨਰ ਮੌਕੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੱਦ ਕਾਠ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ ਇਸ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਐਮ ਐਸ ਦਾਖਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡਿਨਰ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ।

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਫਦ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦਾ ਇਕ ਵਫਦ ਲੰਘੀ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤਾ ਦੱਤਾ ਤੋਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਵਫਦ ਵਿਚ 35 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਲਕਾ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ ਵੀ ਇਸ ਵਫਦ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਮਸਲਿਆਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਅਰਥ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿ ਸਕਣ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਖੰਗੂੜਾ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਵਸੀਲਾ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਖੰਗੂੜਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਇੰਡੀਆ ਜਾ ਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੀਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉਪਰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤੋਮਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੜੀ ਬਣ ਸਕੇ।

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤਾ ਦੱਤਾ ਤੋਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦੇ ਗਠਨ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਿਨੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਕੈਂਟਨ

3310 S. Canton Center Road, Canton. MI-48188, Ph. #: 734-397-7281

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ!

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ

ਵਲੋਂ:
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ
ਫੋਨ: 734-673-4013
ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੱਤ
ਫੋਨ: 734-272-2101

(ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੱਤ

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਮਿਲਵਾਕੀ ਫੇਰੀ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਹਲਕਾ ਭੁਲੱਥ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਇਕ ਸਵਾਗਤੀ ਪਾਰਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੱਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ,

ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਬਿੱਲਾ ਸਰਪੰਚ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲਖਣ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਰਾਂ, ਅਜਮੇਰ ਪੰਨੂ, ਯਸ਼ਪਾਲ ਮਾਇਰ, ਜਸਕਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸਤਿੰਦਰ ਸੁਸਾਣਾ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਉਘੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਗਏ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ ਫੋਨ 414-788-9813 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਲੋਂ: ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਲਾਲੀ) ਸਿੱਧੂ (ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ), ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ), ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ (ਖਜਾਨਚੀ), ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੋਪੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਕੁ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ)

ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ
ਸਿੱਖ ਗੁਲਾਮ

ਸ਼੍ਰੋ. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

SIKH GENOCIDE SOVEREIGNTY
International Sikh Conference
January 8th 2011, 9:30am - 2:30pm

Sikh Genocide

ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਲੋਂ ਨਿਊਜਰਸੀ ਵਿਖੇ

ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੱਕ

Baba Banda Singh Bahadur

Maharaja Ranjit Singh

Sirdar Kapur Singh Jee

Shaheed Sant Jarnail Singh Bhindranwala

(1710) ਪਹਿਲੀ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ
ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ
ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ

(1799) ਦੂਜੀ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ
ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

(1973) ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ
(ਖਾਲਿਸਤਾਨ) ਲਈ ਯਤਨ
ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ (ਆਈ ਸੀ ਐਸ)

(1984) ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ
(ਖਾਲਿਸਤਾਨ) ਲਈ ਸੁਹਾਦਤ
ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਦਰਾਂਵਾਲੇ

Royal Albert Palace
1050 King Georges Post Road
Fords, New Jersey 08863
Telephone: 732-661-1070

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਗਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜਬੂਤ ਕਰੇ। ਆਓ ਇਸ
ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜ
ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰੀਏ।

Speakers

1. Emann Singh Mann, s/o Simranjit Singh Mann
2. Sukhminder Singh Hansra, Canada
3. Dr. Paramjit Singh Ajrawat, Washington D.C.
4. Bhai Chain Singh, France
5. Dr. Gurmit Singh Aulakh, Washington D.C.
6. Jaspal Singh Bains, U.K.
7. Bhai Ram Singh, California
8. Jit Singh Aloarkh, California
9. Resham Singh, California
10. Sohan Singh Kang, Germany

Event Committee

Boota Singh Kharoudh	609-351-0321
Surjit Singh Kulhar	917-434-2483
Avtar Singh Heir	609-354-8709
Ranjit Singh Dhaliwal	609-335-1166
Pritam Singh Joga Nangal	510-224-0421
Tarsem Singh Khalsa	559-331-1326
Makhan Singh Kaler	630-827-9752
Inderpal Singh	206-499-2665
Harpal Singh	917-915-3013
Avtar Singh Minhas	609-271-8609
Rupinder Singh Bath	937-467-3012
Paramjit Singh	206-331-7566

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੜ੍ਹ ਰਿਹਾ
ਸ਼੍ਰੀ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਪੁੱਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਏ ਵੇ ਲੋਕਾ...

ਗਲੀ 'ਚ ਪੈ ਰਹੇ ਰੋਲੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਲੱਗਦੀ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਤੁਝਕੇ ਉਠਿਆ, ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੀ, ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਅੱਜ ਫਿਰ ਪੀ ਕੇ ਆਇਓ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਮਾਰ ਦੇਣਾ...ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ! ਅਜਿਹੀ ਔਲਾਦ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੇਔਲਾਦ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸੀ!!” ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਣਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਰੋਲਾ ਕਦੇ ਦਿਨੇ ਤੇ ਕਦੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰੋਲਾ ਟਾਵੇਂ-ਟਾਵੇਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਔਲਾਦ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਰੋਲਾ ਘਰ-ਘਰ ਆਮ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਬੜਾ ਮਿਲਾਪਤਾ ਅਤੇ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਤੇ ਸੱਚਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਪਾਠੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰਦਾ। ਲੋਕ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਵੇਂ-ਖੜੇ ਹੀ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ, ਦੋ ਘੰਟੇ ਤਕ ਜਾਨਵਰ, ਪੰਛੀ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਵੀ ਮੌਨ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਸੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਦੇ, ਇਕ-ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ, ਘਰਵਾਲੀ-ਕੁਲ ਤਿੰਨ ਜਣੇ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵੱਸਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਸੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਰੂ-ਬੀਮਾਰੀ ਵਾਂਗ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਨਿੱਕੀ ਜਿਹ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਮਲ ਲੱਗ ਗਏ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ-ਲਿਖਾ ਕੇ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਫਸਰ ਜਿਹਤਾ ਪੰਜਾਂ ਕੱਕਿਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਅਤੇ ਰਹਿਤ

ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਹੋਵੇ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ। ਤੇਜਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਖੂਹੀ ਵਿਚ ਵਤਦਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਖੂਹੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੇਜਾ ਸਿਰੇ ਦਾ ਅਮਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਹੜਾ ਨਸ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਤੇਜੇ ਨੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਤੇਜਾ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਜਿੰਨੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ-ਬੇਨਤੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਝੋਲੀ ਪੁੱਤ ਪੁਆਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿੱਡਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੋਈਆਂ। ਤੇਜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੁੱਤ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਥਾਣੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ। ਤੇਜਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਮੇਕ ਵੇਚਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਵਿਹਲ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਅੱਧਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਦਾ। ਜਿਥੇ ਪੁੱਤ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਜੱਗ ਉਤੇ ਚਮਕਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਥੇ ਤੇਜੇ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਤੇਜੇ ਹੋਰੀਂ ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੋਟਰ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਫੜੇ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਫੜ ਕੇ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬੰਮੁਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਾਂ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੋਊ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮਾਪੇ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਨੇ! ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਅੱਜ ਪੂਰਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਤੇਜਾ ਛੁੱਟ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਗਿਆਨੀ ਨੇ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝਾ ਸਕੀ।

ਅੱਜ ਵੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਤੇਜਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ

ਖਾਧਾ ਪਿਆ ਸੀ; ਸਮਝੋ ਮਿੱਟੀ ਸੀ। ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤ ਕੁੱਟਣੇ ਕਿਹੜਾ ਸੌਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੱਢ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਤੇਜਾ ਕੁਝ ਕੁੱਟ ਦਾ ਮਾਰਿਆ, ਕੁਝ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਵਾਧ-ਘਾਟ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਗਿਆ। ਤੇਜਾ ਚੌਵੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨਰਕਾਂ ਰੂਪੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਗ ਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਤੇਜੇ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਚ ਅੱਧਿਓਂ ਵੱਧ ਗਿਆਨੀ ਵਰਗੇ ਬਾਪ ਸਨ ਜੋ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਸਨ ਪਰ ਕਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ; ਨਤੀਜਾ ਤੇਜੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਨਿਕਲਣਾ ਸੀ।

ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦੇ ਭਬੁਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਧਾਹ ਨਿਕਲ ਗਈ, “ਓਏ ਤੇਜਿਆ ਪੁੱਤ...ਕਿੱਥੇ ਤੁਰ ਗਿਆ! ਪੁੱਤ ਤੇਰੇ ਨਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੇ, ਤੈਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ! ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਪੁੱਤ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁੰਝੀ ਕਰ ਗਿਐ...ਓਏ ਸਮਝੋ ਲੋਕੋ...ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਤੇਜੇ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਨਾ ਪਵੇ। ਬਚਾ ਲਵੋ ਇਸ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ...” ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਨਾਲ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਉਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਆਖਦਾ, “ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੀਂ...!”

ਇੱਕੀ ਜੂਨ, ਉੱਨੀ ਸੌ ਸੱਤਾਸੀ ਦਾ ਉਹ ਕਾਲਾ ਦਿਨ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਅਠੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਣੇ, ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿੰਨੀ ਗਰਮੀ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ। ਝੱਟ ਨਕਸੀਰ ਫੁੱਟ ਜਾਂਦੀ। ਨੱਕ, ਮੂੰਹ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੌਰੇ-ਫੇਰੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ

‘ਤੇ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਦੇ ਚਾਹ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੀਤੀ ਸੀ।

ਹੋਰਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਏਜੰਟ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨੀਲਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਧੱਕੇ-ਧੌੜੇ ਖਾਂਦੇ ਮਸਾਂ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੱਗੇ। ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੇਚਦੇ, ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਲਈ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਫਿਲਪੀਨਣ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਪੱਕੇ ਤਾਂ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ‘ਪੱਕਾ’ ਕਰ ਲਿਆ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਜਿੰਨਾ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਓਨੀ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀਂਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੌਰ ਚੱਲਦੇ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਿੰਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾੜਾ ਹੈ ਪਰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਪੀਂਦੇ ਹੀ ਰਹੇ।

ਸੱਤਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਆਏ। ਚਾਚੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਪਿੰਡ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਰਹੇ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਪੇਟੀ ਲਿਆਉਂਦੇ, ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਘੁਰਦੇ ਤਾਂ ਖੇਤ ਜਾ ਕੇ ਪੀ ਲੈਂਦੇ।

ਫੇਰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾਸੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਆਏ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਆਦਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਲਈ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਪੀਂਦੇ ਰਹੇ। ਚਾਚਾ ਜੀ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸੀ। ਚਾਚੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਡਰਦਾ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਦਾ।

ਸੱਤਾਸੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾ ਕੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰਾ ਪੇਪਰ ਵਰਕ ਚੱਲਦਾ

ਮੂੰਹ
ਆਈ
ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaikalan.com

ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਚਾਚੇ ਹੁਰੀਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਚੈਕਅੱਪ ਕਰਵਾਇਆ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ ਲੀਵਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦਾ, ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਥੋਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਹੀ ਆਈ।

ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਦੁਆਲੇ ਬਰਫ਼ ਰੱਖਦੇ ਰਹੇ। ਠੇਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੀ ਪਰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਮੁੱਕ ਗਏ। ਚਾਚੀ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਅਜੇ ਉਤਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਟਾ ਸੂਟ ਪਾਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਚੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੰਢਾਏ। ਮੇਰਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਵੀ ਵਿਚੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਵੀ ਪੁੱਤ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਚਾਚੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਗਈ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖਪਤ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਜੱਗ ਤੋਂ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕ ਸਕਦਾ; ਜਦੋਂ ਮੁੱਕਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿੰਦ ਮੁੱਕਣੀ ਹੈ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਜਿੰਦ ਖਾਣੀ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ

ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੇੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ

**National Truck
Driving School**

*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ

*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ

*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ
ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ
ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu

Cell: 916-502-7733

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ

ਸੁਰਧਾਂਜਲੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਗਲਵਕਤੀਆਂ ਵੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਠੰਢਕ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਏ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਘ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਦ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਿੱਘ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਠੰਢ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਸਿਰਫ਼ ਪੋਟਿਆਂ 'ਤੇ ਗਿਣਨ ਵਾਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਧਾਰਨ ਦਿਨ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਸਮੁੱਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਦਾਸ ਵੀ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਇਕ ਵੀ; ਸੌਖੇ ਵੀ, ਨੀਵੇਂ ਵੀ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਵੀ ਪਰ ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਆਮ ਜਿਹੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਉਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਟਾਇਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੇ; ਭੁਲਾਇਆਂ ਭੁੱਲਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਪਿਛਲ-ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਬੜਾ ਡਰੇ ਵੀ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਵੀ ਹੋਏ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਜਦ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖੱਬੀ ਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁੱਛ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਦੇ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਸ, ਇਹੀ ਦਿਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣਯੋਗ ਜਾਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਹੋਣਗੀਆਂ ਭਲਾ? ਯਕੀਨਨ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ। ਜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ। ਬਸ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪੋਟਿਆਂ 'ਤੇ ਗਿਣਨ ਵਾਲੀਆਂ!

ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ 'ਮੌਲਸਰੀ ਦਾ ਰੁੱਖ' ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਅਲਵਿਦਾ ਚੇਤਨ' ਉਸੇ ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ।

ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਮਿਲੀ, ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਭਤੀਜੇ ਤੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੌਲਸਰੀ ਦਾ ਰੁੱਖ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਏ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੁੱਖ ਏ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਛਾਂ ਹੀ ਠੰਢੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਕਿਰਨ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੇਤਨ ਬਾਰੇ 60-65 ਸਫ਼ੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਕਤ ਸਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਜ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਕਹਿੰਦੇ-ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਆਪੇ ਅਗਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਛਪਵਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਵੈਸੇ ਵੀ ਛਾਪਣ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਾਹਲੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੋਸਤ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਲਿਖਣਾ ਇੰਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਲਿਖਣਾ ਆਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਫੇਰ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ!" ਅੱਗਿਓਂ ਹੱਸ ਪਏ।

ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਂ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਪੋਟਿਆਂ 'ਤੇ ਹਨ ਪਰ ਜਸਬੀਰ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਜਦ ਫ਼ੋਟੋ ਦੇਖੀ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਫ਼ੋਨ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਲਗਦੈ। ਭਾਅਜੀ ਹੁਰੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਫ਼ਸਰ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ,

ਇਹ ਸੱਚੀ ਫ਼ੋਨ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਏ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਹਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਬਰਫ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਏ। 2000 ਵਿਚ ਵਤਨੀ ਫੇਰਾ ਪਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸਾਂ, ਮੇਰੀ ਭਤੀਜੀ ਸਰਘੀ ਭੱਜੀ-ਭੱਜੀ ਆਈ, "ਚਾਚਾ ਜੀ, ਆਓ...ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।" ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਗਲਵਕਤੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਚੇਤਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੇਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੈ।

ਹੁੰਦੀ ਏ ਪਰ ਉਥੇ ਫ਼ੋਨੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ। ਉਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਬੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤੇ ਫ਼ੋਨੀ ਉਥੋਂ ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ। ਬੜੀ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਏ ਨਾ ਜਿਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ, ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮਨਫ਼ੀ ਤਾਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇੰਨਾ ਤਾਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਏ ਉਪਰ। ਜਹਾਜ਼ ਪੈਂਤੀ-ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਫ਼ੁੱਟ 'ਤੇ ਉਡਦਾ ਏ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਇੰਨੀ ਉਚਾਈ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਮੈਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇੰਨੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਹੈ।...ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ-ਤੁਸੀਂ ਫ਼ੋਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਵੀ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਭਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਉਥੇ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ-ਜਦੋਂ ਚੰਨ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਸਮਾਨ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਜਦੋਂ ਬਰਫ਼ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਆਕਾਸ਼ ਹੀ ਚਾਂਦੀ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਬਸੂਰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਉਥੇ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੈ।

ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਮੇਰਾ ਚਹੇਤਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਵਾਵਰੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ 'ਨੋ ਮੈਨਜ਼ ਲੈਂਡ' ਦੀ, ਕਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬੀਜੀ ਅੱਲੂਤ-ਬੱਲੂਤ ਵਾਲਾ ਜਸਬੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 6 ਨਾਵਲ ਅਤੇ 6 ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ 13-14 ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਆ ਇਸ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਈ। ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਦੋਸਤੀਆਂ ਕਦੇ ਗਰਜ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖ

ਕੇ। ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਰੱਬ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਕੇ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਦੋਸਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

"ਦੋਸਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੱਜਲ ਹੈ, ਦੋਸਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਉਹ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲੋਂ ਹਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਬਹੁਤ ਸਸਤੀਆਂ ਤੇ ਖੋਜ਼-ਚਿਰੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਸਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੋਢਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਰੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਸਤੀ ਅੱਥਰੂ ਨਹੀਂ, ਅੱਥਰੂ ਪੁੰਝਣ ਵਾਲੇ ਪੋਟਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਵਧੀਆ ਗੱਲਾਂ ਜਾਂ ਸੁੱਚੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਕਮੀਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਰਾਖਵੇਂਪਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਜੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋਸਤੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਜੁਗਲੀ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹੰਝ ਗਏ ਹਾਂ। ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵਾਂ-ਨਕੋਰ ਹੈ।

ਬਹਾਰ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵੇਲੇ ਹਰਭਜਨ ਜੱਬਲ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਲ! (ਬੈਠੇ ਹੋਏ) ਬੀਬਾ ਬਲਵੰਤ, ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੱਬਲ, ਹਰਭਜਨ ਜੱਬਲ-ਰੰਗਕਰਮੀ, ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ। (ਖੜ੍ਹੇ) ਮੁਹਿੰਦਰਬੀਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਬਿੱਲਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੈਰੋਂ

ਜਦ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਸਰਘੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਜਸਬੀਰ ਅੰਕਲ ਬਹੁਤ ਦੂਰੋਂ ਆਏ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਵਧੀਆ ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਭੁੱਲਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਜੇ ਦੂਰੀ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਮਿਲਦੀ ਏ ਤਾਂ ਬਿੱਲੇ ਵਾਲੀ ਚਾਹ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣੀ। ਇਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਆਇਓ!

ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਹੁੰਤ ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਆਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਫ਼ੋਨ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਰਦੇਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਮੇਰੀ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੱਲ ਨੂੰ ਪਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਏ, ਉਥੇ ਹੋਰ ਵੀ ਲੇਖਕ ਆਉਣਗੇ। ਉਹ ਅਜੇ ਘਰ ਆਏ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਹੜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜੇ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਵਾਸਤੇ...! ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਸ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਬਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਤਰ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਚੇਤਨ ਦੀਆਂ ਵੀ ਪੰਜ-ਛੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਪੁੱਛਿਆ-ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਤੁਸੀਂ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਏ, ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤਨ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਣਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਫ਼ੋਨ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਫ਼ੋਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਆਖ਼ਰੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਜਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸਿਆਚਿਨੂ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਦੇ ਆ ਗਏ। ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਏ ਕਿ ਉਥੇ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ

'ਤੇ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਫ਼ੋਨੀ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਪਹਿਲੋਂ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਫ਼ੋਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਮਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇੰਨੀ ਠੰਢ ਵਿਚ ਉਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਦੱਸਿਆ-ਸਪੈਸ਼ਲ ਵਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁੱਕਾ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਾਲ ਵਧੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵੀ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਸ਼ੇਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਫਿਰ ਮਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ? ਕਹਿੰਦੇ-ਜਦ ਸਿਪਾਹੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਵਗਦੀ ਏ, ਤੇ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਹਾੜ ਬੱਲੇ ਚਿੜ੍ਹਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ; ਉਹ ਇੰਨੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਲੇ ਆ ਕੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ...

ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਸਾਜਿਆ ਸੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ।
ਕਿਹੜੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ।
ਰੱਖਿਆ ਗਰੀਬ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਹੈ ਦੂਰ ਰਹਿ ਗਈ,
ਨਾਹਰਿਆਂ-ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਜੰਗਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ।

ਪੂਰਨੇ ਜੋ ਤੋਂ ਸੀ ਪਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਬੈਠਾ,
ਨਵੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨਿੱਤ ਵਾਹੀ ਜਾਂਦਾ, ਦੇਖ ਲੈ।
ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਚਾਅਵਾਂ ਨਾਲ,
ਫਿਰ ਵੀ ਹੈ ਸਿੰਘ ਸਦਵਾਈ ਜਾਂਦਾ, ਦੇਖ ਲੈ।
ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕਦੇ ਨਾਗਣੀ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹਦਾ ਸੀ,
ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ ਡਹਿ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ।

ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ ਦੀ ਜੋ ਗੱਲ ਸੀ ਦੱਸੀ ਬਾਪੂ,

ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਮਨ ਤੋਂ ਭੁਲਾਈ ਬੈਠਾ, ਦੇਖ ਲੈ।
ਗੋਲਕਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚ,
ਮਾਲ ਛਕ ਗੋਗਤਾ ਵਧਾਈ ਬੈਠਾ, ਦੇਖ ਲੈ।
ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੰਤਾਂ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਗਈ ਮਾਇਆ,
ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਬਿੱਲੀ ਕੋਲੋਂ ਢਹਿ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ।

ਜੰਗ-ਏ-ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਦੀ ਸੀ ਜੋ ਖੰਡੇ ਵਾਹੁੰਦਾ,
ਆਪੇ ਵਿਚ ਡਾਂਗ ਖੜਕਾਈ ਜਾਂਦਾ, ਦੇਖ ਲੈ।
ਕਦੇ ਜੋ ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ,
ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਗਲਾਵੇ ਹੱਥ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ, ਦੇਖ ਲੈ।
ਤਾਰੂ ਸੱਤ ਪੱਤਣਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਬਾਪੂ,
ਬੇਹੋ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕਾਹੜੇਂ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ...।

-ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਮਰ

-ਪਰਸਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 469-335-2263

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੁਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਵੱਲ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

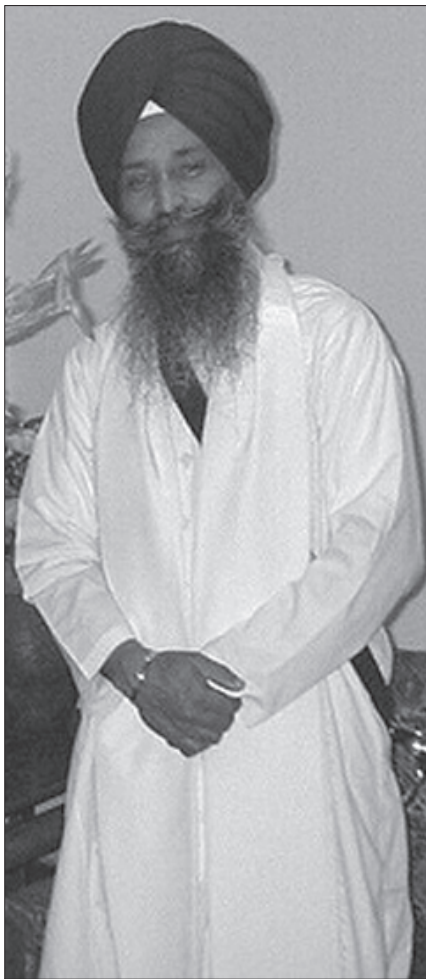
ਦੀ ਪਾਵਨਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠ ਜਾਵੇ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਮਕਸਦ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਟੋਰਾਂਟੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੰਮ ਡਾ. ਮੈਕਲੋਡ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਚੇਅਰ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਡਾ. ਹਰਜੋਤ ਓਬਰਾਏ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਨੇਕ ਪੁਜਾ ਵਿਧੀਆਂ, ਮਨੌਤਾਂ, ਮੇਲੇ ਮੁਸਾਹਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤੁਅੱਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਜਿਵੇਂ ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜਿਹੜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਤੱਥ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵੀ ਕਰਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਦੂਰੋਂ-ਨੇੜਿਓਂ ਸਾਰੇ ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਸ਼ੇਡ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੁਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਵਰਗੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹਤਾ ਹੱਥੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵੀ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬੁਲਾਵੇ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਤਾਂ ਡਾ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਲੁਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੱਲਿਆ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਾਡੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਘਰ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਸਨੇਹ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਸੁਸਮਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਪਣੇ ਭਾਣਜੇ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਵਾਪਸੀ ਸਭ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰਜੋਤ ਓਬਰਾਏ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਓਟਵਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕਦਮ ਮੇਰੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਸਾਊਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਮੇਰੀ ਭਤੀਜੀ ਲਿਵਲੀਨ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਅੰਗਸਟਾ ਤੱਕ ਵਾਪਸੀ ਟਿਕਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਅਗਲੀ ਫਲਾਈਟ ਦਾ ਇੰਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਮੇਰੀ

ਸਹੇਲੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਸਕਿਉਰਟੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੱਛੀ ਪੋਜੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜੋ ਹੁਣ ਸਕਿਉਰਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਨੇ ਪੀਜ਼ਾ ਲੈ ਆਂਦਾ ਅਤੇ ਰਲ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਖਾਧਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸਭ ਦਾ ਗੁਆਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਮਾਨ ਲਿਆ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀਥਰੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਫਲਾਈਟ ਬਦਲਣ ਵੇਲੇ ਏਅਰਲਾਈਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਾਊਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਆਪਣੀ ਭਤੀਜੀ ਲਿਵਲੀਨ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਥੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਰਜੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਡਾਈਟੀਸੀਅਨ ਦਾ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਚੀਨਣ-ਅਮਰੀਕਣ ਗਾਈਡ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਬੜੀ ਮਿਲਣਸਾਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਇੰਡੀਆ ਕੈਨ ਪਰੋਗਰੈਸ ਵੈਰੀ ਫਾਸਟ ਇਫ ਇਟ ਕੰਟਰੋਲਜ਼ ਇਟ'ਸ ਪਾਪੂਲੇਸ਼ਨ ਲਾਈਕ ਚਾਈਨਾ।” ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਇੰਡੀਆ ਕੈਨ ਨੌਟ ਫੋਰਸ ਇਟ'ਸ ਪੀਪਲ ਲਾਈਕ ਚਾਈਨਾ ਬੀਕਾਜ਼ ਇਟ ਇਜ਼ ਏ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਕੰਟਰੀ।”

ਬਾਕੀ ਦਾ ਜਥਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਯੋਗੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਯੋਗੀ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ ਕਿ ਯੋਗੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ। ਯੋਗੀ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਊਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਦਾ ਇੰਜ਼ਾਰ ਕਰਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ 16 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਪਹੁੰਚੀ

ਅਤੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ 18 ਅਗਸਤ ਦੀ ਸੀਟ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਚਲੀ ਗਈ।

ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇੰਟਰਫੇਬ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਆਗੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1993 ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਆਫ ਵਰਲਡ ਰਿਲੀਜਨਸ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਜਿਊਇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜੀਡੈਂਟ ਡਾ. ਆਰਥਰ ਹੈਟਜਬਰਗ ਅਤੇ ਆਰਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਡਾ. ਮਾਰਟਨ ਪਾਮਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਉਤਮਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਠਾਉਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਫ਼ਤਹ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਕੌਮ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਸਲਾਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੈਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਮਸਲਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਏਡੋ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿੰਨੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹਤਾ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ। ਉਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਖਾਸ ਹੈਸੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਡਾਂਵਾਂਡੋਲ ਸੀ। ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਸਕਣ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ।

ਸੰਨ 1994 ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਹਾਂ-ਵਾਚਕ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਹੌਂਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹਤਾ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਵੰਦੀ ਲਈ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨਾਲ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਰਚੇ ਲਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਆਦਿ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਦਿਨ ਚੱਲਿਆ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਸਿੱਖ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਗਭਗ ਪੰਜ ਲੱਖ ਸੀ। ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸਮਾਗਮ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜ ਦਿਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦੀ ਕਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵੱਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਝਾਅ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤਾ ਪਾਇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ, ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ (ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸ਼ਾਇਦ) ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੋਲਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪਟਿਆਲਾ) ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ।

ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਐਚ.ਕੇ. ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਸਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਲੈਕਚਰ ਡਾ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ (ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ) ਦਾ ਸੀ। ਡਾ. ਜੌਹਲ ਨੇ ਬਤੌਰ ਖੇਤੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਜੋ ਛੇ-ਨੁਕਤੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਤੱਤ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਚਹੁੰ-ਮਾਰਗੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਰਵਿਘਨ ਚੱਲੇ। ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਫਲਾਈ-ਓਵਰ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤੀਸਰਾ ਨੁਕਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਡਰਾਈ ਪੋਰਟ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫਸਲ ਛੇਤੀ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਚੌਥਾ ਨੁਕਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਝੋਨੇ-ਕਣਕ ਦੇ ਪਰੰਪਰਕ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਤੇਲਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਬਦਲਵੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਕੋਈ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੂਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਨੁਕਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਕਿੱਤਾ-ਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਉਹ ਆਪ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹੀ ਕਹੀ ਕਿ ਜੌਹਲ ਸਾਹਿਬ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਜਿਤਾਓ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣਾਉ, ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਸੀਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

(ਚਲਦਾ...)

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

- (1) ਸੰਤਾਪ, ਨਸ਼ੇ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬੁੱਝੇ ਪਿਆ ਪੰਜਾਬ ਤਤਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- (2) ਪੰਜਾਬ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਨਿਆਂ ਤੇ ਗੈਰਤ ਵਾਲੀ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।
- (3) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਬਾਂਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ-ਹਿੰਦੂ ਮਾਫੀਆ ਰਾਹੀਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੋਰਸਾਂ ਹਨ।
- (4) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਬੱਧ ਸੇਵਾ ਦੀ ਥਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੁੰਡਾ ਗਰੋਹ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
- (5) ਬੰਦੂਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਬਣ ਜਾਏ ਉਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੂੰਗੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- (6) ਝੁਲਸੇ ਪਰਾਂ ਨਾਲ ਕਬੂਤਰਾਂ ਲਈ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਭੁੰਨੇ ਬੀਜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਟੰਗੂਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ।
- (7) ਸ਼ਾਂਤੀ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਂਤੀ, ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਡੇ ਗਏ ਕਮਾਦ 'ਚੋਂ ਉਠਦੀ ਗੰਧ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਫਨਾਹ ਕੀਤੇ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ 'ਚੋਂ ਉਠਿਆ ਹੋਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਂਤੀ, ਝੋਨੇ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ ਪਈਆਂ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।
- (8) 1947 ਤੋਂ ਬਾਦ ਦਾ ਸਿੱਖ ਖਾਤਕੂਪੁਣਾ ਕਿਸੇ ਕੁੱਝ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।
- (9) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਸਾਲਟਾਂ ਚੁੱਕਣ ਲਈ, ਅਸਾਲਟਾਂ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸੀ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ।
- (10) ਸਿੱਖ ਖਾਤਕੂਪੁਣੇ ਦਾ ਅਸਲ ਜਨਮ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੁਛਗਿੱਛ ਕੇਦਰਾਂ ਅਤੇ ਠਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ।
- (11) ਇੱਕ ਵਾਰ ਬਾਣੇ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸੈਂਟਰ 'ਚ ਕੌੜਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੰਢਾ ਆਇਆ ਗੱਭਰੂ ਮੁਤ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।
- (12) ਹੱਥ ਮਾਲਾ ਵੀ ਫੇਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਘੋੜਾ ਵੀ ਨਪਦੇ ਹਨ।
- (13) ਧਰਮ ਲਈ ਯੁੱਧ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਮਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (14) ਯੁੱਧ, ਤਲਵਾਰ ਜਾਂ ਢਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਯੁੱਧ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (15) ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਲੜ ਮਰ ਜਾਣਾ ਵੀ ਬਹਾਦਰੀ ਹੈ।
- (16) ਇੱਕ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਉਚੀ ਉਡੇ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਥੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜੀ ਵੱਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (17) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਜਾਨਵਰ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦਲਿਤ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ?
- (18) ਝੁਕਣਾ ਹਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (19) ਗਰੀਬੀ ਨਿਰੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (20) ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ।
- (21) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿੱਤ ਬਿਨਾਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣਾ ਕਾਇਰਤਾ ਹੈ।
- (22) ਖੱਤਰੀ ਮਹਾਜਨਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਧੋਲੀ ਅਤੇ ਲਿਖਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਹਵੇਲੀ।
- (23) ਦਿੱਲੀ ਚ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਖੰਡਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 10 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸੀਆ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਉ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਠਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਫਿਰ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਦਸ ਜਨਮਾਂ ਚ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਖੰਡਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਜਾਣ।

ਪ੍ਰੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਜਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਪਰਭਾਤ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ*

ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਉਭਰ ਰਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਦਵਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ', 'ਕਿਸ ਬਿਧੁ ਰੁਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਅਤੇ 'ਅਣਚਿਤਵਿਆ ਕਹਿਰ' ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਨੇੜੇ ਜੁੜੇ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹਿਸ ਉਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਅਜੇ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਲੱਭਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹਿਸ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਸੁਕਰਾਤ ਵਾਂਗ ਇਕ ਦਰਵੇਸ਼ ਚਿੰਤਕ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਇਸ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਗੁਪਤ ਹੱਥ ਵੀ ਉਸੇ ਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਾਗਦੇ ਹੋਏ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ 'ਬੀਮ' ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੁੱਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਲੇਖਕ ਵਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਂ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਇਨ-ਬਿਨ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਵੇਕ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਰਥਾਤ 1849 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਹੰਢਾਉਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਦੌਰ ਵੀ ਆਏ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਨਦਰ (ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ) ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰ ਸੀ, ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਨੇੜੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਸ ਪੈਂਡੇ ਦੀ ਹਮਸਫ਼ਰ ਬਣੀ? ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਉਦਾਸ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਝੰਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਅਤੀਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਬਕ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਸਿਰਜਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਾਨੂੰ ਖਿੱਛਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਸਾਨੂੰ ਰੂਹ ਤਕ ਝੰਜੋੜਦੇ ਵੀ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਘੜਨ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸੋਗਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਕਰਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਲਿਖੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਰੁਲ ਜਾਣ ਵਰਗੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕਾਂ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ। ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਈਏ ਕਿ ਲੇਖ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੌਧਿਕ ਲਹਿਰ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜ ਸਕਦੀਆਂ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਬਰੀਕ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਰਦ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਬਾਕੀ ਲੇਖਕ ਇਸ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅੱਧ-ਵਿਚਲੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਲੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਤਤਫ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁਲਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸਗੋਂ ਤਨ ਨੂੰ ਵੀ ਓਧਰ ਵਲ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਓਧਰ ਵਲ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਉਹ ਮੁਕੰਮਲ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਉਸ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਬੌਧਿਕ ਲਹਿਰ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਮੱਧਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਛਾਵਾਂ, ਰੀਝਾਂ ਤੇ ਮਰਜ਼ੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਲ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁਟਦੀਆਂ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਦਾ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਵੀ ਕਬੂਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਲਸਾਈ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਜੇਤੂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਜਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਛਲੀ ਨੂੰ ਜਾਲ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਅਣਦਿਸਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਕਿਉਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਿਰਵੈਰ-ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸੂਲ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਅਤਿ-ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਪਿਆਰੀ ਵਿਵੇਕ-ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਸ਼ੁੰਭੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਰੰਗ ਤੇ ਛਲਾਵੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੂਰੇ ਖਾਲਸਾਈ ਜਲੌਅ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲਕੀਰ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਕੀਰ ਦੇ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੌਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੈਠਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ, ਓਦੋਂ ਓਦੋਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਬਣਨਗੀਆਂ।

ਜੇਕਰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਮੁਖ

ਧਾਰਾ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਕਸ਼ ਨਿਖਾਰਨ ਤੇ ਉਘਾਤਨ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰੇਗੀ ਸਗੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਗਿਆਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ, ਇਸ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਲਹਿਣੇਦਾਰ ਵੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੂਪਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਬੂਹੇ ਭੰਨਣ ਲਈ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ 'ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ' ਦਾ ਇਕ ਸਦ-ਜਾਗਤ ਸੰਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹਿਸ ਜੇ ਹੁਣ ਝਟਪਟ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਾਗ ਖਿੜਾਉਣ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹਮਸਫ਼ਰ ਤਾਂ ਬਣੇਗੀ ਹੀ। ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਸੰਗਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਵੇਈਏ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੁੱਚੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਉਹ ਲਬਾਲਬ ਭਰਪੂਰ ਸਨ ਪਰ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇੰਜ ਡਿੱਗਣ, ਡੋਲਣ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ' ਵਿਚ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ? ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਿੱਠੇ ਅਹੰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਨਾਗ ਵਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਦਵਾਤ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਤੇ ਮੌਲਕ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ? ਜਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਗਤੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭਵਸਾਗਰ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਮੁਰਝਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਇਹ ਬਣਦਾ ਉਲਾਂਭਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਲਈ ਬੇਰੁਖੀ ਹੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਰੁਝਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮਾਸੂਮ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ?

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੌਣੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਰਹੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਖਲਨਾਇਕ ਬਣਦੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਦੋਰ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਸਿਰਜਿਆ ਅਤੇ ਇੰਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਨਿਖਾਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਲ

ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰਤਾ ਵੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਪਰ ਗੱਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੁਕਦੀ, ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਦਾਰੀ ਉਤੇ 'ਅਸਲ' ਵਿਚ ਕਿਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕੀ ਉਸ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ ਜੋ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੇਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮਾਸੂਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਕੰਦਰ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਪਿਤ ਵਿਚ ਜਾਨ ਦੇ ਵੈਰੀ ਵੀ ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਗੁਪਤ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤਕ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਜੇਕਰ ਬਾਜ਼ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਜ਼ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਰਤਾ ਉਸ 'ਧਿਆਨ' ਦੀ ਨਿਗੂ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਿਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਧਿਆਨ' ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਛੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ, ਬਾਜ਼ ਦੀ ਝਪਟ; ਦੂਜਾ, ਬਾਜ਼ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਕੇ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ। ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤਰਜਮਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੇਅਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ: 'ਜੋ ਕਬੂਤਰ ਪਰ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਿਫਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਜਿਸ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਿਸ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰਤੀਬ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਮਝੋਂਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸਾਵਧਾਨ ਤੇ ਚੌਕਸ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਝਪਟਨੇ ਕਾ ਮਜ਼ਾ ਹੈ ਐ ਪਿਸਰ, ਵੋਹ ਸ਼ਾਇਦ ਕਬੂਤਰ ਕੇ ਲਹੂ ਮੇਂ ਨਹੀਂ।' ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸੇ ਲਈ ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਸੁਮੇਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਰਾਲਾ ਸੁਮੇਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿਚ ਦੀਦਾਰ-ਏ-ਖਾਸ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੀ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਏਸੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਾ ਹੀ 'ਬੇਰਹਿਮ' ਝਪਟ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਜਿਹੜੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਰਖਦੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰ-ਬ-ਦਰ ਧੌਕੇ ਖਾਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਧੌਕੇ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਲੀਕੇ ਵਿਚ ਮਿੱਠਾ ਉਲਾਂਭਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਦਸ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਹੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕੇ ਡੋਬਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੰਮੀ ਨਦਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਸ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। 'ਡੁੱਬੇ ਗਈ ਮੁਝੇ ਵੋਹ ਨਦੀ ਜੋ ਅਭੀ ਬਹੀ ਭੀ ਨਾ ਥੀ', ਦੀ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਸਤਰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜ ਸਮਝਣ ਵਲ ਇਕ ਸੰਕੇਤ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੀਤੀਵਾਨ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਈਜ਼ਨ ਹਾਵਰ (1890-1969) ਨਾਲ ਤਿੱਖੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਤਾਂ ਪਾਈ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਵਿਅਕਤੀ 'ਆਪਣੇ' ਬਾਰੇ ਅਤੇ 'ਅੱਜ' ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਨੀਤੀਵਾਨ 'ਸਾਡੇ' ਬਾਰੇ ਅਤੇ 'ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲ੍ਹ' ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ।" ਅਸੀਂ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕੇ ਜਦਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਦੀ ਦੇ ਵੀਹਵੀਆਂ ਅਤੇ ਤੀਹਵੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ? ਇਸ ਬਣਦੇ ਮਿਹਨੇ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਬਾਜ਼ ਅੱਖ ਤਾਂ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤਕ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਹਿਜੇ ਰਚਿਓ ਖਾਲਸਾ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ 'ਅਪਕਤ ਬਰੀਕੀ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਕਤ ਬਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦਾ ਰਾਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਪਧਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਪਕਤ ਤੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਪਲ ਪਲ ਤਿਲਕਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਫੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਸੱਚਾਈਆਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਜੋ ਚਮਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਆਲੋਚਕ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ

ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪਾਟਵੇਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਡੂੰਘੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸ਼ੌਕ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਰ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਹੇਠੋਂ ਲੰਘਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਸਕੂਲਜ਼ ਆਫ਼ ਥਾਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲੈਣ ਲਈ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਅਵੇਰ ਜਾਂ ਸਵੇਰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਗੇ ਹੀ ਦੇਣਗੇ। ਵੈਸੇ ਅਜਮੇਰ

ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁੜਕੇ-ਮੁੜਕੀ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਣਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਰੇਤ ਪੀਹਣਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵੰਨਗੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਲਈ ਰੇਤ ਦੇ ਕਣ ਲਭਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਗਤ-ਮਿਤ ਜਾਨਣ ਵਿਚ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਮਿਸਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਉਂ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਬਗਲਾ-ਅੱਖ ਨੇ ਇਹ ਬੁਝ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦੀ ਰੀਝ ਵਿਚ ਪਲਟ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੋਹਨਦਾਸ ਕਰਮਚੰਦ ਗਾਂਧੀ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਵਾਅਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਦਸ਼ਗਨ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਉਹ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ: "ਸਿਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਚਾਹਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।" ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਲਾਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ', 'ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ', 'ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ'

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

“ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ...” ਦੋਹਰੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ*

ਇਹ ‘ਦੋਹਰਾ’ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਰਦਾਸ ਪਿਛੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਆਮ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਨੂੰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਦੋਹਰਾ ਨਹੀਂ। ਆਉਂਦੇ ਉਸ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ:

ਦੋਹਰੇ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

‘ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਜਨਵਰੀ 1967 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ) ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ‘ਰਹਿਤਨਾਮੇ’ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 28 ‘ਤੇ ‘ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ’ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦਰਜ ਹਨ:

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ, ਪ੍ਰਗਟ ਚਲਾਇਓ ਪੰਥ॥
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਬਚਨ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ॥ 30॥
ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਮਾਨਿਐ, ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦੇਹ॥
ਜੋਇ ਸਿੱਖ ਮਿਲਬੇ ਚਹੈ, ਖੋਜ ਇਨੇ ਮੈਂ ਲੇਹ॥ 24॥
ਸਤਿ ਅਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਧਰਮ ਬੀਜ ਇਹ ਮੰਤ॥
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਬਚਨ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ॥38॥
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ‘ਪੁਰਖ ਭਗਵੰਤ’ ਦੇ ਪੰਨਾ 233 ‘ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ (ਗੁਰੂ) ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਫਲ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਸਲੋਕ ਪੜ੍ਹਿਆ:

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ, ਪ੍ਰਗਟ ਚਲਾਇਓ ਪੰਥ।
ਸਭ ਸਿਖਣ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ।”
ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਦੇ ਅੰਤ ‘ਤੇ (1) ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾ ਕੇ ਫੁੱਟ ਨੋਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਹੋਰ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:

ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਮਾਨੀਐ, ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦੇਹਿ।
ਜੋ ਸਿੱਖ ਮੇਂ ਮਿਲਯੋ ਚਹਿ, ਖੋਜ ਇਨਹੁ ਮਹਿ ਲੇਹੁ।
(ਸਾਖੀ 112)

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੋਹਰੇ ‘ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ’ ਵਿਚ ਸਫ਼ਾ 30 ਅਤੇ 24 ‘ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਦਰਜ ਹਨ। ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਹੂਬਹੂ ਨਕਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

‘ਦਾ ਹਿਸਟਰੀ ਐਂਡ ਦਾ ਸਿਖਸ’ ਦਾ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਹਰੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ ਪੰਨਾ 327 ਉੱਤੇ ‘ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ’ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਤੁਕਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ‘ਬੇਦਾਵਿਆਂ’ ਦਾ ਦੁਹਰਾਓ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹੋ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਆਗੂ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਰੀਝਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਆਪਣੀਆਂ’ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣ।

ਕੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਦੂਗਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਭਾਵਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਬਣਾਉਣਾ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮਕਾਲੀ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੂਬੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਸੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੌਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੇ ਸੋਧ ਦਾ ਪੱਧਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਭਿਕਣਾ, ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਬਾਖੂਬੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਗੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਚੋਣ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਵਾਰਤਕ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਤਰਕ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰ ਦਾ ਪੱਲਾ ਖਿਸਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਜਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਜਾਦੂਗਰੀ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਕਦੇ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਕਦੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਜਗਦੀ, ਕਦੇ ਬੁਝਦੀ ਤੇ ਕਦੇ ਧੁਖਦੀ ਰਾਜਸੀ ਤਤਪ ਬਾਰੇ,

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ:

ਦੂਸਰਾ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨ।
ਆਪ ਨੇ ਅੰਗ ਮੇਰੇ ਕਰ ਮਾਨ॥ 61॥
ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੀ ਚਾਹਿ।
ਦਰਸਨ ਕਰੈ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਆਇ॥ 62॥
ਜੋ ਮਮ ਸਾਥ ਚਾਹਿ ਕਰ ਬਾਤ।
ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਪੜ੍ਹੇ, ਵਿਚਾਰੇ, ਸਾਥ॥ 64॥
ਜੋ ਮੁਝ ਬਚਨ ਸੁਨਨ ਕੀ ਚਾਹਿ।
ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਾਰ ਸੁਨੇ ਚਿਤ ਲਾਇ।
ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨ।
ਇਸ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨਾਹਿ ਕਛੁ ਮਾਨ॥ 65॥
ਫੁੱਟ ਨੋਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10 ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਈ ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ ਅਧਿਆਏ 21 ਦੇ 95 ਤੋਂ 100 ਤਕ ਸ਼ੇਅਰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੇਅਰ ਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ:

ਗੁਰਿਆਈ ਕਾ ਨਾਹਿ ਅਬ ਕਾਲ।
ਤਿਲਕ ਨ ਦੇਵਹਿਗੇ ਕਿਸ ਭਾਲ॥ 96॥
ਸਰਬ ਸੁ ਸੰਗਤ ਖਾਲਸ ਮਾਨ।
ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤੁ ਗੋਦ ਮੈ ਜਾਨ।
ਲਤ ਪਕੜਾਇ ਸਬਦ ਕਾ ਰੂਪ।
ਜੋ ਮਾਨੇ ਸੋ ਸਿੰਘ ਅਨੂਪ॥ 97॥
ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਕਾ ਹੈ ਸਵਧਾਨ।
ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਮਾਨ।
ਲੈ ਆਵੇ ਤਾ ਕੇ ਯਾ ਬਾਨ।
ਲੈ ਆਏ ਗੁਰ ਦਸਮ ਸੁਜਾਨ॥ 98॥
ਕਹਾ, ਜੋਇ ਬਚ ਕੀਨਾ ਚਾਹੇ।
ਪਾਠ ਕਰੈ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਖ ਪਾਏ॥ 100॥

ਡਾ. ਹਰੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖਿਆ ਗੀਤ (self composed hymn) ਗਾਇਆ। ਫੁੱਟ ਨੋਟ ਵਿਚ ਦੋਹਰੇ ਬਾਰੇ “ਦਾ ਨਿਊ ਰਿਆਇਜ ਪਰਸੀਅਨ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ” ਪੰਨਾ 257 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਰਾ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ।
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨੀਓ, ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾ ਕੀ ਦੇਹ।
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੇ ਚਹੈ, ਖੋਜ ਸਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹਿ।
ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਹਨ:

ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਆਕੀ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਇ।
ਖ਼ੁਰ ਹੋਇ ਸਭ ਮਿਲੇਗੇ ਬਚੇ ਸਰਨ ਸੇ ਹੋਇ।

ਪਰ ਦੋਹਰੇ ਬਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ‘ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਜਨਵਰੀ 1967 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ’ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 62 ‘ਤੇ ਦੋਹਰੇ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰੇ ਸਤਰਾਂ (ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਂਗ) ਲਿਖ ਕੇ ਬ੍ਰੈਕਟ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਦੋਹਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਸਤਰਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਦੀਆਂ ਹਨ। ‘ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੋਮੇ’ ਲੇਖਕ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਦੇ ‘ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ’ ਵਿਚ ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਦੇ।

‘ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ’ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਦੇ ਪੰਨਾ 417 ‘ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਤੇਰੀ,
ਤਿਸ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ।
ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਗੁਰੂ, ਲਤ ਪਕੜੋ ਅਕਾਲ।
‘ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਅਪਰੈਲ 1986 ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਲੇਖ, ‘ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਹੈ’ ਪੰਨਾ 26 ‘ਤੇ ਦੋਹਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਸਤਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

‘ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਅਪਰੈਲ 1986 ਦੇ ਪੰਨਾ 58 ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਡਾ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ‘ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ’ ਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਉਚਿਆਈ ਹੈ।

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ।
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨੀਓ, ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾ ਕੀ ਦੇਹ।
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਯੋ ਚਹੈ, ਖੋਜ ਸਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹ।
ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ‘ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੇ ਪੰਨਾ 353 ‘ਤੇ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

ਤਬਾ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ-ਦੋਹਰਾ
ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੈ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ।
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਮਾਨੀਓ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾ ਕੀ ਦੇਹ।
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੇ ਚਹੈ ਖੋਜ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹ।
ਸਭ ਗੁਰੂ ਪਰਗਟ ਭਏ ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ।
ਜਗਮਗ ਜੋਤ ਬਿਰਾਜ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰ।

ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਂਡ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਫਿਲਹਾਲ ਬੇਪਛਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਦੀਵੀ ਪਿਆਰ ਮਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਚੁਪੋਸ਼ (ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ) ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਮੌਲਿਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਾਹੇਜਲਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਅਚੇਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਵਲੀ ਜੁੰਗ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਇਹੋ

ਜੋ ਦਰਸਯੋ ਚਹਿ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੋ ਦਰਸੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ।
ਪਵੈ ਸੁਨੈ ਸਾਰਬ ਲਹੈ ਪਰਮਾਰਬ ਕੋ ਪੰਥ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਉਭੈ ਜਹਾਜ ਉਦਾਰ।
ਜੋ ਸਰਧਾ ਸੇਵਹੈ ਸੋ ਉਤਰੇ ਭਵ ਪਾਰ॥ 11॥

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਦੋਹਰੇ ਤੇ ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੋ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਦੋਹਰੇ ਵਿਚ ‘ਮਾਨਯੋ’ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ‘ਮਾਨੀਓ’ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨੀਓ’ ਅਤੇ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਮਾਨੀਓ’ ਵਿਚ ‘ਜੀ’ ਅਤੇ ‘ਕੋ’ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਥੀ ਸਤਰ ‘ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਮਿਲਯੋ ਚਾਹੈ’ ਅਤੇ ‘ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਮਿਲਬੇ ਚਹੈ’ ਵਿਚ ਮਿਲਯੋ ਅਤੇ ਮਿਲਬੇ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਿੱਤ ਬੋਲਣ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰ ਆਉਣਾ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਦੋਹਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ‘ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ’ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਨਾ 193 ‘ਤੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਅੰਤਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਹਨ:

ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਆਕੀ ਰਹੇ ਨ ਕੋਇ।
ਖ਼ੁਰ ਹੋਇ ਸਭ ਮਿਲੇਗੇ, ਬਚੇ ਸਰਨ ਜੋ ਹੋਇ।

ਇਹ ਦੋਹਰਾ “ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ...” ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ-ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਰ ਰਚਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਵਾਡੀ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਆਦਿ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਬਹੁਤੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਜਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਦੋਹਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ‘ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ...’ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਅਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

***ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ, ਫੋਨ 661-827-8256**

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ

ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ‘ਨਾ ਵਿਚਾਰ’, ‘ਨਾ ਚਾਹਨਾ’ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਸਾ ਹੀ ਹੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਸਕੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਹੀ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਇਕ ਹੋਰ ਦਰਦਨਾਕ ਹਾਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ‘ਕਿਸ ਬਿਧੁ ਰੁਲੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ’ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੇ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਪਰਖ ਦੀਆਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਤਿੜਕੇ ਤੇ ਬਿੜਕੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਿਫ਼ਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਖਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਜਿਸ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਿਸ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰਤੀਬ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਮਝੋਤੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸਾਵਧਾਨ ਤੇ ਚੌਕਸ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੁਕਿਆ ਉਦੇਸ਼ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਅਣਡਿੱਠ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਗਲੇ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਨ ਬਾਰੇ, ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਰਸਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮਕਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਣ-ਐਲਾਨਿਆ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਓ ਸਦੀਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਰਹੇਗਾ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਧੜਕਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਵੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ ਏਸੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਚਲਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਸਾਦਗੀ ਵਿਚ ਜੀ ਰਹੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕੌਮ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਤੇ ਮਾਯੂਸੀਆਂ ਹੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵਰਗਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਤਤਪ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਨੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਇਸ ਤਤਪ ਨੂੰ ਜਾਗਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਮੁਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਤੂਫਾਨ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਰਵੇਸ਼

ਦੇਵੀ, ਦੇਵਤੇ, ਵਲੀ, ਸਿੱਧ, ਜਤੀ-ਜੋਗੀਆਂ, ਸੁਣੀ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪੁਕਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਪਾਪ, ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਸੜਦਿਆਂ ਦੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਬਾਝੋਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਸਜਾਇਆ ਖਾਲਸਾ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ, ਛਕਾਈ ‘ਪਹੁਲ’ ਨਿਰੀ ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ, ਖੁਦ, ਮਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ, ਰਿਹਾ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛ ਲਓ, ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਕੰਧ ਕੋਲੋਂ, ਸੋਹਲ ਜਿੰਦਾਂ ਨੇ ਮੰਨੀ ਕੋਈ ਹਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਯੋਧੇ ਪੁੱਤਰ, ਮਾਵਾਂ ਬੇ-ਸ਼ੱਕ ਜੰਮਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਜੰਮਨੇ ‘ਅਜੀਤ, ਜੁਝਾਰ’ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਸਾਕਾ ਤੱਤੀ ਤਵੀ, ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਅਜੇ ਤਾਜ਼ਾ, ਖੰਜਰ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾਈ, ਗੋਬਿੰਦ ਭੇਟੇਗਾ ਕੀ, ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰ ਤੇ ਸਹੀ। ਘਰ-ਬਾਰ, ਜਿੰਦ ਆਪਣੀ, ਪਰਵਾਰ ਸਾਰਾ, ਗੋਬਿੰਦ ਵਾਰੇਗਾ ਰਖਦਾ ਉਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਚੇਲੇ ਗੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਗੁਰੂ ਬਣ ਗਿਆ ਚੇਲਾ, ਅਜਿਹਾ ਵੇਖਣਾ ਕਿਤੇ ਦਿਲਦਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਦਿਤਾ ਤੇਜ਼, ਪਰਤਾਪ ਨਾਲੇ ਰੂਪ ਆਪਣਾ,

ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਮਾਤਾ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਦਿਸਦੇ ਨੀਂ ਲਾਲ ਮੇਰੇ, ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਏ ਓ ਕਿਤੇ ਵਿਸਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਟੁਕੜੇ ਜ਼ਿਗਰ ਦੇ ਕੌਮ ਤੋਂ ਵਾਰ ਅਇਆਂ, ਆਹ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨੇ ਕੱਲੇ ਉਹ ਚਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਕੱਲਾ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਜੰਗਲ ਬੋਲੇ ਫਿਰੇ ਗਾਹੁੰਦਾ, ਯਾਰ ਯਾਰਾਂ ਦਾ, ਯਾਰੋਂ ਬੇ-ਯਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਮੌਤ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ‘ਤੇ ਗਾਵੇ ਸ਼ੱਬਰ ਯਾਰਤੇ ਦਾ, ਕੀਤਾ ਗਿਲਾ-ਸ਼ਿਕਵਾ ਇਕ ਵਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਹੋਇਆ ਸੁਰਖਰੂ ਹਾਂ ਅਮਾਨਤ ਸੌਂਪ ਤੇਰੀ, ਐਸਾ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਹਨੇਰਾ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਉਭ ਗਿਆ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ, ਚਮਕੀ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ, ਪਤੀ, ਪਿਤਾ, ਪੁੱਤਰ, ਜਰਨੈਲ ਯੋਧਾ, ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਤੇ ਸੰਸਾਰ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ। ਸੰਗਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਤੋੜੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਬਾਂਹ ਪਕੜ ਕੇ ਛੱਡਿਆ ਮੰਝਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਵੇਖੋ, ਲਾ ਕੇ ਢਾਸਣਾ ਤੇਗ ਦਾ ਏ ਕੌਣ ਸੁੱਤਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਦਰਵੇਸ਼ ਕਲਗੀ ਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਮੁੰਤਜ਼ਰ ਹਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ, ਬਿਨਾ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਚੰਨ ਦਾ ਉਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ।

-ਚੰਨ, ਫੋਨ:908-788-8427

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

ਨੂਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, “ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਗੈਸ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਫੈਲੀ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮਿਕ ਜੇਕਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੈਲ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਹਵਾ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਘਣੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਪਰ ਉਡ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਘੁਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਡ ਕੇ ਦੂਰ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਤੁਰੰਤ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੈਸ ਦੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਏਨੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਮਰ ਗਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਫੇਫੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਨੂਰ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਚੁਣੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮਝਦਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਉਸ ਰਾਤ ਏਥੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਹਾਦਸਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ। ਭਾਵ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਉਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹੋਗੇ? ਕੀ ਇਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਹਾਦਸੇ ਨੂੰ ਦਾਅਵਤ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ? ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਖਰਚ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੱਕਣਾ ਨਹੀਂ?”

ਵਿਜੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਸਰ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਕੀ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਖਰਚ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਉਦਯੋਗ-ਵਪਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ?”

ਮੈਂ ਹੁਣ ਤਕ ਚੁੱਪ ਸਾਂ ਪਰ ਵਿਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਪਿਆ, “ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਵਿਜੇ ਜੀ! ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖਰਚ ਬਚਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਉਂ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ?”

ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਨੂਰ ਨੇ, “ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਹ! ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਆਪਣੀ ਪੂੰਜੀ ਇਥੇ ਲਿਆਉਣਗੀਆਂ, ਫਿਰ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ-ਆਓ ਹਜ਼ੂਰ! ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਲਾਓ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸਸਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਆਂਗੇ, ਬੇਹੱਦ ਸਸਤਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ-ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ-ਕਾਨੂੰਨ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਢਿੱਲੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਛੋਟ ਦਿਆਂਗੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੇਬਰ ਟ੍ਰਫਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਵਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਕੋਈ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਗਵਾ ਬੈਠੇਗਾ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੀ ਪੁਲਿਸ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਜਲ, ਜੰਗਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਜੋ ਦਿਲ ਕਰੋ...ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਓ ਤਾਂ ਸਹੀ...ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼

ਤ੍ਰਾਸਦੀ... ਮਾਈ ਫੁਟ!

ਹਿੰਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਰਮੇਸ਼ ਉਪਾਧਿਆਏ

1984 ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਭਾਰਤਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਉਕਾ ਹੀ ਹੋਰ ਹਨ। ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ ਚੁਰਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸੰਬਰ ਚੁਰਾਸੀ ਭੋਪਾਲ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਰਿਸਣ ਕਰਕੇ ਗਈਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਰਮੇਸ਼ ਉਪਾਧਿਆਏ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਤ੍ਰਾਸਦੀ...ਮਾਈ ਫੁਟ!’ ਦਾ ਸੱਚ ਭੋਪਾਲ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਕੋਤਾਹੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮ ਫਿਰ ਹਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਿਆਜ਼ ਦੇ ਛਿਲਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਭੁਪਾਲ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਤਰਾਸਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ‘ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਦੰਗੇ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਸ਼! ਨਵੰਬਰ ਚੁਰਾਸੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕਥਾ ਕਰੇ ਜਿਹੜੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਵੁਕ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ ਸਗੋਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਤਾਰ ਵੀ ਹਿਲਾਵੇ।

ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਲਾਓ।”

“ਤੁਸੀਂ ਲਿਖੋ, ਨੂਰ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨਾਵਲ ਲਿਖੋਗੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅੰਗ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ!” ਮੈਂ ਤਾਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

ਵਿਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਉਹਨੇ ਨੂਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਪਰ ਸਰ, ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਤਾਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਕਿੰਗ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫਸਟ ਹੈਂਡ ਨਾਲੇਜ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਗ਼ੈਰਾ ਵਗ਼ੈਰਾ।”

ਨੂਰ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੱਸੇ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸੋ, ਕੀ ਧਰਤੀ ਗੋਲ ਹੈ?”

“ਜੀ, ਜੀ ਹਾਂ।”

“ਤੇ ਉਹ ਘੁੰਮਦੀ ਵੀ ਹੈ?”

“ਜੀ ਹਾਂ।”

“ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਵੇਖੀ ਹੈ? ਉਹਨੂੰ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ? ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਫਸਟ ਹੈਂਡ ਨਾਲੇਜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੱਚ ਤਾਂ ਹੈ? ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜਾਂ ਕਿਤਿਓਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ!”

ਇਕ ਪਲ ਰੁਕ ਕੇ ਨੂਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, “ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਦਹਾਕੇ ਲਾਏ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ਾਕ ਛਾਣੀ ਹੈ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਪਰਚੇ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੋਟਸ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ-ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ 'ਤੇ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਕੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਿਨ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ?”

“ਸੇਵਿਨ!!” ਵਿਜੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ- “ਤੁਹਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸੱਤ?”

“ਜੀ ਨਹੀਂ! ਐਸ.ਈ.ਵੀ.ਆਈ.ਐਨ...ਸੇਵਿਨ। ਇਹ ਪੈਸਟੀਸਾਈਡ ਹੈ। ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਮਿਕ ਗੈਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸੇਵਿਨ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਧਾ ਮਿਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਿਕ ਕਿੰਨੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਗੈਸ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਸਿੱਧੇ ਮਿਕ ਨਾਲ ਸੇਵਿਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਮਿਕ ਨਾਲ ਸੇਵਿਨ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਘੱਟ ਖ਼ਰਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਮਲ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇ।”

ਵਿਜੇ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, “ਪਰ ਸਰ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਏਨਾ ਪੈਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਫੈਲਾ ਸਕਣ। ਫਿਰ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਏਨਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਿਉਂ ਸੀ?”

“ਇਹੋ ਤਾਂ ਅਸਲ ਗੱਲ ਹੈ,” ਨੂਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਵੇਖੋ, ਕੰਪਨੀ ਦੇਸੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ,

ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣਾ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਹਰ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਉਥੇ ਤੋਂ ਉਥੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਅਤਿਕਾ ਡਾਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਦੁਜੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘੱਟ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ ਪਰ ਕੀਮਤ ਘੱਟ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਰਸਤਾ ਬਚਦਾ ਹੈ- ਖਰਚ ਘਟਾਉਣਾ। ਭਾਵ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਇਹੋ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਨ ਲਓ, ਕੋਈ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਨੇਮਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਉਤਰੇ। ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਖਰਚੀਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਗ਼ਰੀਬ ਜਾਂ ਪਛੜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਸਸਤਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

ਨੂਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਰੁਕੇ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਜੇ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਪਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਅੱਕ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਚੁੱਪਚਾਪ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਅਰ-ਓ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤਕ ਚਰਚਾ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਇਸ਼ਾ ਚਾਹ ਲੈ ਆਈ। ਚਾਹ ਦੀ ਟ੍ਰੇਅ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਬਤ ਵਾਲੇ ਜੂਠੇ ਗਲਾਸਾਂ ਵਾਲੀ ਟ੍ਰੇਅ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾਂਦੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਆਖਿਆ, “ਦਾਦੂ, ਗਰਮ-ਗਰਮ ਪਕੌੜੇ ਵੀ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹਾਂ।”

“ਤੂੰ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾ ਲਵੇਂਗੀ?” ਨੂਰ ਨੇ ਇੰਜ ਆਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਆਇਸ਼ਾ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾ ਲਵੇ ਪਰ ਡਰਦੇ ਵੀ ਹੋਣ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੀ ਬਣਾ ਵੀ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

“ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ?” ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਮੁੰਬਈ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ,” ਨੂਰ ਨੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ, “ਫਿਲਹਾਲ ਇਹੋ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਤੇ ਬਾਵਰਚਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਹੋ ਮੈਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।”

ਮੈਂ ਆਇਸ਼ਾ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਪਰ ਵਿਜੇ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਮੋੜਦਿਆਂ ਨੂਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਸਰ, ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਹੀ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕੀ ਹੈ?”

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਨੂਰ ਆਪਣੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਕਰੁਣ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣਗੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਵਿਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਝੁੰਜਲਾਹਟ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਤਾਂ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ...”

ਮੈਂ ਆਖਿਆ, “ਵਿਜੇ ਜੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾਵਲ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਕੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?”

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਆਇਸ਼ਾ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਪਲੇਟ ਅਤੇ ਚਟਣੀ ਲੈ ਆਈ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨੂਰ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਪਕੌੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਖਾਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਰਾਜਨ ਭਾਈ, ਮੈਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਾਂ, ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂ, ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਥਾਕਾਰ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੱਸੋ।”

ਵਿਜੇ ਬੋਲਿਆ, “ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹੋ ਲਿਖੋ। ਰਾਜਨ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਆਪ-ਬੀਤੀ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਬੀਤੀ ਅਤੇ ਜੱਗ-ਬੀਤੀ ਨੂੰ ਆਪ-ਬੀਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।” ਫਿਰ ਪਕੌੜਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿਉਂ ਸਰ, ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਨਾ?”

ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰ ਕੇ ਨੂਰ ਵੱਲ ਹੀ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਨੂਰ ਨੂੰ ਵਿਜੇ ਦਾ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਆਪਣੇ ਮਨੋਭਾਵ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਵਿਜੇ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਭੋਪਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਲਾਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲੈਂਦਾ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ...ਰਾਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਲੀਓ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਕਸਰ ਭੋਪਾਲ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।”

ਇਸੇ ਦਰਮਿਆਨ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁੱਝੀ ਤੇ ਮੈਂ ਆਖਿਆ, “ਨੂਰ ਭਾਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਫ਼ਾਈ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?”

“ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।”

“ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਜ਼ਰਾ ਯਾਦ ਦਿਵਾਓ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਸੀ?”

“ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭੋਪਾਲ ਵਾਲਾ ਉਹਦਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖਾਦ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਭੋਪਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਮਹਾਨ ਮਾਨਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ- ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਜੋ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਾਡੀ ਚੰਗੀ ਧਾਕ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ

ਖਲਨਾਇਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਮਿਕ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਪਰ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬੁਝਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਬੁਝਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚੁਰਾਸੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਰੁਣਾ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।”

ਨੂਰ ਨੇ ਅਤਿਅੰਤ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖ ਲਿਆ। ਉਹਦੀ ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਉਸ ਰਸਾਇਣ ਕਚਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਇਥੇ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਥੋਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਚਰਾ ਤਮਾਮ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਅੱਜ ਤਕ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ! ਮਾਈ ਫੁੱਟ!”

ਉਤੇਜਿਤ ਹੋਏ ਨੂਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਵੱਲ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਕਮਾਲ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦਾ ਉਹ ਬਿਆਨ ਤਕਰੀਬਨ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਯਾਦ ਹੈ।”

“ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਵੀ ਗੈਸ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ ਵੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।”

“ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਾਹਵਾਂਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਭੇਜ ਦਿਓਗੇ?”

“ਜ਼ਰੂਰ!”

“ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਰਾਜਨ ਭਾਈ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਵਲ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਿਸਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਸਾਡੇ ਭੋਪਾਲ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਮਿਥਾਈਲ ਆਈਸੋ-ਸਾਈਨੇਟ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੈਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਟੈਂਕ ਫਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਨਿਕਲ ਪਈ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚ ਇਹੋ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀਨ ਹੈ।”

ਮੈਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ‘ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਉਸੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਨੂਰ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਅਕਸਰ ਇਹੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਖੁਦ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੇ ਰੱਟੂ ਤੋਤੇ ਵਾਂਗ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।”

“ਪਰ ਸਰ..., ਤੋੜ-ਫੋੜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੀ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਖ਼ਰਾਬੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ, “ਵਿਜੇ ਜੀ, ਭੰਨ-ਤੋੜ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਲਾਇਆ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਰ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ।”

“ਦੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ,” ਨੂਰ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, “ਜੇਕਰ ਸੱਚਮੁਚ ਅਜਿਹਾ

ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਉਹਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਫੜ ਲੈਂਦੀ। ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ ਕੀ ਇਕ ਗ਼ਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਹ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ- ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ...ਪਰ ਉਹਨੇ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ; ਭਾਵ ਕੋਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ।

ਕਹਿੰਦਿਆਂ-ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਨੂਰ ਨੇ ਇਕ ਫਾਈਲ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਇਥੇ ਹਨ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸਾਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਮਿਥੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਦਾ ਢਾਂਚਾ ਠੀਕ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖਰਚ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਿਕ ਗੈਸ ਦੇ ਟੈਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਬਨ-ਸਟੀਲ ਦੇ ਵਾਲਵ ਲਾਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਨਾਲ ਗਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੈਕਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੈਸ ਭਰੀ ਜਾਂ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੈਸ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ਪਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਓਨੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਵਿਕ ਰਹੇ, ਜਿੰਨੇ ਵਿਕਣ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਚੁਰਾਸੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨੇ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਸਲਨ, ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਰ, ਇਹ ਪਾਣੀਪ ਲੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਪੈਚਅੱਪ ਕਰ ਦਿਉ। ਖਰਚ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਿਕ ਗੈਸ ਦੇ ਅਪਰੇਟਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਨ। ਚੁਰਾਸੀ ਤਕ ਛੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਵੀ ਅੱਧੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਰਾਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੈਟੇਨੈਂਸ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਤਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਈਆਂ ਵੀ।”

“ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ!” ਵਿਜੇ, ਜੋ ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਪਕੌੜੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਟਪਕ ਪਿਆ, “ਦੁਰਘਟਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਨਾ ਸਰ, ਚੁਰਾਸੀ ਵਿਚ?”

“ਤੁਸੀਂ ਭੋਪਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ?” ਨੂਰ ਨੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਵਿਜੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਗੈਸ ਚੁਰਾਸੀ 'ਚ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਨਿਕਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਨਿਕਲਦੀ? ਉਤਪਾਦਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਖ਼ਪਤ ਘੱਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਗੈਸ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕੱਠੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੈਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨਾ ਵਾਪਰੇ ਪਰ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।”

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਖਿਆ, “ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ!”

“ਅਜੀਬ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਰਾਜਨ ਭਾਈ! ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੋ: ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਓਵਰਸੀਅਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਰ, ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਘੱਟ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਵੀ ਕੰਮ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਓਵਰਸੀਅਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਰ, ਸਾਰੇ ਮੈਨੂਅਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾ ਦੇਹ। ਤੂੰ ਕਿਸ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਦਵਾ ਏ? ਇਕ ਵਕਤ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤਰੱਕੀ ਵੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕਈ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ,

ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਚਲੇ...ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ, ਬੋਤ੍ਰਾ ਖਰਚ ਤਾਂ ਘਟਿਆ ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਗੈਸ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਹਿ ਗਏ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੈਕਾਂ ਵਿਚ ਗੈਸ ਕਿੰਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਜੋ ਇੰਡੀਕੇਟਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਕਾਇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਲਈ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਰੀਡਿੰਗ ਹਰ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਲਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੀਡਿੰਗ ਲਈ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ।”

ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ ਤੋਂ 4-5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਵਰਕਰ ਗੈਸ ਦੇ ਰਿਸਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। 81 ਵਿਚ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕੀ ਮਾਹਿਰ ਬੁਲਾਏ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਕ ਦੇ ਇਕ ਸਟੋਰੇਜ ਵਿਚ 'ਰਨਵੇ ਰੀਐਕਸ਼ਨ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਨੂੰ ਨੂਰ ਨੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, “ਵਿਜੇ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਿਆਸੀ ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਏਨੀ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭਰਤੀ ਕਰਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।”

ਵਿਜੇ ਨੇ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਪਏ ਆਖਰੀ ਪਕੌੜੇ ਨੂੰ ਚਟਣੀ ਨਾਲ ਲਬੇੜਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ?”

ਨੂਰ ਨੇ ਕੁਸੈਲਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ...! ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਜਾਚਣ ਲਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਰਕਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ-ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਚੁਰਾਸੀ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਖਰਚ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਟੌਤੀ ਅਤੇ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸੀ।”

ਵਿਜੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਨੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਮਿਕ ਨੂੰ ਲੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਮੈਟੇਨੈਂਸ ਟੈਪਰੇਚਰ 4 ਜਾਂ 5 ਡਿਗਰੀ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਰੈਫਰੀਜਰੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਸੀ ਪਰ ਪਾਵਰ ਦਾ ਖਰਚ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸਿਸਟਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੈਸ ਵੀਹ ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਟੈਕ ਫਟਿਆ, ਉਹ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਉਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਟੈਕਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਟੈਕ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕੂਕਰ ਵਰਗਾ ਦਬਾਅ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋ ਗਿਆ।”

ਨੂਰ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਉਸ ਵਿਸਫੋਟ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤਬਾਹੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹੋਣ।

“ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਰਿਸਰਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਰ!” ਵਿਜੇ ਨੇ ਆਖਰੀ ਪਕੌੜਾ ਖਾ ਕੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਹੱਥ-ਮੂੰਹ ਪੂੰਝਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

ਨੂਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਠੰਢੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਚਾਹ ਨੂੰ ਇਕੋ ਘੁੱਟ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਰਾਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, “ਉਸ ਰਾਤ ਜਿਸ ਟੈਕ ਵਿਚੋਂ ਗੈਸ ਨਿਕਲੀ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਕਾਰਬਨ-ਸਟੀਲ ਵਾਲਵ

ਗਲਿਆ ਹੋਇਆ ਲੱਭਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਟੈਕ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਅਲਾਰਮ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੈਨੂਅਲ ਅਲਾਰਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਉਥੇ ਅਜਿਹੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਉਥੇ ਅਜਿਹੇ ਟੈਕਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਅਲਾਰਮ ਸਿਸਟਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਿਆਂ ਹੀ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀਆਂ ਘੰਟੀਆਂ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਕੋਈ ਘੰਟੀ ਨਹੀਂ ਵੱਜੀ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਕੀਤੇ-ਮਕੌੜੇ ਹਨ। ਮਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਣ, ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ।”

ਹੁਣ ਤਕ ਨੂਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵਾਂਗ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕੇ ਬੋਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ‘ਕੀਤੇ-ਮਕੌੜੇ’ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਭਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਠਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਬਾਬਰੂਮ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਉਹ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਰੋ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।

“ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ,” ਵਿਜੇ ਨੇ ਬਾਬਰੂਮ ਦੇ ਬੰਦ ਬੂਹੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਕਿਉਂ?” ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?” ਵਿਜੇ ਨੇ ਇੰਜ ਆਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਹੋਵੇ, “ਮੈਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਸੁਣਾਉਣਗੇ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਰਿਸਰਚ ਦਾ ਬੀਸਿਸ ਸੁਣਾਉਣ ਬਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਸਿਸ ਵਿਚ ਹੈ ਹੀ ਕੀ? ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਚੀਜ਼-ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮੰਜੀ ਠੱਕਣੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋ ਹੋਏ?”

“ਕੀ ਮਤਲਬ?” ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ।

“ਅਮਰੀਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਨਾ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ...ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਹਨ।”

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ? ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਨਿਰਾਇਤ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੋ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਭੋਪਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕੀਤੇ-ਮਕੌੜੇ ਹੀ ਸਨ।”

“ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕਵਾਦੀ ਹੋ ਨਾ,” ਵਿਜੇ ਨੇ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੂਗੀ।”

“ਚੰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?” ਮੇਰਾ ਗੁੱਸਾ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਨੂਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ? ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਣ 'ਤੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਅਨੁਭਵ ਹੋਏ? ਮੁੜ ਘਰ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਆਇਆ...ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੈਕਸੁਅਲ ਲਾਈਫ਼ ਕਿਵੇਂ ਰਹੀ। ਸੈਕਸ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਬੇਸਿਕ ਨੀਡ ਹੈ ਨਾ। ਤੇ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਹੋ, ਦਾਦਾ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨ ਪੋਤਰੀ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਮੌਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

“ਸ਼ੱਟ ਅੱਪ ਐਂਡ ਗੈਟ ਆਊਟ,” ਮੈਂ ਵਿਜੇ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਹਿਲਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਾਸਮਝ ਜਿਹਾ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਹੁਣ ਤੂੰ ਤੁਰੰਤ ਏਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਾਓ, ਨਿਕਲ ਜਾਓ।”

“ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੋਟਲ ਤਕ ਛੱਡਣ...”

“ਮੇਰਾ ਫ਼ਿਕਰ ਛੱਡੋ ਅਤੇ ਜਾਓ,” ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਨੂਰ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਵਿਜੇ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ? ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਕਵਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਨੂਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਇਸ਼ਾ ਪਕੌੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਖਾਲੀ ਪਲੇਟ ਅਤੇ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਖਾਲੀ ਕੱਪ ਚੁੱਕਣ ਆਈ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਦਾਦੂ, ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਬਦਮਾਸ਼ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸਭ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸਾਂ,” ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸੀ।

“ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਮਝ ਅਤੇ ਤਮੀਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ,” ਨੂਰ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸਨ।

ਮੈਂ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ, “ਆਇਸ਼ਾ ਬੇਟੀ, ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਤੇਰੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਵੀ ਏਥੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ

ਲੈਂਦਾ।”

“ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਬਈ ਗਏ ਹਨ,” ਨੂਰ ਨੇ ਉਦਾਸ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, “ਉਥੇ ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਈਆਂ ਪਰ ਫੇਫੜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਨ।”

“ਕੀ ਉਹ ਵੀ...?” ਮੈਂ ਸਹਿਮ ਗਿਆ।

“ਹਾਂ, ਉਸ ਰਾਤ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੀ ਘਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੰਦੌਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਇਸ਼ਾ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਡੇਢ-ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ। ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਇਹਨੂੰ ਦਾਦੀ ਕੋਲ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਚਲੀ ਜਾਵੀਂ ਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਉਹ ਕਾਂਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਚਾਰੀ ਉਹ ਵੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਆਇਸ਼ਾ, ਉਹਦੇ ਅੱਬੂ ਅਤੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਬਚ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਥੇ ਗੈਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚੀ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਚਮਤਕਾਰ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਉਸ ਰਾਤ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮਰ ਗਏ, ਆਇਸ਼ਾ ਦੀ ਮਾਂ ਬਚ ਗਈ। ਪਰ ਬਸ...ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੀ ਬਚੀ। ਬੀਮਾਰ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਉਹਦਾ ਇਲਾਜ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਮੁੰਬਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਬੋਤ੍ਰਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ, ਸੋ ਉਥੇ ਹੀ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਏਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ।”

ਆਇਸ਼ਾ ਜੂਨੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਾਲੀ ਟ੍ਰੇ ਚੁੱਕੀ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਖਰ ਉਹਨੇ ਨੂਰ ਨੂੰ ਟੋਕ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, “ਦਾਦੂ, ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਓਨਾ ਖਰਚ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਅੱਬੂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇੰਜ ਕਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅੱਬੂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾ ਲਿਆ।”

“ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ, ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਇਕੱਲਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੋਂ ਦਾ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ!!”

ਨੂਰ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ

ਫਿਰ ਰੋ ਪੈਂਦੇ ਪਰ ਆਇਸ਼ਾ ਨੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਿਖਾਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਚੰਗਾ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡੋ, ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਬਣਾਵਾਂ?”

“ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਦਾਦੂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਛ,” ਨੂਰ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਿਆ।

“ਨਹੀਂ...ਨਹੀਂ...ਤੁਸੀਂ ਖੇਚਲ ਨਾ ਕਰੋ। ਮੇਰੇ ਖਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੈ,” ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ, “ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਲਦਾ ਹਾਂ।”

“ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਜਾਇਓ ਦਾਦੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।”

“ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਪਕੌੜੇ ਖਾ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝ ਗਿਆ ਹਾਂ,” ਮੈਂ ਆਖਿਆ।

“ਤਾਂ ਚਲੋ...ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਆਵਾਂ,” ਨੂਰ ਵੀ ਉਠ ਕੇ ਖਲੋ ਗਏ, “ਆਇਸ਼ਾ ਬੇਟਾ, ਗੱਡੀ ਦੀ ਚਾਬੀ।”

“ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ।”

“ਵਾਹ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ!” ਨੂਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਬੋਤ੍ਰੀ ਦੇਰ ਬੈਠੋ, ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਲਵਾਂ।”

“ਨਹੀਂ ਨੂਰ ਭਾਈ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਖਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰਾ ਭੋਪਾਲ ਆਉਣਾ ਸਾਰਥਿਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਡਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਿੰਡਰੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾ ਤੱਕਾਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਯੋਧੇ ਇਨਸਾਨ ਹੋ। ਸੱਚਮੁਚ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਏਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਾਵਲ।”

ਗੱਲ ਫਿਰ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਤੇ ਨੂਰ ਫਿਰ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ, “ਨਾਵਲ ਵਾਸਤੇ ਮਸਾਲਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਲਾਂ। ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲੋਬਲ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?”

“ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

“ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੱਸੋ ਫਿਰ...ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਾਵਲ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?”

“ਨੂਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੋ ਜਿੰਨਾ ਚਾਹੋ, ਜਨ ਧਰਾਤਲ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅਖੀਰ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਜੰਗਲ ਹੈ ਜੀਹਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਖੁਦ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।”

“ਚੰਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਨਾਵਲ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਜਿਹਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸੁਝਾਓ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹੋ?”

“ਤੁਸਾਂ ਕੀ ਸੋਚਿਆ ਹੈ?”

“ਮੈਂ ਤਾਂ ‘ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ’ ਸੋਚਿਆ ਹੈ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਅਕਸਰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਹੀ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਘਾਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

“ਫਿਰ ਤਾਂ ‘ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ’ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨਾਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਵਲ ਵਾਸਤੇ ਅਗਾਊਂ ਵਧਾਈ!”

“ਧੰਨਵਾਦ!!” ਨੂਰ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਆਓ।” ਆਇਸ਼ਾ ਨੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨੇ ਮੁੜ ਆਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬੋਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨੂਰ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਪਰੋਂ ਆਇਸ਼ਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਦਾਦੂ, ਖੁਦਾ ਹਾਫ਼ਿਜ਼।”

ਮੈਂ ਸਿਰ ਉਪਰ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਆਇਸ਼ਾ ਬਾਲਕੋਨੀ ਵਿਚ ਖਲੋਲੀ ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਫਿਰ

ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਿਟਾਰੀ

ਪ੍ਰੋ. ਅਤਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੂਰੀ

1975 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਗਏ। ਇਹ ਪਰਬਤੀ ਨਗਰ ਅਸੀਂ ਆਰਾਮਗਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁਣਿਆ ਸਗੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਉਸ ਹੁਸੀਨ ਵਾਦੀ ਦੇ ਚਰਨ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਸਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਬਾਉ ਜੀ (ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ। ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਨਵਾਂ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਜਾਣਾ ਬਾਉ ਜੀ ਲਈ ਏਨਾ ਹੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਕਰੀਲੀ ਰੁੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਨਾਲ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਧੁੱਪ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਛੂੰਹਦੀਆਂ ਇਹ ਪਰਬਤੀ ਟੀਸੀਆਂ ਨਿਰੰਤਰ ਸਾਹਿਤ-ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਕੇ ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਮੰਡਪ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਬਤਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਬਾਉ ਜੀ ਦੀ ਕਲਮ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਸਾਣ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਲੋਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।

ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਜਾਂਦਿਆਂ ਚੁਪਾਸੀ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਲਹਿਲਹਾਉਂਦੇ ਚੀਲ ਤੇ ਦਿਆਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਮੈਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਹਿਲ ਖਲੋਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮਾਨ ਜਾਪੇ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਬਾਉ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਸਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸੌ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਲੈਣਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮੇਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਏ? ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪਹਾੜੀ ਨਗਰ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵਾਂ। ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਆ ਕੇ ਦੂਜਾ ਅਨੁਭਵ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀਆਂ ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਆਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਮਾਖਿਓਂ ਮਿੰਨੀਆਂ, ਪਿਆਰ ਵਿਗੁੱਤੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਬੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਤਮਕ ਸਾਂਝ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ।

ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਜਾਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਉ ਜੀ ਦੀ ਪਿਆਰ-ਤੰਦ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਪੰਝੀ-ਤੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਅਨਮੋਲ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪਰੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਧਰਤ ਸੁਹਾਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਖ ਆਸਣ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜ ਕੇ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਬਾਉ ਜੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਜਾ ਬਣਦੇ। ਉਥੇ ਵਿਚਰਦੇ ਉਹ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ। ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਚਿਤਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੂਹ ਪਾਂਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਪਾਤਰ ਸਾਡਾ ਵੇਖਿਆ ਭਾਲਿਆ ਹੈ।

ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਉਤਾਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲਾ ਅਮੀਰ ਚੰਦ ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਗਏ। ਬਾਉ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਦਾ ਇਕ ਕਮਰਾ ਸੀਜਨ ਲਈ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਲਾਲਾ ਅਮੀਰ ਚੰਦ ਦੀ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਏ। ਅਜਨਬੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਬਾਉ ਜੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਇੱਥੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਲਾਲਾ ਅਮੀਰ ਚੰਦ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕੋ ਇਕ ਕੜੀ ਸਾਡੇ ਬਾਉ ਜੀ ਸਨ।

ਸਾਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾਇਆ। ਬਾਉ ਜੀ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੁਪਾਸੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਗਿਆ। ਹੰਝੂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਵਹਿ ਤੁਰੇ। ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ।

ਸਾਡੇ ਲਈ ਚਾਹ ਤੇ ਬਿਸਕੁਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਮੰਗਵਾ ਲਏ। ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਇੰਦੂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਇੰਦੂ ਸਾਨੂੰ ਇੰਜ ਮਿਲੀ ਜਿਵੇਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਉ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਭਾਪਾ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਸੌਂਦਾ ਹੀ ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ

ਨਾਵਲਕਾਰ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੁਣ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਟੱਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਨਾਵਲ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠਕ ਅਕਸਰ ਮਿਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਪ੍ਰੋ. ਅਤਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੂਰੀ ਨੇ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਕਿਆਮ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਆਣ ਬੈਠੇ ਸਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੀ। ਬਾਉ ਜੀ ਰਾਤੀਂ ਲਿਖਣ ਬੈਠਦੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਭਾਪਾ ਵੀ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਉ ਜੀ ਲਾਡ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਏ।"

"ਹਰ ਸਾਲ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਬਾਉ ਜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਡੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਤ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ, ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਨਾਵਲ ਬਾਉ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕਰਨਗੇ।" ਇੰਦੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨਾਵਲ ਬਾਉ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਸਨ।

"ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਤੇ ਪਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਭਾਪੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਏ, ਉਸੇ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਉਹ ਸਫਲ ਡਾਕਟਰ ਏ।" ਇੰਦੂ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਕੜੀ ਜੋੜ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੁੰਗੀ ਬਣੀ ਸਿਰਫ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆਈ ਹੋਵਾਂ। ਮੇਰਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮੇਰੇ ਅੱਥਰੂ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਲੱਖ ਯਤਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਦਿਲ ਦਾ ਆਖਾ ਨਾ ਮੰਨਦੇ। ਕਦੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਵਹਿਣ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਭਾਵੁਕਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੀ ਹੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ।

ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਦੂ ਨੇ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਮਣਕਾ ਪਰੋਇਆ। "ਸ਼ਾਇਦ ਜੂਨ 1966 ਦੀ ਗੱਲ ਏ। ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਨੇ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਬਾਉ ਜੀ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਿੰਧਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ੀਲਡ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਮਚਲ ਕੇ ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਬਾਉ ਜੀ! ਆਪ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਏਨਾ ਸਾਰਾ ਮਾਣ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਓ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਲਿਆਂਦਾ ਜੇ।" ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਸ਼ੀਲਡ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਝੱਲੀਏ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜੇਬਾਂ ਘੜਾ ਦਿਆਂਗਾ।" ਇੰਦੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਇੰਦੂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਕਰੁਣਾ ਦਾ ਰੰਗ ਗਹਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਪਾਸੀ ਮੂਕ ਯਾਦਾਂ ਨੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਜ਼ਲਜ਼ਲਾ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਲਾਲਾ ਜੀ ਹੌਂਸਲਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਬੋਲੇ, "ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਬੜੇ ਦੇਖੇ ਨੇ ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ ਸਨ। ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਰਾਹੀ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ-ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।"

ਇੰਦੂ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, "ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਉ ਜੀ ਇੱਥੇ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਬੋਥੀ ਨੂੰ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬੋਥੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲਾਡ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, "ਲੁੱਚਿਆ ਬਦਮਾਸ਼! ਤੂੰ ਕਦੇ ਆ ਗਿਆ ਏ?" ਤੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਬੋਲੀ, "ਬਾਉ ਜੀ! ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ, ਧੀ ਏ।" ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਓਹੋ! ਮੈਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਮੂਰਖ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਕੰਨਿਆ ਲਈ ਏਨੇ ਘਟੀਆ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਛਤਾਵੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਪਾਪ ਧੋਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ। ਬੱਚੀ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ, ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦਿਨ

ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵਰਤ ਰੱਖਿਆ। ਭਲਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ 'ਤੇ ਰਤਾ ਜਿੰਨਾ ਬੋਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦਾ।" ਲਾਲਾ ਜੀ ਫਖ਼ਰ ਨਾਲ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ।

"ਸਾਡਾ ਘਰ ਧੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਉ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਏ। ਕਈ ਯਾਤਰੂ ਹੁਣ ਆ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ? ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਘਰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਉਹ ਕਮਰਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਉ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਥੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ।" ਤੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਕਰੇ ਜੇ ਉਹ ਕਮਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਸੋ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਨਾਸਤੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਕਮਰਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।

ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਕਮਰੇ ਦਿਖਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਬਾਉ ਜੀ ਆ ਕੇ ਠਹਿਰਦੇ ਜਾਂ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸੈਟਿੰਗ ਹੁਣ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਮਰੇ

ਪ੍ਰੋ. ਅਤਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੂਰੀ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ

ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਉ ਜੀ ਦਾ ਪਲੰਘ ਕਿਸ ਰੁਖ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸ਼ਾਹੀਂ ਤਕ ਦਿਸਦੇ ਪਰਬਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਠੰਢ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਇਕ ਖਿੜਕੀ ਜ਼ਰੂਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

"ਚਾਚਾ ਜੀ! ਬਾਉ ਜੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?" ਮੈਂ ਲਾਲਾ ਅਮੀਰ ਚੰਦ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਇਸੇ ਥਾਂ ਮੇਰੀ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਬਾਉ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦਾ ਪੀਪਾ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਿਬਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰ 'ਵਿਦਿਆ ਕਾਟੇਜ' ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗਾਹਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ।"

"ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਉੱਜੜ ਗਈ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮਸੂਲ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਬਾਉ ਜੀ ਦਾ ਮਸੂਲ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚੁੰਗੀ ਟਪਾ ਕੇ ਬੈਲੂਨ ਕੋਲ ਪੀਪਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੁਰੀ ਲੱਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਕ ਪੱਤਰ 'ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ' ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ 'ਦੀਵੇ ਬੱਲੇ ਹਨੇਰਾ'। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਲੇਖ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਿਬਾਵਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਸੋਚਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ। ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਲੇਖ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕੀਤੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਤੋਂ ਬੋਝ ਲਾਹਿਆ।" ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਮੰਗੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਅਸੀਂ ਚੰਬੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਚੰਬੇ ਦੀ ਰਮਣੀਕ ਤੇ ਰੋਮਾਂਚਿਤ ਵਾਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਈ ਲੋਕ ਗਥਾਵਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਹੁਸੀਨ ਵਾਦੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਤਸੁਕ ਸਾਂ। ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅੱਗੇ ਚਾਹ ਦੀ ਬਰਮਸ ਭਰਾਵਣ ਲਈ ਰੁਕੇ। ਚਾਹ ਬਣਨ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਦੁਕਾਨ ਅੰਦਰ ਬੈਠ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗਾਹਕ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋਤਾ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲੀਂ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਚੰਬੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਕਿਤੇ ਨਿਕਲ ਹੀ ਨਾ ਜਾਏ। ਅਚਾਨਕ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਗਿਆ। ਦੁਕਾਨ ਮਾਲਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਨਵੈਂਟ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨਾਚ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਏ। ਬਾਹਰੋਂ ਡਾਂਸਰਜ਼ ਬੁਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਪੰਜ-ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਟਿਕਟ ਧੜਾ-ਧੜ ਵਿਕ ਰਹੀ ਏ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਢੰਗ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਏ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਏ

ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਰਤਾ ਧੀਰਜ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਉ ਜੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਮੋਤੀ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਮੇਟਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਯਾਦਾਂ ਏਨੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ।

"ਮੈਂ ਨਾਚੀਜ਼ ਕੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਰ ਕਰ ਗਏ ਨੇ। ਕਈ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਏ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਅੱਜ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ? ਇਹ ਤਾਂ 1937 ਦੀ ਗੱਲ ਏ। ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਬਾਉ ਜੀ ਤੇ ਮੈਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਧਨ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ ਹਾਂ।" ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੱਥ ਤੰਗ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਉਦਾਸ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਬਾਉ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਭਾਪ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬੱਥੀ ਕੱਢੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਲੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚਲਾ। ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਲਵਾਂਗਾ। ਭਲਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਏ ਇਹ ਕੀ ਸੁਆਰਦੇ ਨੇ। ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੇਲੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਕਿਵੇਂ ਚੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।" ਤੇ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਾਲ ਪੂੰਝੀਆਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੇ! ਸੱਚਮੁਚ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਖ਼ਰਾ ਬੰਦਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ।" "ਬਾਉ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਏ?" ਮੈਂ ਬੜਾ ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮੈਂ ਨਾਵਲਕਾਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ

"ਇਹ ਮੋਹਨ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਏ।" ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਆਖਿਆ।

"ਤੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਏ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

"ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ। ਬਾਉ ਜੀ ਅਕਸਰ ਮੋਹਨ ਹਲਵਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।" ਮੇਰੇ ਹਨ ਕਾਰਨ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁੱਛ ਲਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਆਪਸੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਸੁਣ ਲਈ ਸੀ। "ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਹੀ ਮੋਹਨ ਹਲਵਾਈ ਏ, ਦੱਸੋ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ?"

"ਅਸੀਂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਝਿਜਕਦਿਆਂ-ਝਿਜਕਦਿਆਂ ਆਖਿਆ। ਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਏ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਦੋ ਕੁ ਮਿੰਟ ਦੁਪਾਸੀ ਚੁੱਪ ਵਰਤ ਗਈ। ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਵੇਸ਼ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਲਰਜਾ ਗਿਆ। ਦੁਪਾਸੀ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ। ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਾਂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹਿਰਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਉਮਤ ਅੱਥਰੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਭਰਤਾਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਕਾਕੇ! ਵਧੀਆ ਚਾਹ ਬਣਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰੀ। ਪੂੜੀ ਖਾਧੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਜਾਣ।"

"ਇਸ ਵੇਲੇ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਭਾਪਾ ਜੀ।" ਮੈਂ ਮਸਾਂ ਏਨਾ ਹੀ ਆਖ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਗਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਾਰੀ ਮਠਿਆਈ ਪਾਈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਬੈਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਚੰਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖਾ ਲੈਣਾ।"

ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠੇ। ਰਤਾ ਦਿਲ ਹੌਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਬਾਉ ਜੀ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਸਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਨਵਤਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੇ ਬਈ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾ ਆਖਿਆ ਕਰ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਉ ਜੀ ਹੀ ਆਖਿਆ ਕਰ।" ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ।

"ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਕੀ ਰੋਣਾ ਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਰੋਂਦੀ ਏ। ਭਲਾ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਰੁਕੇ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਪੰਜ ਦਸ ਮਿੰਟ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਏ ਹੋਣ।"

ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਰਤਾ ਧੀਰਜ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਉ ਜੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਮੋਤੀ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਮੇਟਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਯਾਦਾਂ ਏਨੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ।

"ਮੈਂ ਨਾਚੀਜ਼ ਕੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਰ ਕਰ ਗਏ ਨੇ। ਕਈ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਏ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਅੱਜ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ? ਇਹ ਤਾਂ 1937 ਦੀ ਗੱਲ ਏ। ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਬਾਉ ਜੀ ਤੇ ਮੈਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਧਨ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ ਹਾਂ।" ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੱਥ ਤੰਗ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਉਦਾਸ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਬਾਉ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਭਾਪ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬੱਥੀ ਕੱਢੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਲੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚਲਾ। ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਲਵਾਂਗਾ। ਭਲਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਏ ਇਹ ਕੀ ਸੁਆਰਦੇ ਨੇ। ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੇਲੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਕਿਵੇਂ ਚੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।" ਤੇ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਾਲ ਪੂੰਝੀਆਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੇ! ਸੱਚਮੁਚ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਖ਼ਰਾ ਬੰਦਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ।"

"ਬਾਉ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਏ?" ਮੈਂ ਬੜਾ ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮੈਂ ਨਾਵਲਕਾਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਬਾਬਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਹਦੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਅੰਨ ਨਾਲ ਅੰਨ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਠੀਕ, ਅਸੀਂ ਦਾਲ-ਭਾਤ ਜਾਂ ਦਾਲ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅੰਨ ਹੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਾਮ ਵੀ ਅੰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜਪਦੇ ਹਾਂ, ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਜਪੀਐ ਨਾਮੁ ਜਪੀਐ ਅੰਨੁ...

ਜਪੀਐ ਨਾਮੁ ਅੰਨ ਕੇ ਸਾਦੁ

ਸਾਡਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਦੇ ਆਲ ਵਗੈਰਾ ਜੁੜ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਦਾਲ ਹੀ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਵਰ੍ਹੇ-ਛਿਮਾਹੀਂ ਮੀਟ

ਆਲੂ

ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੀਟ ਦੀ ਦਾਲ ਹੀ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਸਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ। ‘ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤਰਕਾਰੀ’ ਜਿਹੀ ਝਿੜਕੀਨੁਮਾ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਲੂ ਮਟਰਾਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਇਕ ਅਯਾਸ਼ੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਲੂ ਮਟਰ ਦਾ ਜੋੜ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਬਣੇ ਹੋਣ। ਅੱਜ ਆਲੂ ਮਟਰਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬ ਸਾਰੇ ਟਮਾਟਰ ਤੇ ਮਸਾਲੇ ਪਾ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾ ਕੇ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪੁਰਾਣਾ ਜਾਇਕਾ ਤੇ ਲਪਟਾਂ ਕਿਥੇ? ਆਉ ਭਲਾ ਦੇਖੀਏ ਆਲੂ-ਮਟਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਿਆਮਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਰ ਐਵੇਂ ਸਾਡੀ ਬਦਖੋਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਅ ਆਲੂ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢੀਏ। ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਲੂ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਯਾਨਿ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਦ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਐਂਡੀ ਪਰਬਤ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੇਰੂ ਵਿਚ ਉਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਦ ਸਾਰਾ ਯੂਰਪ ਸਮੁੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਾਰਗ ਢੂੰਡਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਸਪੇਨੀ ਇਸ ਢੂੰਡ ਦੌਰਾਨ ਕੈਰੀਬੀਅਨ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਿਸ ਕੰਦਮੂਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਹ ਪਿਆ, ਉਸ

ਆਲੂ-ਮਟਰਾਂ ਦੀ ਦਾਲ!

ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਇੱਕਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਾਂ ਸੀ ਪਤਾਤਾ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਸਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਲੂ ਦਾ ਮੂਲ ਪੇਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਪਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ

ਜਿਵੇਂ, ਕਚਾਲੂ=ਕੱਚਾ ਆਲੂ; ਰਤਾਲੂ=ਰੱਤਾ ਆਲੂ। ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੋਟੈਟੋ ਨੂੰ ਆਲੂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਲੂ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਰੋਨੇ ਤਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਹਰ ਭਾਜੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਆਲੂ ਵਾਲਾ ਗੋਲ ਮਟੋਲ ਤੋਂ ਲਚਕੀਲਾ ਚਰਿਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ।

ਪਰ ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਲੂ ਦੀ ਗੱਲ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ ਨੂੰ ਸਵੀਟ ਪੋਟੈਟੋ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਆਲੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਂ

ਪੋਟੈਟੋ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਦ ਆਲੂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੋਟੈਟੋ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੀ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਜੋ ਅਸਲੀ ਪੋਟੈਟੋ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ‘ਸਵੀਟ’ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲਾ ਕੇ ਸਵੀਟ ਪੋਟੈਟੋ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਨਵੇਂ ਆਏ ਆਲੂ ਦਾ ਪੋਟੈਟੋ ਨਾਂ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਆਮ ਗੱਲਾਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਕੇ ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਜੀਨੀਆ ਪੋਟੈਟੋ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅਸਲੀ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ, ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਵਰਜੀਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਆਲੂ ਕੈਰੀਬੀਅਨ ਟਾਪੂਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਸਟਰਡ ਪੋਟੈਟੋ (ਹਰਾਮੀ ਆਲੂ) ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਟਮਾਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਟਮਾਟਰ ਜੱਦੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਲੂਆਂ ਦੇ ਨੇਤਲੇ ਸਕੇ ਹਨ। ਆਲੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਦੇਸ (ਭਾਰਤ) ਵਿਚ ਹੁਣ ਏਨੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਨ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ, ‘ਆਹ ਮੂੰਹ ਤੇ ਆਲੂਆਂ ਦਾ ਭਾਅ?’ ਆਲੂ ਸ਼ੇਰੇ ਦਾ ਭਾਅ ਚੇਤੇ ਆਉਣਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਬਹੁਤਾ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇਖਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਾਊਚ ਪੋਟੈਟੋ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਾਵਲ ਦਾਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ। ਹੁ-ਬ-ਹੁ ਦਾਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸੁਭਾਅ, ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚਲਾ ਦੁਖਾਂਤ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆ ਕੇ ਤਰਸਯੋਗ ਜੀਵਨ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਵਲ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਹਲਵਾਈ ਬਾਊ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ‘ਤੇ ਬੜੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਏਨੀਆਂ ਲਾਜਵਾਬ ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ

ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸ. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਤੇ ਸ. ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ

ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸੁੱਕੇ ਮਟਰ ਹੀ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਫ਼ਰਾਂਸ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਤਾਰਵੀਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹਰੇ ਮਟਰ ਖਾਣ ਦਾ ਜਨੂਨ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਖੁਰਾਕ ਕਿਹਾ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵੀ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਜਨੂਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਅੱਪੜ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੈਫ਼ਰਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ 30-35 ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮਟਰ ਉਗਾਏ। ਉਂਜ ਮਟਰ ਈਸਾ ਤੋਂ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜੋਕੇ ਨਿਕਟ ਪੂਰਬ ਖੇਤਰ (ਤੁਰਕੀ, ਲੈਬਨਾਨ, ਸੀਰੀਆ, ਜਾਰਡਨ, ਇਸਰਾਈਲ ਆਦਿ) ਵਿਚ ਪਾਲਤੂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਵ-ਪੱਥਰ ਯੁਗ ਵਿਚ ਇਹ ਯੂਰਪ, ਉਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ, ਮਧ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਟਰ ਦੇ ਈਸਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਮਟਰਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਚੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਟਰ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਪੜੇ। ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਹਰੇ ਮਟਰ ਉਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਮਟਰਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ 80% ਰੂਸ ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰੇ ਮਟਰ ਇਕ ਸਬਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਦਾਲ ਵਜੋਂ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਟਰ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸੌਣ ਨਾਲ ਲਕਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਟਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਘਬੇਰਾ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਸਬੰਧੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਕ ਫਸਲ ਦਾ ਨਾਂ ਦੂਜੀ ‘ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਓ’ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਓਹੀ ਹੋ

ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਮਟਰ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਾਂ Pisum sativum ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਂ peas ਦਾ ਪਿਛਾ ਗਰੀਕ pison ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਲਾਤੀਨੀ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚੀਂ ਵੜਦਾ ਇਹ ਮਧਕਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ pease ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ‘ਸ’ ਦੀ ਧੁਨੀ ਬੋਲਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਵਚਨ

ਸ਼ਬਦ-ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਸ਼ਬਦ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਆਧੁਨਿਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਰੂਪ ਤਾਂ peas ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ‘ਸ’ ਤੋੜ ਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕਵਚਨ ਰੂਪ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ peas ਨੂੰ ਇਕ ਜਿਣਸ ਵਜੋਂ ਤੇ pea ਮਟਰ ਦੇ ਇਕ ਦਾਣੇ ਵਜੋਂ ਲਫਜ਼ ਚਲਦੇ ਹਨ। pea ਨਾਲ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਲਾ ਕੇ ਫਲੀ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ chickpea (ਕਾਬਲੀ ਛੋਲੇ), peanut (ਮੂੰਗਫਲੀ), pigeon pea (ਅਰਹਰ). ਮਟਰ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ‘ਮਟਰਾ’ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮਟਰ ਨੂੰ ਮਟਰੀ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੋਤ ਪੰਜਾਬੀ ਮਟਰ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਵਤਲ’ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਵਤਲ=ਵਤ+ਉਲਚ, ਜੋ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ‘ਵਟਲ’ ਫਿਰ ‘ਵਟਡ’ ਤੇ ਅੱਗੇ ਮਟਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਵਿ’ ਧਾਤੂ ਦਾ ਅਰਥ ਗੋਲ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ‘ਵਤ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗੋਲ-ਆਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਟਰ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਗੋਲੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤੋਂ ਮਟਰਮਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਅਰਥਾਤ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਾਲੀ ਮਾਲਾ।

ਪਰ ਮਟਰਗਸ਼ਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮਟਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ‘ਮਠਰਗਸ਼ਤ’ ਤੋਂ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਠਰ ਦਾ ਭਾਵ ਮੱਠਾ, ਮੰਦ ਹੈ। ਗਸ਼ਤ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਚੱਲਣਾ ਫਿਰਨਾ, ਗੇੜਾ ਮਾਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਮਟਰਗਸ਼ਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਣਿਆ ਮੱਠੀ ਮੱਠੀ ਗਸ਼ਤ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਨਮਕੀਨ

Elephant-yam ਜਿਮੀਕੰਦ

ਮਟਰੀ ਦਾ ਮਟਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਹਨ ‘ਮਿਠਤੀ’, ‘ਮਠਤੀ’ ਜਾਂ ‘ਮੱਠੀ’। ਇਸ ਦਾ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ‘ਮਿਠਡਿਆ’ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਮਿਸ਼ਟਰਿਕਾ’ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਟਰੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੂਪ ਮਿਠੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਸਲੂਣਾ ਜਾਇਕਾ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ।

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਿਟਾਰੀ

ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਂ ਤੇ ਰਤਾ ਸਹਿਜੇ ਬੋਲਿਆ ਕਰ। ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ। ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਦੂਰੋਂ ਤੁਰੇ ਪਏ ਆਉਂਦਿਆਂ ‘ਵਾਜ ਮਾਰਨੀ, “ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੇ! ਬਈ ਇਕ ਗਲਾਸ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਚਾਹ ਦਾ ਪਿਆ।”

“ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਰੀਸਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ?” ਤੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਫਿਰ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਬੋਲੇ, “ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਹ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ, ਆਦਤਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸਭ ਕੁਝ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, “ਲੈ ਬਈ ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੇ! ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਜਦੋਂ ਲੋਕੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨਗੇ, ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਨਗੇ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਚਰਿਤਰ ਉਲੀਕਿਆ ਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਤੀਸਰੇ ਨੇਤਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।”

ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਲੈ ਬਈ ਇਕ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਏ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਗਲ ‘ਦਾਸ’ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਇੱਥੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ‘ਤੇ ਲਿਆ ਬਿਠਾਵੇਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨ ਜਾਵਾਂ। ‘ਦਾਸ’ ਨਾਮੀ ਪਾਗਲ ਨੌਜਵਾਨ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਊ ਜੀ

ਤੋਂ ਘਤੀਆਂ ਨੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਏਨੀ ਬੁਲੰਦ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਮਸੀਹਾ ਸਨ।

“ਤੁਸੀਂ ਬਾਊ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੋ ਨੇ ਭਾਪਾ ਜੀ?” ਬਾਊ ਜੀ ਦੀ ਨਾਵਲ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਬੈਠੀ, “ਨਹੀਂ ਬੇਟਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਲਗਪਗ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵਾਹ! ‘ਪਵਿਤਰ ਪਾਪੀ’ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਏ? ਸੁਣਿਆ ਏ, ਉਸ ‘ਤੇ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣੀ ਏ?” ਮੈਂ ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਬਾਊ ਜੀ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣਾ, “ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੇ! ਛੱਡ ਇਸ ਧੰਦੇ ਨੂੰ, ਤੂੰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਰ। ਤੂੰ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਏ।” ਤੇ ਫਿਰ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਣਾ, “ਇੱਥੇ ਦੁਕਾਨ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟੀ ਬੈਠਾ ਏ।” ਚੱਲ ਤੈਨੂੰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਕੋਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂ। ਤੂੰ ਵੀ ਵਧੀਆ ਐਕਟਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਏ।”

ਤੇ ਦੁਕਾਨ ਅੰਦਰ ਕਦਮ ਧਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਮੈਨੂੰ ਹਲਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ‘ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵਧੀਆ ਕਰੈਕਟਰ ਐਕਟਰ ਜਾਪਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਚੰਬੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਤਰਕਾਲਾਂ

ਵੇਲਾ ਸੀ। ਦੁਕਾਨ ‘ਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਸੀ। ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਭੱਠੀ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਤਲ-ਤਲ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਏਨੀ ਸੀ ਕਿ ਦਸ ਗਾਹਕ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਹੋਰ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਝਿਜਕ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹੀ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਲਈ ਕੀਮਤੀ ਏ। ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਬਣੀਏ ਪਰ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਹਲਵਾਈ ਦੇ ਹੱਥ ਜਿੱਥੇ ਬੜੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਥੇ ਦਿਮਾਗੀ ਬਿਰਤੀ ਸਿਰਫ ਬਾਊ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਸਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੇਗ ਆਂਦਾ ਤਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਉਛਲ-ਉਛਲ ਪੈਂਦੇ। ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਅਹਿਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਮੈਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ।

ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਊ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਮਗਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਰੁਖ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਬਾਊ ਜੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। “ਭਲਾ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਗੋਚਾ ਦੇ ਗਏ ਨੇ, ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵਿਆਂ ਹੋ ਗਿਆ ਏ।” ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਸੋਜਲ ਹੋ ਗਏ।

ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਰਗੇ ਬਣੇ

ਹਿਟਲਰ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋਗੇ? ਬਸ ਇਹਨਾਂ ਕੁਝ ਉਹ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਸਕ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਲਿਤਾਇਆ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭੈੜਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਮਨ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਕ੍ਰਿਕਟ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਏਨੀ ਨਫਰਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਥੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨਹੀਂ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹੀ ਹਿਟਲਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗਾਇਕੀ ਜ਼ਰੀਏ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ, ਆਏ ਦਿਨ ਕਲਾਕਾਰ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਰੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹਿਟਲਰ' ਦੇ ਸਕੇ-ਸੋਧਰੇ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਕਲਾਕਾਰ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਆਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗ਼ੈਰਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ 'ਚ ਇਸ ਕਦਰ ਵਸੀ ਏ ਕਿ ਮਾਤੀ ਅੱਖ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਲਾਂ 'ਚ ਸੋਧ ਛੱਡਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਅੱਜ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹਿਟਲਰ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਭੋਰਾ ਕਦਰ ਨਾ ਪਾਈ...' ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਰਾਖੀ ਕਰਕੇ ਚਿਤਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਜੇ ਚਿਤਾਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਖੁਦ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਹਿਟਲਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਗੀਤਾਂ 'ਚ ਜੱਗਾ ਡਾਕੂ, ਜਿਉਣਾ ਮੌਤ ਤੇ ਹੋਰ ਪਾਤਰ ਤੁਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਹੋ ਗਈ ਏ, ਇਹਨੂੰ ਨਵੇਂ 'ਆਈਡੀਏ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਅੱਪੜਦਾ ਕਰਨਾ ਸਿਆਣਪ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਏ।

ਉਂਜ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਕਾਮੇਡੀ ਨਾਲ ਚਿਰਕਣਾ ਰਿਸਤਾ ਏ। ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਕਬੂਲ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿੰਗਾ-ਟੇਚਾ ਕਰਕੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਮੰਡੀ 'ਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਖਿੱਤੇ। ਗੀਤ ਦੀ ਪੈਰੋਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮੇਡੀ ਕੈਸਿਟਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

‘ਹਿਟਲਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੋਹਣੀਏ ਤੇਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ’

ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁਡਮੱਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਚੰਗਾ-ਭਲਾ ਗੀਤ ਹਾਸਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਖੁਦ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਗਾ ਰਿਹਾਂ, ਉਹ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਝੁਮਣ ਲਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਗ ਹਸਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ? ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਗਾਓ, ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਥੋਡੇ ਵੱਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਹੱਸ ਕੇ ਜਾਂ ਮਾਤਾ ਆਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ, ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਲੀਹੇ ਪੈ ਜਾਵੋਗੇ।

ਲੱਖੀ ਵਣਜਾਰਾ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਰੋਡੀ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆਂ ਬੜਾ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਦੋਂ ਦੀ ਸਰਲਤਾ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ:

ਤੂੰ ਸੋਹਣੀ ਨਿਰੀ ਸਵਾਹ ਵਰਗੀ,
ਤੇਰਾ ਭੁੱਬਲ ਵਰਗਾ ਰੰਗ ਕੂੜੇ,
ਕਿਉਂ ਝੱਗਾ ਪਾਉਨੀਂ ਏਂ ਤੰਗ ਕੂੜੇ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੀਤ ਸੀ, ਜੀਹਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੇ ਜੇਠ ਦੀ ਨਿਗੂ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਸੁਗਲੀਆ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਗਾਇਆ ਸੀ:

ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੂਟ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ,
ਮੈਂ ਪਾ ਲਿਆ ਸ਼ਰਦਈ।
ਜੇਠ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬੁਰੀ,
ਗੋਡਿਆਂ ਪਰਨੇ ਪਈ।

ਇਹ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਗੀਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਐਲ.ਪੀ. ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਕੈਸਿਟ 'ਚ ਪਾਏ

ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਗ ਹਸਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਭੰਗੜਾ ਪਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਬਿਰਹੇ ਦਾ ਦਰਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਗੀਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਰੋਣੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਇਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ।

‘ਹਿਟਲਰ’ ਬਾਰੇ ਬਾਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗਾਇਕ ਰਾਜ ਰਣਜੋਧ ਹੈ, ਜੀਹਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਰਿਆਜ਼ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਂਦੀ ਏ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲੋਂ ਉਹਨੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹਿਟਲਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਪੂਰੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ‘ਹਿਟਲਰ’ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦਾ ਡੀ ਡੀ ਲੰਡੀਆਂ ਜੀ ਪਾਏ

ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੌਕ ਪ੍ਰਗਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ, ਉਥੇ ਨਵਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ‘ਜੱਟ’ ਏ, ਜੀਹਦਾ ਖੇਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਨਾਲ ਡੁੱਬਾ ਰਿਸਤਾ ਏ, ਜਿਹਤਾ ‘ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ’ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਸਰੀਫ਼ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੀ ਉਹ ਪਸੰਦ ਆਈ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਵਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ‘ਹਿਟਲਰ’ ਬਣ ਬੈਠਾ। ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਦੇਖੋ:

ਸਹੁੰ ਤੇਰੀ ਮੈਂ ਸੋਹਣੀਏ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਚੰਗਾ,
ਰੱਜ ਕੇ ਕੁੜੇ ਸਰੀਫ਼ ਸੀ, ਨਾ ਕਰਦਾ ਦੰਗਾ,
ਰਾਹ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਤੱਕ ਜੇ, ਮੈਂ ਕਿੰਦਾਂ ਜਰਦਾ,
ਹਿਟਲਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੋਹਣੀਏ
ਤੇਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ।

—

ਜੀਪਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਲੰਡੀਆਂ ਰੰਗ ਕਰਕੇ ਖਾਕੀ,
ਮੋਹਾਂ ਗਿੱਟੇ ਭੰਨਦੀ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਕੀ,
ਤਿਤਕਦੀਆਂ ਫਿਰ ਹੱਡੀਆਂ
ਜੱਟ ਜਿੱਥੇ ਜੜਦਾ,
ਹਿਟਲਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੋਹਣੀਏ...

ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ‘ਤੇ ਡੀ.ਜੇ. ਲੱਗਦੇ, ਉਥੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਏਸੇ ਗੀਤ ‘ਤੇ ਨੱਚਦੇ ਨੇ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਭਰਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੇਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਵੀ ‘ਹਿਟਲਰ’ ਬਣ ਬੈਠਾ।

ਹਾਲੇ ਇਹ ਗੀਤ ਚੰਗਾ ਹਾਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਠਹਾਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਉਹ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਮਾਲਵੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਏ ਪਰ ਜੀਹਨੇ-ਜੀਹਨੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ਗੀਤ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ‘ਤੇ ਪੱਲਿਓਂ ਪੈਸਾ ਖਰਚਦੇ ਨੇ, ਵੀਡੀਓ ਖੁਦ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਚੈਨਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਅਕਲ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਤੁਲ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਨੇ?

ਜਿਹੜੇ ਗਾਇਕ ਨੇ ‘ਹਿਟਲਰ’ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਉਹਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੇਹੱਦ ਕੱਚੀ ਏ। ਉਹਨੇ ਪਹਿਲੇ ਗੀਤ ਦੀ ਹਰ ਸਤਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆਪਣੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ:

ਵੱਡੇ ਵੈਲੀ ਬਣਦੇ ਜੇ ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀਂ,
ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਕੋਈ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਝਾਤੀ,
ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਵੇਖੀਂ ਕਿੰਦਾਂ
ਗੋਡਿਆਂ ਬੱਲੇ ਧਰਦਾ,
ਹਿਟਲਰ ਕੁੱਟਣਾ ਸੋਹਣੀਏ
ਜੇ ਤੇਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ।

—

ਘੁੰਮਦੇ ਜੀਪਾਂ ਲੰਡੀਆਂ
ਜੇ ਰੰਗ ਕਰਕੇ ਖਾਕੀ,
ਭੱਜਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ, ਨਾਲੇ ਤੋੜ੍ਹ ਹਾਕੀ,
ਮੈਂ ਜੀਪਾਂ ਕਰਦੂੰ ਪੁੱਠੀਆਂ ਤੂੰ ਵੇਖੀਂ ਲੜਦਾ,
ਹਿਟਲਰ ਕੁੱਟਣਾ ਸੋਹਣੀਏ...

ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ‘ਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਨਮੋਲ ਵਾਧੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਉਣ ਵਜੋਂ। ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਹਾਸਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਪਰਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਮ ਸਰੋਤੋਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ਹਾਸੇਗੀਣੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਖੁਦ ਹੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ‘ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਸਰੋਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ‘ਤੇ ਪਏ ਪਰਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੋਚਣਗੇ?

ਸਾਧਾਰਨ ਸਰੋਤੋਂ ‘ਹਿਟਲਰ’ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਗੀਤ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੱਸਦੇ ਵੀ ਨੇ ਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ‘ਹਿਟਲਰ’ ਵਰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ? ਕਲਾਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਫਿਰਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤ ਨਾ ਗਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਥਾਂ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਦੀ ਪਰ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ‘ਸਾਬਾਸ਼’ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮੱਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ, ਉਸ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ, ਸੁਥਰੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸਰਸਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਏ।

ਕਾਵਿ-ਮੰਚ

ਪਗੜੀਆਂ

ਜੀਅਦੀ ਖਾਤਰ ਵਿਚ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੇ
ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਆ।
ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਉਹੀ
ਫੜ ਕੇ ਲੁੱਥੇ ਆ।

ਏਅਰਪੋਰਟ ‘ਤੇ ਸੇਫ਼ ਰਹਿਣ ਲਈ
ਲੈਣ ਤਲਾਸ਼ੀ ਜੇ।
ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਾ ਛੱਡਣ
ਹੋਵੇ ਹੱਥ ਗੰਡਾਸੀ ਜੇ।
ਜਾਨ-ਬੇਦੋਸ਼ੀ ਚਲੀ ਨਾ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਆ...

ਲਾਹ-ਲਾਹ ਪੱਗਾਂ ਕੇਸ ਵੀ ਚੱਲਦੇ
ਝੱਲਦੇ ਖਰਚਾ ਵੀ।
ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ
ਹੁੰਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ।
ਔਣ ਪੁਲਸੀਏ ਬੂਟ ਸਣੇ ਤਾਂ
ਰੋਸ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਆ...

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਆਇਆ
ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ।
ਪੁੱਛਦੇ ਨੂੰ ਸੀ ਜਰਮਨ ਚੱਲਿਆਂ
ਜਾਂ ਤੂੰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ।
ਆਪਣੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁਣ
ਇੰਨਾ ਟਾਈਮ ਲਗਾਉਂਦੇ ਆ...

ਚੀਮਨੇ ਵਾਲਾ ਪਗੜੀ ਦੀ
ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਹੈ ਕਰਦਾ।
ਰਾਜ ਕਰੇ ਹੈ ਗੁੱਸਾ ਸਭ ਨੂੰ
ਮਸਲਾ ਨੂੰ ਘਰਦਾ।
ਸੋਹਣੀ ਵੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵੀ ਇਹਨੂੰ
ਜੇ ਸਜਾਉਂਦੇ ਆ।

ਜੀਅਦੀ ਖਾਤਰ ਵਿਚ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੇ...

ਚਿੱਠੀ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ

ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਕੇ ਤਾਹੀਓਂ
ਸਭ ਨੇ ਰੱਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ।
ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ।

ਜਾ ਪਰਦੇਸੀ ਕੋਈ ਜਦ,
ਪੈਸਾ-ਪੱਤਰ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।
ਕਹਿ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਵਾਓ,
ਡਾਕੀਆ ਵੀ ਤਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ
ਵਿਚ ਉਡੀਕਾਂ ਮਾਂ ਦੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਬੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਜੰਨ ਜਾਣ ਲਈ ਜੁੱਤੀ ਨਵੀਂ,
ਸਮਾਉਂਦੇ ਲੋਕੀ ਸੀ।
ਬਾਹਰਲਾ ਘਰ ਹੀ ਪੈਲਸ,
ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰ ਨਾ ਕੋਠੀ ਸੀ।
ਆਈਸਕ੍ਰੀਮਾਂ ਕਿੱਥੇ?
ਦੁੱਧ ‘ਚ ਪੱਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਹੁੰਦੀ
ਜੋ ਸੀ ਭੁਆ ਤੇ ਫੁੱਫੜ ਦੀ।
ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ਬੋ ਸੀ ਜਾਂਦੀ,
ਘਰੇ ਬਣਦੇ ਕੁੱਕੜ ਦੀ
ਨਵੇਂ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਢੋਅ ਲਾ,
ਝੱਲ ਪੱਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਘਰ ਦੀ ਸਣ ਦੀ ਵੱਡਾ ਬਾਪੂ
ਦੌਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ।
ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਟੀਕੇ ਉਦੋਂ
ਕੌਣ ਲਵਾਉਂਦਾ ਸੀ?
ਬੇਬੇ ਆਟਾ ਪੀਹਣਾ
ਘਰ ਹੀ ਚੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਇਕ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੁੰਦਾ

ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੀ।
ਆਸ਼ਕ ਵੀ ਸੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ,
ਨਾ ਹਰ ਕੋਈ ਰਾਝਾ ਸੀ।
ਹੁਣ ਵਾਂਗੂੰ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀਆਂ,
ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸੱਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਪਾਠੀ ਬੋਲਦੇ, ਬਲਦ ਉਦੋਂ
ਜੋੜਨੇ ਪੱਕੇ ਹਾਲੀ ਨੇ।
ਮੜਕ ਨਾ ਤੁਰਕੇ ਜਾਣਾ
ਮਗਰੇ ਭੱਤੇ ਵਾਲੀ ਨੇ।
ਸੱਥ ‘ਚ ਬਹਿੰਦੇ ਬਾਬੇ
ਕੰਨੀਂ ਨੱਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਦੁੱਧ ਮਲਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ
ਧੁਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਰਾ ਸੀ
ਪਿੱਪਲਾਂ ਬੱਲੇ ਮੰਜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ
ਕੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ
ਰੌਣਕ ਲੈ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀ
ਜਿਥੇ ਭੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਾਲ ਬੜੀ ਸੀ
ਪੈਦਲ ਤੁਰਦੇ ਦੀ।
ਹੁੰਦੀ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ?
ਕੀ ਉਹ ਜਾਣੇ ਗੁਰਦੇ ਦੀ।
ਫੋਤੇ-ਫਿਣਸੀ ‘ਤੇ ਲਾ ਹਲਦੀ
ਪੱਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਲਿਖਤ-ਪੜ੍ਹਤ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੀ,
ਸੌਂਦੇ ਸੀ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ‘ਤੇ।
ਵਿਕਣ ਤਕ ਸੀ ਜਾਂਦੇ,
ਆਏ ਘਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ‘ਤੇ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਂਦੇ
ਸਾਈਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਭੁਆ ਭਤੀਜੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ
ਆ ਸਹੁਰਿਓਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ।
ਜ਼ੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਚੱਲਦਾ

ਜਦ ਆ ਬੂਹੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੀ।
ਹੱਕ ਸਮਝ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਗੋਦੀ ਚੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਤੀਜੀ ਚੌਥੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਾਈਂ
ਸਭ ਕਰਦੇ ਪੂਜਾ ਸੀ।
ਸਿੱਖ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਹਿਲਾਂ
ਫਿਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਸੀ।
ਹੁਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ
ਉਦੋਂ ਮਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਖੂਨ ਹੋ ਗਿਆ ਚਿੱਟਾ
ਬੋੜਾ ਬਹਿ ਗਿਆ ਸਾਕਾਂ ਦਾ।
ਕੀਤੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ
ਅਸਰ ਖੁਰਾਕਾਂ ਦਾ।
ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਗੁੱਲ ਮਘਾਉਣੇ
ਵਾਧੂ ਮੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਸੀ ਰੌਣਕ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਤੇ
ਹੁੰਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮਾਘੀ ਨੂੰ।
ਜਾਹ ਕਰਿਆ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੱਕਾ
ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਲਾਗੀ ਨੂੰ।
ਨਾਂਹ-ਨੁੱਕਰ ਨੂੰ ਆਗਿਆਕਾਰੀ
ਬੱਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਫੌਜੀ ਛੁੱਟੀ ਆਇਆ ਵੀ
ਘਰੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ।
ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ
ਰੰਮ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ।
ਮਿਲਣ ਗਏ ਕਰ ਆਉਂਦੇ
ਅੱਖਾਂ ਤੱਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਬੈਠ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ
‘ਰਾਜ’ ਨੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਨੇ।
‘ਚੀਮਨੇ’ ਵਾਲੇ ਨੇ ਤਾਂ
ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ।
ਨਾ ਪੁੱਛ ਜਵਾਨਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ,

ਉਦੋਂ ਜੱਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ...

ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ।

—ਰਾਜ ਪਾਲੀਵਾਲ—

ਓ ਲੀਡਰੋ...

ਸੁਣਿਆ ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਬੜੀ ਤਰੱਕੀ!

ਘਰ ਘਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੁਣ ਮੋਟਰ ਕਾਰਾਂ
ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਤੋਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੁਨੀਆਂ ਅੱਕੀ।
ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ
ਲੱਤੀ-ਬਾਹੀਂ ਟੀਕੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਵਣ ਧੱਕੀ।

ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਗੋਡੇ ਜੁੜ ਗਏ
ਹਿਲ ਨਾ ਸਕਦੇ।
ਬਿਨਾਂ ਮਾਰਿਓ ਡੋਡੀਆਂ ਦੀ ਛੱਕੀ।
ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਸ਼ੌਂਕ ਪੈ ਗਿਆ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਮਾਰੀ ਨਾ ਮੱਖੀ।

ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਹਰ ਕੋਈ ਕਾਰ ਚਲਾਵੇ
ਜਿਵੇਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਭੱਜਿਆ,
ਕੋਈ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਬੱਕੀ।
ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਬਿਜਲੀ ਦਿਨੇ ਆ ਜਾਵੇ
ਭੋਲੇ ਲੋਕ ਸਮਝਣ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲੱਕੀ।

ਉਹ ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਦਿਓ ਲੀਡਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰੋ।
ਕਿਉਂ ਸਿਆਸਤ ਖੇਡ ਕੇ ਤੁਸੀਂ,
ਪੰਜਾਬ ਮੇਰੇ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਫੱਟੇ ਚੱਕੀ।
ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕਰੋ ਵਡਾ
ਤਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ
ਸਾਨੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਹੱਕੀ ਬੱਕੀ!!

—ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ—
ਫੋਨ: 630-957-8243

All prices, packages and programming subject to change without notice. Local and state sales taxes may apply. Programming is available for single-family dwellings located in the continental United States. All DISH Network programming, and any other services that are provided, are subject to the terms and conditions of the promotional agreement and Residential Customer Agreement, which is available upon request. Hardware and programming sold separately.. A second dish antenna may be required to view both International and American programming. All services marks and trademarks belong to their respective owners.

*Happy New
Year2011*

The Karn Gill Radio Show

TUESDAY(S)
 8:00 PM til 9:00 PM
 680/690 AM

Karn Gill, Realtor
 44644 Ann Arbor Road Suite A
 Plymouth, MI 48170
 Cell: (734) 612-9984
 Email: KarnGill@Hotmail.com
 Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER
 Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:

- Bollywood Movie Songs
- Discussions / Debates
- Community Events
- Every Day Issues
- Interviews

Language:

- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੱਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ 937-206-4674

ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2011 ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਵਲੋਂ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ (ਓਹਾਇਓ)
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ!

ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ: 832-863-4756

ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ
ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2011
ਅਤੇ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ! ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ!

ਸਿਸਟਾਰ ਮਾਰਟਗੇਜ ਵਲੋਂ

Sistar Mortgage

Balbir "Bill" Grewal
Mortgage Loan Officer

(734) 330-8859 Mobile

balbir.grewal@sistarmortgage.com

www.SistarMortgage.com

Loans Available in
Most States!

Corporate Offices:
51650 Oro Rd
Shelby Twp, MI 48315
(888) 841-4238

- 100% FHA Financing
- Residential (Purchase & Refinance)
- Self Employed
- Cash Out Refinance
- Investment Property Loans
- Jumbo Loans
- Commercial Property With Business or
- Business Only

Minimizing Cost, Maximizing Investment

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ
ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2011 ਦੀ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

- > 100% ਐਫ ਐਚ ਏ ਫਾਇਨਾਂਸਿੰਗ
- > ਘਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ
- > ਕੈਸ਼ ਆਊਟ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ
- > ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਲੋਨ
- > ਜੰਬੋ ਲੋਨ
- > ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਬਿਜਨਸ ਸਮੇਤ
- > ਸਿਰਫ ਬਿਜਨਸ

Corporate Offices:

51650 Oro Rd.,

Shelby Twp, MI 48315

(888) 841-4238

ਘੱਟ ਲਾਗਤ-ਬਹੁਤੀ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ

ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2011 ਅਤੇ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਗਿਆਰਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੁਬਾਰਕ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Syan Video Production, Inc.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free: 1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

734-261-0936 or 734-890-1767

e-mail: raj@syanvideo.com or visit at: www.syanvideo.com

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ,
ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2011 ਮੁਬਾਰਕ!

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 4 ਸਤੰਬਰ, 2011 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ

at BUSSE WOODS FOREST PRESERVE SOUTH, Elk Grove Village- IL

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਗਿੱਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ ਵਾਕੀਗਨ (ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਲੋਂ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ

ਸਵਰਗੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀਆ
ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤੇ
ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀਆ ਵਲੋਂ

ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ
(ਚੇਅਰਮੈਨ)

ਮਿਡਵੈਸਟ ਦਾ ਲੋਕਲ ਇਨਾਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ (ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਲੋਂ

RSVP: Board Members:

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ
ਪ੍ਰਧਾਨ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ
ਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ
ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ
ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ
ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ
ਦੀਪਾ ਬਦੇਸ਼ਾ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਲਾਲੀ ਨਿੱਤਰ
ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ
ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ
ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ-ਮਿਆਣੀ

ਪੀਟਾ ਸਹੋਤਾ
ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਬੱਬੀ ਬਾਠ
ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ
ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਕਰ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗੀ
ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ
ਪ੍ਰਲਾਹਦ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ

e-mail: chicagokabaddicup@yahoo.com

ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ: ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਰਾ, ਡਾ. ਅਮਰਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਰਸ਼ਪਾਲ ਬਾਜਵਾ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਕਮਲਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ (ਆਇਓਆ), ਕਿੱਟੂ ਬਾਵਾ

Shere Punjab Sports & Cultural Club (Chicago)